692

Kring långvedsbrasan

Humoresker och skildringar

af

Thure S.

(Thure Sällberg)

STOCKHOLM
WILHELM BILLES BOKFÖRLAGS AKTIEBOLAG.

KRING LÅNGVEDSBRASAN

HUMORESKER OCH SKILDRINGAR

AF

THURE S.

(THURE SÄLLBERG)

STOCKHOLM

WILHELM BILLES BOKFÖRLAGS AKTIEBOLAG.

STOCKHOLM
NYA TRYCKERI-AKTIEBOLAGET 1894.

Innehåll:

Ett företal .... Sid. 1
En ryslig sångare .... „ 5
I löfsprickningen .... „ 11
Hästkurer och bonddoktorer .... „ 17
“Induflänsa och komjak“ .... „ 22
Jödde Jönssons teologi och prostens yste .... „ 28
I rätter stund .... „ 36
Ingen förlossning .... „ 43
En olycklig predikant .... „ 48
Brorskål och slagsmål .... „ 55
Långbyxorna i Åreved .... „ 61
En riksviktig örfil .... „ 66
Kalles på Kullen midsommarfröjd .... „ 71
Hur lillen kom undan .... „ 76
Hur Kalle reste och hur han kom igen .... „ 82
I skog och i fors .... „ 92
Skolmästaren i Lungemosa och metersystemet .... „ 98
En obotfärdig son .... „ 105
Herren slår och Herren helar .... „ 110
Ett offer .... „ 116
En bikt .... „ 122
Skam under loagolfvet .... „ 128
Vådelden i Svens byxor .... „ 134
När Mattis i Snuddebo ville bli kyrkovärd .... „ 141
En högt “stoderad“ pojk .... „ 147
En förlorad arm och en funnen lycka .... „ 157
Hvad rikstelefonen ställde till i Vernamo .... „ 164
Hur Manne fick Ida .... „ 169
Stumpa-Maja .... „ 176
Odlarelön .... „ 181
När bondpojkar bli svartsjuka .... „ 187

Ett företal.

Jag tror knappast, att en vådligare och snart sagdt mera förtärande kärlek kan förekomma hvarken i lifvet eller i romanböckerna än den, som förefanns emellan poststationsföreståndaren Petersson och orgelnistens Sofi.

De rent af tynade bort begge två af pur längtan efter hvarandra, och detta fastän de bodde i en och samma by.

Innan de blefvo bekanta, voro de hvar för sig såsom vanligt och reelt folk, men allt efter som kärleken utvecklades i deras hjärtan, magrade deras kroppar och bleknade deras kinder, så att det var både synd och skam däråt.

Men saken var den, att fastän de disponerade öfver så mycken kärlek, att den skulle räckt till för ett halft tjog fästfolk och flere dussin äktenskap, så kunde de ändå inte gifta sig, ty de små penningar, som Petersson kunde skrapa ihop om året, ansågos icke förslå till att underhålla dem bägge.

Nu finnes det visserligen många människor, hvilka befinna sig i alldeles samma predikament som Petersson och Sofi. Det göra till exempel Greta och jag.

Ty om jag ska' erkänna sanningen, så ha' vi bägge

ett fasligt godt öga till hvarandra, och det hafva vi nu gått och dragits med en långlig tid.

Många hundrade gånger har Greta sagt till mig, särdeles i månskenskvällar, att ingenting här på jorden ska' skilja oss åt utom döden. Och hvar gång hon kommit fram med det talet, så lär jag, som, gunås, är en stor syndare, svurit förskräckligt på, att jag hyste alldeles samma tänkesätt som hon i det stycket.

Och Greta och jag kunna rakt inte gifta oss med hvarandra, såsom det nu är ställdt, fastän vi mycket ha' tänkt på det. Men inte gå vi ändå och magra och blekna och få svarta ringar kring ögonen såsom Petersson och Sofi, fastän vi kanske hafva större skäl därtill än de. Utan vi äro precis som annat folk, solbrända och friska och duktiga.

Folket här i byn säger, att detta beror därpå, att vi inte känna så djupt eller så allvarligt som den arme poststationsföreståndaren och hans Sofi, och jag vill ej disputera med dem om den saken, ty den går öfver mitt förnuft.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Säkert är emellertid, att Petersson och Sofi nu tro sig hafva fångat den fullkomliga sällhet, hvars spår de så länge under suckan och mycken pust följt.

Det var i våras. Greta och jag hade, förstås, litet smått att reda upp oss emellan en skymningsstund, och för den skull hade vi satt oss vid ena sidan af ringmuren för att få vara i fred för folk.

Inte kunde vi veta, att Petersson och Sofi skulle stanna midt för oss på andra sidan. Vi visste inte ett dugg därom, förr än de började prata.

— Älskade Pelle, nu vet jag, hur det ska' gå till, så att vi kunna gifta oss, och det tvärt ändå! jubilerade Sofi.

— O, min älskling, har du fått ett arf? frågade Petersson.

— Nej, men jag har funderat ut, att det, som blir öfver om middagen den ena dagen, det värmer jag upp till frukost den andra — och så, om jag tar vara på hvar enda bit och stufvar om det och kryddar lite' på't och mosar ihop det, så ska' du bestämdt få se, att det ska' gå ihop för oss.

— Att vi inte ha' tänkt på de gamla bitarna förut! jublade Petersson. Du har löst problemet, som vi så länge grubblat på! Hej, här ska' bli välsignelse af öfverlefvorna, och vi bli lyckliga bums!

Och Petersson höll rent på att storkna af sällhet, det hördes af hans tal.

— Det låter precis, som om han redan hade fått en gammal upptorkad köttbit i halsen, hviskade Greta och såg liksom litet afundsjuk ut.

Se'n hörde vi, hur Petersson gick sin väg, och när vi förstulet tittade efter dem öfver murkanten, sågo vi honom försvinna i skogen med armen kring lifvet på den segerstolta Sofi, skälfvande och nästan raglande af sällhet.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Men efter den betan satt Greta tyst en lång stund och petade med min käpp i mossan på en liten tufva.

Jag såg grannt på henne, att hon tänkte riktigt skarpt på någon sak.

— Hör du, lurifax, sa' hon till sist och lutade sitt lilla svarta hufvud mot min axel, har du inte en hop gamla historier liggandes hos dig därhemma?

— Jo, visst hundan har jag det! svarade jag.

— Gör du med dem på samma sätt, som Sofi hotade att göra med sina gamla kött-, fläsk- och fiskbitar. Krydda till dem och stufva om dem, log Greta.

— Men hvad i all världen ska' det tjäna till?

— Gör nu du bara som jag sagt. De bli kanske

nyttiga till någonting, om du skickar ut dem i världen, sa' Greta.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Jag har naturligtvis gjort alldeles efter hennes befallning. Ty hon lockar mig till hvad som hälst, och detta är, gunås, icke det enda stollastycke, som jag begått för hennes skull, och det blir väl icke heller det sista, kan jag tro.

Nu väntar jag bara att få se, hvad följden ska' bli och hvad folket ska' säga.

Vernamo i Juli 1894.

Thure S.

En ryslig sångare.

Jag bryr mig icke om att nämna namnet på den af landsens socknar, där man i somras hade ett litet kolifej i kyrkan under gudstjänsten.

Det var nämligen som så, att deras gamla kyrkoorgel på något sätt kommit i olag, och orgelnisten var till en början icke människa att begripa hvad i all världen det var, som kommit åt det gamla verket.

Och när icke han kunde fundera ut saken, så var det alldeles klart, att heller ingen annan i hela pastoratet kunde lura ut hvad som fördärfvade det förut så granna och starka ljudet i den härlige "urgelen".

Ty det fanns ingen, som gick upp mot orgelnisten i förstånd, när det kom an på spelning.

Han kunde tappla på tangenterna så kvickt, att fingrarne gingo på honom så fort som vingarna i den argaste kastmaskin, och ingen "sprattlegubbe" i kristenheten eller hednavärlden kunde vara ledigare i sina ben än "uljenisten", när han gaf sig till att anfäkta pedalen med tåspetsarna.

Men nu en tid hade det varit klent med orgelmusiken i kyrkan, ty verket "lot så djädrans besönnerligt", precis som om det blifvit förtrolladt.

Antingen orgelnisten drog ut bourdonen, diapasonen eller "premcipalen", så bara murrade och surrade det nere i basen. Och föga bättre stod det till uppe i diskanten. Flöjten hade alltid på ett särskildt sätt tilltalat folket i denna Herrans församling, synnerligast de äldre, ty hon påminte dem om deras oskuldsfulla ungdomsår, då Jödde spelemans flöjt lockade dem till dans under den stora eken vid Harfall.

Men nu var det nästan platt förbi med både flöjten och melodian och musetten också i hela verket.

De bara pepo och hveno och gnisslade alldeles såsom en råtta piper, hviner och gnisslar, när man lyckats sätta en björkkvast på henne.

Orgelnistens förtviflan var förskräcklig och smittade äfven kyrkovärden, så att denne en dag kom fram och sa:

— Vi få lof gå in i "urgelen" och titta efter, hva' som ä' åt'en, för sådan han nu är, kan ingen sjonga med någon slags rejälhet efter honom. Kostnaden, som blir, få vi lof underkasta oss med kristligt tålamod. Hva' ska' en urgel för resten va' till, om han inte låter!

Sagdt.

Orgelnisten, kyrkovärden och en annan framstående ledamot af kyrkorådet trängde sig in uti verket.

Men där syntes att börja med ingenting ovanligt till.

Allt tycktes vara såsom det skulle och i sitt esse, så att man slutligen började fundera på trolleri och rackarestreck af självvaste skam, som ju ska' vara en stor hatare af orgelverk, kyrkklockor, kyrkovärdar och alla andra heliga ting.

— Låt oss bliga ett grand på bälgen — sa' emellertid kyrkorådsledamoten.

Och si där fann man sjukdomen.

Det var minsann icke underligt att orgeln bara hväste och pep.

Självvaste Heintze i Lund skulle icke kunnat spela en orgel, hvars bälgar voro såsom dennes uppätna och sönderskurna af stora kyrkråttor.

Hela skinnflankar voro bortätna ur bälgsidorna, och i själfva väderlådan bodde en oerhörd råttkoloni.

— Där ha' vi ägget — sa' kyrkstöten. Nu begriper ja', hvarför det på sista tiden har gått så rasannes lätt att trampa honom.

Det blef nu nödvändigt att låta göra en ny bälg, och under tiden nödgades man sjunga utan ackompanjemang om söndagarna.

Men orgelnisten, som var en dängare i fråga om spel och tappling, hade ett dåligt bröst och var en klen sångare.

Hans röst var tunn och svag, och hur han än ansträngde sig, var det rent ogörligt för honom att sätta någon kläm i sången.

Men i annexet fanns en gammal pensionerad klockare, som hade haft den "likaste galepenne" i hela stiftet.

— Om karlen var aldrig så stor och styf, så kunde han aldrig sjunga öfver vår klockare — påstodo hans socknemän.

Och när han var i sina bästa klangdagar, så var det heller ingen, som bjöd till att sjunga i kapp med honom.

En gång hade det kommit in en student i kyrkan, en student, som var en stor och en framstående tenor.

När han började deltaga i sången, så klang hans stämma öfver alla andras.

Detta gick klockarens sångarära för när; han blef ursinnig och ilsk som ett bi, ställde sig på tå och gallskrek så förfärligt, att hela Herrans församling baxnade och befarade, att deras klockare skulle spricka på fläcken.

Då tystnade studenten bums, och såväl klockaren som

folket kunde icke tro annat än att den hvitmössade karlen ansåg sig helt och hållet besegrad i denna sångartäflan.

Men ifrån den stunden ansågs klockaren såsom den värste sångare i hela världen, och hans socknebor talade jämt och samt med stolthet om, huru han stukade och tystade ner "stodenten" i kyrkan.

Till denne man med den "oöfvervinnelige galepennen" vände sig vår orgelnist med en vördsam anhållan, att han täcktes komma och leda sången åt honom i kyrkan, medan orgelbälgen undergick reparation.

Och det gick gubben in på, för ännu hade han då, gudskelof, sitt målföre i behåll och ännu vore strupen icke igenrostad på honom — sa' han.

När så sabbatsmorgonen kom, steg gubben tidigt upp och beredde sig lekamligen för sitt åtagna andliga värf.

Till den ändan drack han några "gökar" och ett par honungstutingar för att "smörja upp strupasträngarna och kroen", ty han var af den gamla stam, som icke kan förlika sig med denna tidens absolutism.

Och i kraft däraf höll han ock till godo, då han på väg till kyrkan blef inbjuden än här och än där till vänner, som bodde utmed kyrkostigen, och hvilka gärna ville undfägna honom med en och annan bäsk, så att det var synd att säga, att gubben var öfvernykter, när han kom in i templet.

När sen gudstjänsten skulle börja, anlade han en rysligt högtidlig min, tog på sig glasögon och harklade sig samt såg ut öfver folket som om han velat säga: "nu ska ni då få höra på själfve attan till sång"! —

Och det fingo de minsann också.

— Börja nu farbror! — bad orgelnisten, när sammanringningen var slut och rätta stunden inne,

— Åh hut, pojke, vill du "instrujera" en som har ledt sång i kyrka fler gånger än du har haft ske' i mun! — svarade den gamle klockarn, för han var morsk denna morgon, dels i följd af sin medvetna öfverlägsenhet, dels ock i följd af kyrkosuparne.

Men han reste sig likväl upp öfver läktarbröstet och öppnade med mycken ostentation sin grufligt stora "notebok".

Nu bar det sig så, att just vid den psalm, som först skulle sjungas, hade en stor och dåsig fluga kommit att ligga i vintersömn och tagit sin plats en liten bit öfver notsystemet alldeles vid psalmens början.

Gubben tittade en stund på den stora fladosen, som han trodde vara en not, ett högt a, och undrade ett ögonblick om han skulle våga sig på den vådliga tonen.

Men rätt hvad det var höjde han sig på tå, bet i hop tänderna och klippte till med ett illvrålande, så att allt kyrkfolket hoppade till i bänkarna af den yttersta förfäran och räddhåga.

Medan han så höll ut den höga tonen, darrade han naturligtvis på manschetterna och då asade flugan ned under notsystemet.

När gubben fick se det, så neg han, körde ner hakan mot bröstet och letade upp sin allra djupaste ton.

Och så sjöng gubben en liten stund allt efter som flugan kilade upp och ner i hans psalmbok.

Men församlingen satt stum och kunde platt intet följa med i dessa musikaliska irrgångar.

De kunde dock icke neka till, att ju gubben var en mästare uti att "sjunga bå' hög och fin och låg och grof not".

Orgelnisten var alldeles öfver sig gifven, och när den

första psalmversen var slut, frågade han gubben, hvad det var för en halsbrytande melodi han fått håll uti.

— Konstig var han, men jag gick ut med honom ändå, fast ja' rent tyckte, att notera kröp i boka“ — log den gamle klockarn.

Se'n bad emellertid orgelnisten honom icke sjunga mera.

I löfsprickningen.

Mor, i da' håller di auktion på Smed-Kalles barn och ja' får lof gå dit, eftersom ja' ä' med i kommunalen. Äss jag nu ropar in en barnunge, har du väl ingenting emot'et?

Det var fjärdingsbonden Måns Bengtsson, som på det viset tilltalade hustrun sin en morgon, medan han stod och slog dammet af sin hälgdagsrock och i öfrigt redde sig till att vanka ned till kyrkobyn.

— Ja, gör som du tycker, men ta' då hälst en flecka, och en, som inte är för liten, efter vi själfva aldri' ha' fått nå'n tös. När vi för resten bara har vår Anders, kan vi så godt ha' ett barn till. Så tag du an en unge, äss det bär sig vid auktionen — svarade hustrun och flydde honom kyrkekäppen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Smed-Kallen hade bott i den lilla gråa stugan utmed landsvägen och i det fallfärdiga brädskjulet alldeles invid grinden hade han haft sin verkstad.

Fattigdomen och eländet lyste fram öfver allt, ty det hade sig icke så lätt att gno ihop föda åt ett halft dussin barn med att göra litet småsmide åt bönderna i trakten. Det

hade väl dock gått något så när för sig, så länge hustrun orkat draga bälgen och hjälpa till med släggning ibland, men så fick hon lungsoten och blef liggande en lång tid utan att kunna sköta hvarken sig själf eller barn. Då blef det än värre, och så dog hon en dag, när löfven började spritta ut i vårtid. Allt svartare och svartare blefvo därefter rutorna i den gamla bofälliga stugan, och allt trasigare och magrare den barnaskock, som i de följande sommardagarne öppnade grinden vid smedjan åt vägfarande.

Så en dag sårade sig fadern i armen af ett gammalt rostigt järn.

— Dä' betyder ingenting — menade han i början.

Men snart svullnade hela armen upp, och de välvilliga gummor, som kommo för att bota honom, fördärfvade honom ytterligare, så att rätt som det var dog smeden af blodförgiftning.

— Det var det ynkligaste en kunde tänka sej, när han dog — sa' folket. Den stackars Kallen hade sådana plågor, att han skrek som ett vilddjur och alla barnen skreko också på en gång, så att det hördes långa vägar. Dä' va' ett elände utan all gräns.

Se'n måste då kommunen taga hand om de många oförsörjda barnen, och då blef det förstås auktion på dem borta i sockenstugan.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Strax efter middagen på auktionsdagen kom Måns Bengtsson hem till Högabråten i sällskap med en liten flicka, som han ropat in. I auktionslängden stod det, att hon skulle vara 14 år gammal, men det kunde då ingen se på henne, så liten, blek och mager var hon. Men tittade man nogare efter och varsnade det förstånd, som strålade fram ur den lillas ovanligt stora och sorgsna ögon, så kunde man allt

ändå komma underfund med att hon var äldre än hon egentligen med afseende å kroppsstorleken såg ut att vara.

I början tyckte häller icke mor i Högabråten stort om den nya flickan, som enligt hennes tanke var för klen för att kunna göra något riktigt skäl för sig, och Anders, den storväxte 17-årige sonen, tyckte också, att hon var ett litet "usselt pyre".

Men när blott några veckor gått, började gumman tala om huru slug och snäll och villig den stackars Hulda var, alldeles som en stor människa, och efter ett halft år, när med den nya bättre kosten ett friskare blod hade börjat pulsera i flickan, så att den grådaskiga blekheten försvann, tog Anders till att tycka, att hon såg rakt ut som en liten mamsell.

Ingen dotter kunde vara mera uppmärksam mot sin egen moder än Hulda var mot mor i Högabråten.

Det var som hon ständigt anat hvad denna ville, och om hennes kroppskrafter än icke voro så särdeles vidlyftiga, så ersattes detta fullt ut af snabbheten i hennes fingrar och den ovanliga händighet och lätthet, hvarmed hon verkstälde allt.

När hon läste sig fram, var hon den bästa af alla barnen på kyrkogången, en riktig heder för folket i Högabråten, som också gratulerades och prisades ute på kyrkbacken för den goda uppfostran de gifvit åt flickan och för huru fint och snyggt de klädde henne, rakt som hade hon varit deras egen köttsliga dotter.

— Dä' hålla vi henne också för — sa' Måns.

På söndagsaftonen satt sedan Anders länge och tittade på Hulda.

Han kunde icke begripa hur det var fatt med hans ögon, som icke förr än nu hade observerat, att det lilla "pyret" hade blifvit en jungfru, en riktigt fullvuxen och vacker flicka.

Hade han någonsin sett, eller kunde han någonsin få se något vackrare än dessa stora dunkelblå stjärnor, som fyldes med tårar, då de gamle önskade henne lycka till att hafva gjort ifrån sig hos prästen och bådo henne alltid bevara sitt hjärtas renhet. Ifrån denna stund kände han på sig, att hon för hvarje minut blef honom för mer än en syster, och han erfor en obegriplig lust och åtrå att gå bort och lyfta upp den lilla spröda jungfruliga varelsen i sina armar, krama henne tätt intill sitt bröst och bära henne omkring i stugan.

Sedan om sommaren ville Anders alltid vara, där Hulda fanns. Aldrig gick han ut med de andra ynglingarne och förde väsen på vägarne om söndagsaftnarna, utan höll sig ständigt hemma och pratade med Hulda, fast han aldrig kom sig för att tala om hvad som försiggått inom honom.

Men hon förstod det nog ändå och var lycklig.

Den dag, då de körde in det sista höet från den bortersta ängen och Hulda räfsat upp efter den sista stacken, räckte han henne handen och drog henne upp till sig på det höga lasset.

— Det ä' bäst att ja' håller dej, så att du inte faller af! — log han och slog sin vänstra arm om hennes midja.

Hon lutade sig intill honom och slöt ögonen samt kände sig så trygg och så säll i sitt innersta hjärta.

Men när man sitter så där och håller en flicka intill sig, så kör man dåligt. När de kommo till en brant backe, skötte Anders sig icke riktigt, utan lasset sköt på, hästen skrämdes och det bar af i karrièr öfver den illa underhållna ängsvägen. Det såg illa ut i början, så att till och med Anders bleknade, men Hulda såg upp i hans ögon och bara log, och snart hade den kraftige ynglingen fått bukt på öket.

— Blef du inte rädd, Hulda? — frågade han.

— Nej, Anders, inte de' ringaste!

— Hvarför det?

— Du var ju bredvid mig! — svarade hon och lade hufvudet intill hans bröst.

Anders svarade icke på en stund, men när han funderat ett grand, stannade han hästen.

— Hulda — sa han och skälfde litet på målet —, håller du af mej som en bror?

— Nej, det gör ja' inte!

— Hur håller du då af mej?

— Det vet ja' inte; men det vet ja', att näst Gud, fins det ingenting i världen, som ja' håller så kärt som dej, och ingenting, som ja' så vill trygga mej vid.

* * *

I solig söndagsmorgon hade vi med våra matkorgar och våra flammor bestigit det pittoreska utsiktsberget vid Högabråten.

Vi voro i den mäst uppsluppna lyriska stämning och vår jublande marsch uppför den steniga sluttningen ackompanjerades af högljudd skämtan och skallande skrattsalvor.

Ännu var det visserligen icke riktig vår, men vi ville efter veckans släp ut och fånga dess allra första fläktar för våra lungor, vi ville se, hur knopparne svälde och i aprilsolskenet njuta af den härliga utsikten från berget, innan löfven på träden å kullarne borta vid horisonten förminskade synvidden.

Däruppe drucko vi skålar för våren, som föder nytt lif, som skänker nytt hopp, som stärker krafterna och ammar kärleken. Vinet fräste, ögon glödde, sånger ljödo och i det friska luftbadet svälde brösten af lefnadslust och fröjd.

— Se där nere, — ropade den unge affärsmannen, — står Anders på sin gård. Den lycklige osten, han gifte sig i höstas med sin granna fostersyster. Vi ska' vinka hit honom och bjuda honom ett glas!

Vi kände alla Anders, den präktige gossen; vi vinkade honom, och han kom upp till oss. Men det var icke den samme glade och muntre Anders, som vi voro vana att se, utan en blek och allvarlig man, som trädde fram ibland oss.

Han hälsade sorgbundet och satte sig tyst på en sten.

— Tag ett glas, Anders! — bjödo vi.

— Nej tack! svarade han.

Vi fortforo emellertid att prisa och lofsjunga våren.

— Tänk Anders — ropade en af sällskapet —, hur gudaskönt du snart får, när allt blir grönt kring dina knutar och hur det skall dofta kring ditt vackra hem, när rätt snart alla löf börja spritta.

— Gud gifve att de aldrig komme att spritta! — svarade Anders och vände bort sitt ansikte.

— Är du galen, karl? — skreko vi i korus.

— Nej, gunås — sa' Anders och steg upp för att gå —, det är ja' inte. Ja' förstår så väl att I fröjdens och glädjens åt vårtiden och biden blommor och blad med längtan. Ty till er föra de nytt lif och glada blomsterskördar. Men ja' fasar för dem, emedan de komma till mej med död och sorgedok. Låt mej gå; ja' gitter icke höra ert glada tal om den nya grönskan. Hustru min, som ja' älskar mer än min själ, håller på att ta' arf efter sin stackars mor, och doktorn har sagt, att hon ska' *dö nu i löfspricknigen.*

— — — — — — — — — — — — — — — —

Vår och lycka, huru snabbt flykten I!

Hästkurer och bonddoktorer.

Om vi landtgubbar någon gång blifva slagna med krankhet — och det händer oss ju — så ha vi mindre benägenhet att rådfråga läkare och "äta meklamenter", än som kan förutsättas af vår innerliga åstundan att blifva långlifvade på denna jord.

Likt annat folk hänga vi med en viss seghet fast vid lifvet och älska detsamma samt dela med stadsbor och socialister, — hvilka senare intet hopp hafva, — en panisk förskräckelse för att självdö.

Men utöfver allt på jorden och högre till och med än våra kroppar hålla vi, gunås, pänningen och den snöda mammon kär.

"Meklamenter" får man icke, såsom saligheten, till skänks och för intet, och "duktarn" (doktorn) reser ingalunda för sitt nöjes skull ett par mil för att undersöka och beskåda våra personer. Allt det där kostar pängar, och därför bor i vår mun bland många andra vishetsregler äfven en, som afser våra kroppsliga sjukdomar och deras botande.

Den lyder så här:

— Skam må köpa sin fö'a på apeteket! —

Ty hafva vi uppfunnit åt oss vissa mäktiga och starka huskurer, som visserligen skulle kunna döda oxar, men hvilka

dock i lyckliga fall, då vår tid ej ohjälpligen är ute, stundom anses kunna bibehålla oss vid lifvet och förhjälpa oss till att "speta skinn" (friskna till).

Vi få stundom en sjukdom, som läkarne kalla lunginflammation. Vi nämna honom blott "stark förkylning" och söka mot denna krankhet bot och hälsa uti bränvin och mjölk. Dessa två hvarandra så olika element koka vi tillsammans, hvarefter vi förtära blandningen i kokhet form, sedan vi dock först till yttermera visso under ett par minuter rört om dekokten med ett talgljus. Denna dryck smakar visserligen icke synnerligen ljufveligt, men han lenar och värmer.

Bringar icke detta "meklament" oss snart på benen, så sätta vi i oss ½ liter terpentin. Denna senare medicin är billig och anses hela vårt bröst, fast hon ruinerar våra njurar.

Hjälpa nu hvarken bränvin eller terpentin, så händer det, att vi skicka efter en läkare, sedan dock först hela häradets alla "botare" öfvat konst och trolldom med den starkt förkylde. Men då sitter vanligen döden på patientens läppar och grinar och grimaserar åt läkaren.

Däraf kommer en annan af våra sentenser, som lyder: "när ti'en ä' ute för människa, så kan duktarn ingenting göra mer än ta' betalt och skälla för vi inte for' ätter honom i ti'".

Krankhet kan ock sätta sig i magen, men kan den ej häfvas medels två näfvar starkpeppar och ett halft stop bränvin, så anses "ti'en ute" för den, som fått dylikt ondt.

Ja, vi hafva, gudskelof, verksamma och tillfyllestgörande kurer mot allt kroppsligt lidande.

Men rafflande äro de.

Svåra sår belägga vi med snus och spindelväf, tandvärk behandla vi med beck, sjuka kvinnor med giftermål, om de

äro unga och välskapade eller om de hafva pängar i stället för fagert skinn, och med "hjärtstyrkande", när de äro äldre.

Mot engelska sjukan hafva vi läkekunniga prästfruar och flera andra kloka och begåfvade gummor samt rep, som folk hängt sig uti; och mot den allt mer och mer öfverhandtagande "magitarren", den ock "magkaraktär" kallas, och som skall ha' sin upprinnelse och rot i rågbrödsätandet och det allt för svaga bränvinet — ha' vi kristligt tålamod, enbärsdricka och dyfvelsträck.

För öfrigt vexla kurerna i de olika socknarna.

Hvad som skulle skicka folket i den ena församlingen till ett land, där inga prästlöner uttaxeras, helbrägdagör inbyggarne i grannsocknen.

Ty människorna ha' så fasligt olika natur, och en del ha', sägs det, ingen natur alls.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Inga Stina på Hörnet vardt sjuk, stackars menniska. Hela hennes lif hade för öfrigt varit en kedja af lidande, arbete, försakelser och djupt bekymmer, ty hon hade, trots ifriga bemödanden, aldrig lyckats att få någon man, hvilket ju skall vara ett af de hemskaste syndastraff, som kunna träffa en flicka både i stad och på land.

— Aldri' vet ja' — plägade hon sucka, — hva' ja' har gjort för ondt, efter ja' aldri' kunnat få någon karl. Men ja' lider väl för far mins missgärningar, kan ja' tro. Han gifte sej tre gånger.

När nu Inga Stina blifvit för gammal att tjäna i bondgårdarne, hade hon fått en fristad borta på Hörnet och några kappar säd om året af kommunen att lefva på.

Så blef hon sjuk. Inga huskurer, huru väldiga de än tilltogos, tycktes hjälpa, och på sistone började man allvarligt befara, att hon skulle varda alldeles lam och därigenom

blifva en ännu större börda och tunga för den hedervärda församlingen, som, enligt hvad kommunalordföranden betygade, var "i och för sig fattig och behäftad med ringare omständigheter".

Att rådfråga läkare för det gamla fattighjonet skulle naturligtvis vara ett syndigt slöseri med kommunens medel och en utväg, den där ingalunda borde tillgripas, förr än man försökt allt, som utan kostnad kunde åstadkommas.

För att öfverlägga i denna brydsamma affär sammanträdde de visaste männen i fattigroten till stämma och gingo ned till Hörnet för att "hålla syn" på Inga Stina.

Där utspann sig mellan stämmans ledamöter, där de snusande och förnumstiga stodo kring den sjukas hårda bädd, en liflig och djupsinnig debatt.

Sedan de hvar för sig i tur och ordning haft ordet flerfaldiga gånger och gummans sjukdomsart och utsikterna till hennes botande blifvit diskuterade med all den grundlighet, som kunde förutsättas hos dessa rotens förnumstigaste och mest välbergade män, enades man om, att Inga Stina borde återställas till hälsa och rörlighet förmedelst ett starkt och kraftigt bad.

Nästa fråga blef alltså:

— "Huru skall ett sådant bad, utan kostnad för roten och med minsta möjliga besvär, kunna åstadkommas?"

Efter två timmars öfverläggning, hvarunder meningsutbytet stundom var så skarpt, att Inga Stina "schwemlade" (svimmade), blef resultatet detta: två af ledamöterna drogo till en närbelägen gård och hämtade ett tomt fotogenkärl, medan två andra i en närbelägen skog hopsamlade toppar af en-, gran- och tallbuskar vid pass en kappe af hvar art. Detta ris urkokades i en gryta under en timmes tid, hvarefter den sålunda erhållna lagen hälldes i fotogenkärlet, som vidare fylldes med vatten.

När nu detta allt var färdigt, togo de vise männen den sjuka gumman och stoppade henne neder uti tunnan och höllo henne där vid pass en half timma.

Det var klart att den stackars gamla skråen skrek och jämrade sig alldeles förfärligt och så mycket som hennes svaga krafter det tilläto, men gubbarna tröstade henne och sa':

— Tåla dej du Inga Stina, du ligger ju i alla fall inte i nå'n sjö, och ondt ska' för resten mä' ondt fördrifvas! —

Därpå drogo de dädan, förmenande sig hafva gjort kvinnan och kommunen en riktig dundertjänst.

Och när de gingo på hemvägen förhofvo de sig öfver sina medmänniskor och menade sins emellan, att om folk hade vett, hölle de sig med tomma fotogentunnor, då de ju själfva kunde bada bort sin "grammatiska ektavärk", såsom de nu gjort med Inga Stina, utan att behöfva dra' päng ar utomsocknes och häfva dem antingen på apetek eller vid ussla hälsobrunnar.

Men Inga Stina tålte icke vid vistelsen i fotogenkärilet.

Några dagar därefter nödgades man skjutsa in henne till ett närbeläget sjukhus, och när doktorn fick veta huru gubbarne handterat henne, blef han rent ursinnig och hotade med stämning.

Men det blef ingenting utaf, ty så underligt det än låter, så bad den sjuka för dem.

— Ska' du be' för dina bödlar, käring! — röt läkaren.

— Ja, han gjorde så, frälsaren, — suckade gumman.

"Indufiänsa och komjak".

I de dagar, då influensan gick som häftigast ute i bygderna, så var där ömkligt och bedröfligt.

Folket låg "som ströe" i gårdarna och de arma läkarne fingo fara som ett jehu från den ena ändan till den andra af de långa distrikten.

Och likväl var det blott ett fåtal, som anropade eskulaperna om hjälp, enär de flesta föredrogo att kurera sig själfva, hvilket man ansåg kunna gå för sig förmedelst starka varor.

— Dä fins inget likare botemedel emot den förbaskade induflänsan än komjak och honung; men en ska' ta' så dä käns! — hette det.

Det var egentligen Sven på Genafä, som kreerade detta botemedel.

Sonen hans gick där flere dar och var dusketer (=krasslig).

Tröska var honom stört omöjligt; hufv'et tålte icke vid dunkandet, och utearbeten ville heller icke gå för sig för honom, ty "det snurrade rundt omkring i skallen på'n, när han kom ut i kölden."

Det var riktigt illa ställdt med pojken. Så fort han bara fick känna oset af stekt fläsk, så kvalde det honom,

och själfva snuset smakade honom icke ett enda tecken. Så på tok var det med honom.

Han hade ondt i halsen också, men det gick väl an med det, ty halssjuka på en karl anses då mycket lättbotad, om man bara virar en fruntimmersstrumpa om nacken, helst en dylik, som tillhör en flicka, den där aldrig varit gift ett endaste tecken.

Och är det då till på köpet en ung dräng, sådan som Johan på Genafä, som har ondt i halsen, så blir han ovillkorligen bra i "grötagången", om han bara får låna sin "ongdomsfleckas" kilastrumpa att linda om strupen.

Därför hade också modern, så fort hon "oppsalverade" att hennes Jo'an inte var karl att kunna "schvälja" ordentligt, masat af i snön ända ner till Bygget, där Mina, Johans egna lilla Mina, bodde, och snusslat sig till en af hennes helgdagsstrumpor.

Med denna om halsen satt se'n Johan vid spiselmuren och "illgrömmade" sig såsom en ogärningsman och väntade på förbättringen.

Nu är det tillika så, att när någon sjuknar på landet och det varder kunnigt, så strömma en del rännarekäringar till det ställe, där den sjuke ligger och plågas, dels för att gifva sina visa råd, dels ock förnämligast för att snika sig till ett par "doppekoppar" och få något prat att löpa omkring med.

Så kom ock Anna Sara på Moen till Genafä och fick se Johan sitta vid spisen, "bleker och schvajer och ynkelig" samt med Minas kilastrumpa kring halsen.

— Maran ha' varit ihop med och ridit pojkastackarn, de' ä' tvärsäkert och tydligt — lät Anna Sara och såg vis ut och snöt sig i förklädet.

— Å maran ä' minsann inte näpen att råka ut för —

fortsatte hon — och hur en ska' bota en karl, som rides utaf henne, de' vet ingen.

Med kvinnfolk ginge det bättre.

Anna Sara mindes så väl huru hon själf blef anfäktad och riden af Maran för tu år sen.

Hon kände tydligt hur den uslingen kom och kröp opp på täcket en natt och la' sig tvärt öfver bröstet på henne, så att hon rent höll på att mista andan och trodde, att hon aldrig skulle få höra gök mer i sin lifstid, utan att hennes sista stund vore kommen.

Men så läste hon "Fader vår" bå' fram- och baklänges — och då flyttade sig Maran undan så pass, att Anna Sara kunde gå ut åt förstugukammaren efter salig Johannes' "skinnböxor", som hängt där allt sedan han dog i världen.

Och när hon lagt dem på tvären öfver sig i sängen, så flydde Maran, förstås, på fläcken.

Allt ifrån den stunden tordes aldrig Anna Sara lägga sig en enda kväll, förrän hon styrt om att hon hade ett par byxor, som tillhört en rejäl karl, bredvid sig i sängen. Men hvad en skulle hölja på en pojk, som Maran ville rida, det begrep hon icke det bittersta — sa' hon.

Johan fortfor emellertid att vara krasslig, liknöjd och slö, men gubben tyckte i alla fall, att det icke var så farligt illa med honom, utan det gick och det var, som man plär säga.

Så, serradö, satte modern en kväll i sin välmening framför sjuklingen en pannkaka så stor som ett halft kappland, och hon hade desslikes bestrukit henne med ett tjockt och väldigt lager af sirup. Ty hon mente — som sanningen var — att om sonen bara kunde klämma till att äta på folkavis, så skulle det väl ändå bli bättre med honom.

Men Johan bara tittade på pannkakan, petade litet med näfven i kanten på henne och suckade så jämmerligt:

— Häf unna' pannekaka, mor; ja' li'er bara inte å si henne!

När Sven fick höra det, blef han alldeles förfärad samt flög upp och skrek:

— Kan inte pojken äta pannekaka, då ä' han nära dö'en. Gu' tröste oss, I ska få si att han har induflänsan! Men ja' ska', min själ, försöka knäcka henne, rätt så rysk ho' ä!

Så tog han jämt ett kvarter honung och värmde upp i en panna och slog däruti precis ett halft stop konjak och lät blandningen koka en stund, allt under det han rörde uti 'et med ett talgljus för att det icke skulle pösa öfver.

— Nu ska' du sätta i dig detta på en gång, så få vi si, om inte induflänsan ger sej i väg med det samma, Johan lille! — sa' fadren.

Och Johan drack och stönade.

— Ä' dä' inte sött och godt och gudommeligt? — log Sven.

— Jo, gubevars! Bara dä inte smakade harsken talg så syndigt, så vore dä' rent okasserligt!

— Dreck du bara, för talgen ska lena opp bröstet och smörja fjälstera på dej; dreck du ur hvar enda droppe!

Johan smorde i sig hela dekokten, han slapp inte förr — och kastade sig sedan på sofflocket.

Men han hade icke lutat sig mer än bara en liten stund förrän konjaken började stiga åt hufvudet på'n.

Först började han tralla litet smått, men rätt hvad det var for han upp och skrek:

— Tjo, hej, nu ä' ja' krya spöket igen och här ska', ta' me attan, valsas efter noter!

Och så tog han fatt i bå' far sin och mor sin och spände på att dansa med dem, så att det knakade i stugugolfvet och så att svetten rann af dem alla tre, men allra värst af Johan, förstås.

Slutligen stannade man, och då raglade Johan bort och trillade omkull i sängen och somnade som en stock.

Käringen slängde öfver honom ett par täcken och en fårskinnsfäll, och när han vaknade dagen därpå var han frisk som en nötkärna, utom det att han kan tänka hade en smula hufvudvärk.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Nu är det omöjligt att beskrifva huru morsk och högmodig Sven blef öfver sin lyckade kur med sonen.

Hvart han gick och för hvem han mötte och träffade talade han om hvilken rysansvärd matador han vore till att bota "induflänsa", och folket trodde honom och började svärja på, att han i den vägen var ett strå hvassare än självfve provinsialläkarn.

Man tog också till att köpa hem konjak i väldiga kvantiteter, och kände man sig sjuk aldrig så litet, så drack man för det, och var man kry, så pimplade man för att än ytterligare stärka hälsan, så att ordförandena i blåbandistföreningarna blefvo alldeles tröstlösa och bedyrade, att influensaepidemien fördärfvat ett 10-årigt nykterhetsarbete.

En och annan drack sig också på sätt och vis till döds, ty kuren var icke för alla så lyckosam som för Johan på Genafä.

När gubbarne fått sig några "halare", kände de sig styrkta och dråpliga och masade ut i kölden för att visa sig duktiga och kavata.

Men därigenom blefvo de kalla och förkylde sig ytterligare och fingo lunginflammation på kuppen.

Då hjälpte icke längre Svens dosis; hvarken honungen eller konjaken ville smaka, och då blef doktorn omsider en välkommen, fast ofta en alltför sent bjuden gäst i stugorna, där man låg och slogs och plitade med döden.

Jödde Jönssons teologi och prostens yste.

Kommendör Ouchterlony befor landsbygden i sällskap med stabsmusikanter, fagerkindade ynglingar med svärmiska ögonkast. De trakterade kornetter och trummor, kastanjetter och guitarrer, och folket i de bygder, där det lysande följet drog fram, blef fylldt af undran och förbluffelse. Somliga gräto, andra grinade, men en del äldre och yngre fruntimmer föllo neder och tillbådo. Musikanterna hoppade ned af platformarna och lade sig vid deras sida, virade ena armen om deras lif, hviskade salfvelsefulla böner i deras öron och — frälste dem.

På hemväg från en dylik tillställning råkade jag träffa tillsammans med Jödde Jönsson, hvars medfödda bondlugn hvarken den sprittande sången eller den döfvande musiken förmått bringa ur jämnvigt.

Ty Jödde är — som han säger — "bå' fyllesof och teolog", och låter inte skrämma sig från vägen hvarken af den ene eller den andre.

För tillfället sysslade han med att tala reson till några drängar, som gingo på andra vägkanten och snöto sig och suckade och gräto därför, att de voro så "rysligt syndi'a".

— Lipa inte för den saken, pojka', utan torka er i syna och sen ut som folk; synder göra vi lite' hvar allt som oftast, dä' hjälper inte', å skulle en böla för det, så skulle hela jordklotet sprängas utaf vrål och hojtande — förmenade Jödde.

— Men ho' sa' ju rent ut, att dä' barkar åt dykeriet mä' oss — snyftade pojkarne.

— Folk och allra helst fruntimmer språka så mycket, som dä' ingenting ä' bevändt mä', särdeles när de vilja komma åt oss bönder. Bry er inte om'et, utan håll rätt ut och vingla inte ifrån hva' en rejäl präst har att säja er, så går det bra.

Inte ä' dä' så godt förstås — fortsatte Jödde och suckade — för enfaldiga och lättledda ungdomar att styra rätt kurs på himlastran'na, för det fins så hiskeligt många, som vilja lotsa oss, och hvar och en af dom ger sej attan på, att *bara han* har reda på hvar rätta vägen går. Men min tro ä', att vår gamla statskyrka har märkt ut den säkraste farleden, och den har ja' sökt att hålla mej på. Ho' ä' ärevördig å bra som en gammal kungsväg mä' ordentliga milstolpar.

Se'n fins här, gunås, en hop profeter, som tycka att vägen inte ä' rolig nog samt för lång, och så ha' di stakat ut andra. Wallenström har hittat på en och påstår, att alla andra vägar än hans bära åt häcklefjäll. Dä' ä' rysligt många, som följa med honom, för han är en rasker karl och en kvicker riksdagsman, och hunningen vet, om inte' ja' själf gått med hans hop, om han inte bannlyst tobaken och fördömt snuset, som ingen redi' karl kan åsidosätta här i lifvet. Dä ä' också mest fruntimmer som segla med Wallenströmmen.

Ja, dä' ä' inte godt att räkna opp alla vägvisarne på himlavägen. Vi ha' baptister, som dylpa folk och häfva dom baklänges i sjöar och pölar till å' mä' i vinterti'en.

Dä' ä' för folk, som inte ha' anlag för "longinflabbation"; och för sådana, som ogärna vill tvätta sej, ä' dä' inte oäfvet.

Se'n ha' vi metodister, som frälsa folk precis som om dä' ginge med illitrisk eller elektris eller hvad sjuttan dä' heter, och sån't begriper inte landtbofolk.

Mormonerna ä' ett slag, och dom kan ja' väl tro, att herren tycker bra om — fortsatte Jödde och plirade illmarigt mot mig —. De ha' en mångfald granna fruntimmer till milastolpar utefter sin himlaväg. Sån't drar förstås, men dä' drar inget redigt folk, utan bara lättfärdiga karlar och öfverdumma fruntimmer.

Se'n ha' vi på sista tiden fått hit frälsningsarmén, som spelar komedi med oss och annonserar om en lustresa till himmelen: "biljettpris så och så mycke'; musik medföljer". Dä' ä' grannt och kan va' roligt för fleckor och småpojkar och stadsbor, som tycka om tosingaforor, men inte ä' dä' passeligt för allvarsamt folk och rejäla bönder.

Hvad slutligen katolikerna anbelangar, så vet ja' knappt hvad ja' ska' ge dom för slags orlofsedel. Jag tror att deras präster drifva lite' smått med folket, och det är väl inte precis bibliskt, fastän dä' gunås tycks ingå i all prästnatur.

Minns I det där stollastycket, som hände för något år se'n, när kongen i Pöttegal blef död?

— Inte det! Men det stod tydligt i alla tidningsbla'.

Jo, kongen dog som en go' katolik och balsamerades och begrofs rysligt ståtligt å på fullständigt kungavis. Men strax efteråt kom katolska prästerna i lufven på hvarandra och blefvo osams om hvart kongen tog väg efter döden.

Patriarken i Pöttegal påstod att kongen, liksom alla andra syndfulla människor, först skulle få ligga i skärselden en liten tid för att få synderna bortbrända, men påfven i Rom förklarade för lögn allt hvad patriarken orerade i den

vägen, och slog sej i backen på, att kongen masade af direkt från sin tron i Pöttegal och till himmelrike'.

— Kongen har betalt för att slippa skärselden och frisedel ha' han fått — skref påfven, och va' så ilsk på patriarken, att han nära på ville bannlysa honom.

— Ä' inte så'nt liksom lite spektakelmessigt? — sporde Jödde.

— Kanhända, — mente jag. Men säg oss då Jödde huru vi skola komma till rätta i detta virrvarr. Hvar är visdomen och hvar går vägen jämnast?

— Hm —! Vell I höra min teologi?

— Visst vill' vi det!

— Nå, då ska' ja' säga, att ja' inte vet hur en hop herrar och synnerligast länsmän och andra flåbusar och lagkrängare ska' bete sej för att bli saliga. Ja' kan inte fatta den saken och bryr mej heller inte om att fundera på't, för ja' ser inget hopp för dom.

Men hvad oss bönder beträffar, så tror ja' stadigt och bestämdt, att om vi inte göra några egentliga rackarestycken, hålla Sverges lag, ä' ärliga i stutahandel, uppriktiga ve' hästabyten, hushålla väl med våra hustrur och så godt vi kunna undvika att bli' nämndemän eller ledamöter i sparbanksdirektioner, hvilka tjänster svårt fresta till synd, — så styr se'n vår Herre säkert om, att dä' går den rätta vägen för oss, om vi gå i kyrkan, när det "vetter till" och inte retas allt för svårt med våra präster.

Detta är min teologi.

Själf har ja' tröst af, att ja' sökt vanka på det viset, och den största synd ja' vet med mej, gjorde ja' en gång, när ja' lurade vår gamle prost på ett yste. Men prosten va' själf en lufver, så ja' tänker, att min skuld väl ä' afplanad vid det här laget! — slöt Jödde.

Vi tackade honom naturligtvis allesammans för det, att han lärt oss sin teologi, och pojkarna, som förut ansett sig förtappade, började fatta mod, när de lyssnat till all denna vishet.

De började rent af beundra Jödde, särdeles sedan de fått höra, att han lurat en präst; ty som hvar och en vet, gifves det i allmogens ögon ingenting, som är så ärofullt som att kunna föra en präst eller en länsman bakom ljuset.

— Tänk, om I ville tala om den där paschasen! — läto de, och glömde bums bort både kommendören och sitt eget syndaelände.

— Dä' kan ja' göra — svarade Jödde —. Men ni ska' komma ihåg, att ja' ångrar på dä' och att ja' inte skryter mä' dä'.

* * *

För ett tjog år sedan eller så — sa' han — gick det en smula märkligt till här i socknen, när prosten fick sitt yste på eftersommaren.

Den dagen var högtidlig och ärofull för de rika och mäktiga, men en skammens och bedröfvelsens dag för de fattigare, ty på den dagen indelade prosten sockneboarne i kolumner och värderade dem högt eller lågt allt efter storleken af de smörtrillingar, som de då framburo.

Mjölken och ostplockorna, som hörde till ystet, var hushållsmamsellen ombetrodd att mottaga i prästgårdens kök, men se smöret, det togo prosten och prostinnan själfva emot.

I och för denna högtidliga handling hade man gjort särskilda anordningar i den stora salen.

Längst fram hade man ställt upp ett stort slagbord, bakom hvilket prelaten och hans husära tronade som ett

kungapar, han i sin skrud och prydno och högtidsmin, hon i stor högtidsdräkt.

Vid bordets ena ända satt en protokollsförare vid ett i tre kolumner indeladt plakat.

I högtidlig ordning och med mycken ceremoni framträdde nu en och en i sänder till prostinnan med sin smörtrilling, de förmögna i själfmedveten säkerhet och de fattige med sina mindre gåfvor, skamsna, ångestfulla och darrande.

Sedan prostinnan omsorgsfullt synat den framhållna smörklimpen, dikterade hon till protokollisten, i hvilken kolumn han skulle införa vederbörande gifvare. De, som hade mest, kommo i första och de, som hade minst, i tredje kolumnen. Utom det prästerliga parets välbehag, som naturligtvis var störst till dem, som kommo i första kategorien, hade denna klassifikation äfven ett afgörande inflytande på dagens gille.

De stackare, som hamnade i tredje kolumnen, undfägnades blott med en trekantig brödbit och en liten skifva dålig ost, de, som antecknades i andra, erhöllo ett större brödstycke med både smör och ost, samt kaffe och kakor.

Men de lycklige i första kolumnen blefvo samtlige bjudna till middag, vid hvilken det icke fattades allehanda rara rätter, och hvilken festmåltid både började och slutades med psalmsång, så att det var en dråplig högtid både för kropp och själ. Det medförde också anseende att få vara med på den samma.

Men på den tiden var Jödde, trots sin medfödda teologi, en fattig man på det jordiska. Han hade blott två små kor, och det var klart, att han med bästa vilja i världen icke kunde skrapa ihop en smörtrilling, som kunde föra hans namn in bland de utvalda hos prosten. Han hade därför alla ystedagar fått åtnöja sig med prostinnans sura leende, den tre-

kantiga brödbiten och den genomskinliga ostskifvan; allt för sin fattigdoms skull. Och detta grämde honom, icke så mycket för kalasets skull, som emedan han tyckte, att den där indelningen icke stämde med prostens utläggning af historien om "enkans skärf".

Så en gång lockade han sin hustru att koka ihop en väldig klump potatismos. Kring denna smet han ett tumstjockt lager af färskt smör, så att det hela såg både rikt och läckert ut.

När han se'n på ystedagen höll detta sköna smörstycke liksom ett lindebarn under prostinnans ögon, så smålog hon så innerligt vänligt, och själfva prosten tog långpipan ur munnen och stirrade på Jödde som om han skådat en uppenbarelse.

— Första kolumnen! dikterade prostinnan.

— Frid öfver dig och dino huse! sa' prosten.

På det viset kom Jödde till bords med storbönder hos prostfar första gången i sitt lif. Och han åt som en skogskarl och sjöng i psalmverserna så att svetten lackade af honom.

— Men en rysansvärd synd gjorde ja' den gången, yttrade Jödde, när han slutat en vidlyftig beskrifning öfver gillet.

Prosten brukade skicka biskopen ett par vackra smörstycken strax efter det han fått sitt yste. Och nu var olyckan framme och ställde så till, att biskopen fick just min smörklimp.

Dä' kan inte talas om hvilket elände där blef, ty hans högvördighet var för stor teolog för att tåla nå't skoj utaf sina präster. Och dä' taltes om, att dä' kom ned till prästgården ett bref ifrån honom, som var så hvasst, att bå' prosten och prostinnan sjuknade in, när de läst det, och blefvo liggandes i ett par veckors tid.

Ifrån den tiden skar alltid prostinnan itu smörklimparna innan hon dikterade till protokollet.

— Djädrar i er, Jödde, I ha' inte va't en vanlig dumbom i era dar'! sa' pojkarna.

— Kan nog hända dä'. Potatismoset syndade ja' likväl med, så den gången gaf ja' mängdt i stället för omängdt; men dä' gjorde prosten också ibland i sina predikningar, så min synd va' väl inte så värst stor eller till döds. Annars har jag, som sagdt, försökt att föra ett rejält och teologiskt lif. Dra' te me dä' I också! slöt Jödde.

— Ja, vi ska' pröfva på! läto pojkarna och stämde upp en trall på landsvägen.

I rätter stund.

Vi sutto vid hvar sin ända af det långa bordet på gästgifvargården och åto. Han, som satt midt emot mig, tittade gång på gång förstulet på mig, och jag å min sida glodde stinnt tillbaka på honom samt funderade så att jag höll på att bli ursinnig öfver hvar i all världen jag hade sett det där ansiktet någon gång förut i lifvet.

Så ofta jag såg hans ögon, kände jag det som om ett barndomsminne sökte tränga sig på mig, men det stora skägget kring mannens ansikte hindrade det att komma fram.

För öfrigt såg jag bums, att han var en man, som tydligen nyss återvändt från Amerika. Det syntes på hans hy, på snitten hos hans kläder och på hans klockkedja. Det hördes också af hans "well" och "yes", när han talade med uppasserskan.

Jag svor i mitt sinne på, att jag känt honom förr, men det förblef mig omöjligt att hitta på hvem han var. Och så satt jag där och grubblade och var ilsk på mig själf.

Rätt hvad det var vinkade han till sig flickan, hviskade några ord till henne och fick ett svar, som gjorde att han började grina.

— Well, du har tjocknat till här i det gamla landet! sa' han till mig.

— Hva'falls, herre?

— No, ta inget humör för det! Kommer du inte ihåg Johan S.?

Aha, där hade jag det! Johan S., skolkamraten, som, nästan en pojke, slog sig på järnhandel, blef patron, krånglade litet smått med vexlar och en vacker dag försvann västerut. Ja, han var det.

— Har kommit hem för att betala några gamla skulder. Reser åter sedan, well! sa' Johan S., när vi hälsat och böstat hvarandras ryggar en stund.

Sedan frågade han, om jag ville följa honom en bit på en liten skogsvandring, som han ville företaga under den vackra höstaftonen.

— Vill hälsa på vår gamla svenska skog. Har kanske också något annat i kikarn, sa' han.

Jag ville, förstås, följa med.

* * *

Synnerligast i hösttider äro skogsturer både härliga, uppfriskande och uppmuntrande. Lundernas gulnade löf, som då i hvarje minut falla och falla, tala blott förgängelsens nedstämmande språk, men skogens friska grönska står ju kvar lika frodig och läcker, samt liksom hviskar manligt och allvarligt om framtid och hopp.

Snart fördjupade vi oss på en enslig, slingrande liten stig i den väldiga mon.

Under tiden anförtrodde mig den gamle ungdomsvännen, att han gått igenom mångahanda därborta, men han gladdes åt, att arbete och pröfningar kommit honom att få blicken öppen för tillvarons allvar, att han fått lära sig, att lifvet icke vore en lek, såsom han en tid trodde, då han var ung

och var härhemma. Sedan han kommit till den kunskapen, hade det gått honom rätt väl i handom. Och nu hade han, som sagdt, kommit för att göra upp några gamla räkningar, som han ännu hade obetalda ifrån den tid, då han var oförståndig nog, att börja en affär, innan han var torr bakom öronen.

Han talade ock om, att han härhemma som yngling älskat en flicka, sin läskamrat, en fattig torparflicka, som dock icke brydde sig om honom, sedan han blifvit herre och handlande. Hon ville hålla sig inom sitt stånd, hade hon sagt, och så hade de skilts åt.

— Har aldrig kunnat glömma henne. Älskat henne ständigt, — tagit reda på hennes förhållanden, — fattig nu, stackaren. — Träffar henne kanske här framåt och vill söka göra något för henne, sa' Johan på det korta och bestämda sätt, på hvilket han numera tycktes älska att uttrycka sig.

Under detta och dylika samtal om gammalt och nytt kommo vi plötsligt till en liten koja, som låg ungefär ett halft bösshåll från skogsstigen.

— Vi gå in här. Säga icke hvem jag är, utan ge oss blott i samtal med kvinnan därinne om hennes egna förhållanden, ty om alla märken slå in, så skall min gamla kärlek bo därinne, yttrade Johan.

Det såg ordningsfullt ut öfverallt kring stuguväggarne. Potatislandet var uppgräfdt och krattadt så det liknade rent ett "lökaland", och äfven inne var snyggt och fint, fastän allt tydde på den yttersta torftighet.

En trettioårig kvinna satt därinne och spann. Vid vårt inträde hajade hon till, ty det hände väl sällan, att någon vandringsman vankade den leden. Men snart kommo vi i språk med henne — och så täljde hon oss sin lilla historia.

Den var mycket enkel och alldaglig denna historia. Den handlade om en viss lycka i ungdomen, om släp och slit litet längre fram, om sjukdom och fattigdom, om död och nöd och öfvergifvenhet.

* * *

Adertonårig hade hon gift sig med Anders, och de lefde lyckliga och nöjda på ett torp borta under Östragården.

Väl hade de ständigt varit fattiga och fått släpa både sent och tida, ty torpet var icke stort, och där blefvo snart fem små munnar, som ropade efter mat.

Men det gick ändå ständigt såsom en dans, ty "Anders var alltid en så glad karl".

När han kom från sitt dagsverke i solagången, så gick han först på vedbacken att laga till bränsle åt henne samt högg och trallade. Se'n kom han in och åt sin fattiga gröt och grinade med barnen och trallade dem därpå till sömns. Den stackars kvinnan både log och fällde tårar vid minnet af denna sällhetstid.

Men så kom lunginflammationen och bröt ner Anders. Aldrig kunde han efter den betan göra ett dagsverke. I stället för fattigdom blef där nu riktig nöd i torpet, och en söndagsmorgon, just som klockorna nere i kyrktornet ringde till helgsmål, dog mannen bort från henne och de små barnen.

— Jaha, det var en tung sabbat det! slutade hon.

Johan stoppade en stor lock af sitt väldiga skägg i munnen och tittade ut genom fönstret.

Så fick hon genom församlingens bemedling stugplanen här i skogen med rättighet för henne att däromkring få hacka upp ett par tegar till potatisland.

Gifmilda bönder gåfvo henne hvar sitt timmerträ och vänliga armar hjälpte henne att timra kåken, så att hon kunde flytta in där, när fardagsåret på torpet var ute.

— I kan aldrig tänka er hvad jag lidit, afbröt hon sig plötsligt under snyftningar. Jag hade nu visserligen tak öfver hufvudet, men bröd, bröd till sex munnar!

Det ristade i Johan, han bet ihop tänderna och gnodde sig i ögonen, men det observerade kvinnan icke.

— Hur jag bad Gud natt och dag, hur jag spanade efter ljus och hjälp! suckade hon.

— Fattigsäd! röt Johan.

— Ack, fattigsäden räckte inte långt, och inte kunde jag lämna de små ensamma i skogen, medan jag själf gaf mig ut på arbete eller tiggeri.

— Otäckt folk, hjärtlöst folk! Kom ingen till hjälp? sporde Johan och tittade fortfarande ut genom fönstret.

— Jo, Gud kom, fastän jag då tyckte, att han kom på ett förfärligt sätt.

— Han kom med difteri, och på fjorton dar tog han till sig de fyra minsta barnen, så nu har jag blott den äldsta flickan kvar. *Han* visste nog, att jag bäst behöfde henne, och för den skull fick jag behålla henne, tänker jag.

— Ödmjukt tänkt, förståndigt tänkt! Well, hur reder ni er nu?

— Jo, gudskelof, riktigt bra! Jag har med egna händer arbetat upp potatislandet därute.

— Hvarje år har jag lagt till en liten bit. Genom spånad och genom att gå på "hjälpe" samt genom en liten skuldsättning har jag fått det därhän, att jag i fjol kunde till och med köpa en liten ko. Nu få vi mjölk och litet smör att sälja, så vi få en smul att köpa kaffe för, och mer kan den fattige ej begära.

— Well, men födan till kon, hvar får ni den?

— Ja, det är förstås litet svårt, men det får väl gå. En fjärdingsväg bort i skogen ligga några öppna platser, dem bönderna icke bry sig om att hösta. Där får jag slå gräset och bära hem höet. Så får jag ock repa litet grönt på renarna och på så sätt plockar jag med mycket arbete ihop ett litet kofoder, men det är det roligaste jag gör, ty nu har jag ingen mer att älska på jorden än flickan och kon. Sommartiden får jag släppa henne på skogen i bete, och nu i dag fick jag löfte att låta henne gå några timmar på bondens "klöfvergroe" därborta. Så nu har hon riktigt storkalas. Flickan har just nu gått ut att se till henne.

— Well, hur mycket är ni skyldiga för kon, mumlade Johan i det vi båda reste oss upp för att gå.

Kvinnan såg upp från sin spinnrock och tittade en stund allvarligt och misstänksamt på den skäggige mannen. Hon föreföll mig just som en hjältinna där hon satt i sin torftiga dräkt vid spinnrocken, i förtid böjd af hårdt arbete, gränslösa sorger och otänkbart släp.

— Femton hela kronor! svarade hon.

— Well, här är femtio! sa' Johan och lade en sedel på bordet samt redde sig till att störta ut, ty rörelsen började synbarligen få öfvermakt med honom.

Men just i det samma rycktes dörren upp och en barfota, af förskräckelse blek flicka rusade in och ropade med skälfvande röst:

— Mor, lilla mor, ko'a ä döer! Hon har förätit sig på klöfvergroen!

Jag har sett söners förtviflan vid faders- och modersgrafvar, jag har sett fäder och mödrar vrida sina händer öfver vilsekomna barn, men sådan sorg, som den jag nu fick skåda i den lilla skogshyddan, har jag aldrig varit vittne till.

Johan ryckte upp sin plånbok på nytt och dunkade med näfven sedel efter sedel i bordet och skrek: "här är pengar, Maria, köp dig en ko, två kor, tre kor, se här, tag dem allesamman och tag mig också på köpet!"

Till sorgen öfver den förlorade kon sällade sig nu hos kvinnan förfäran öfver detta sedelregn.

— Hvem är ni? sporde hon.

— Kors, jag är Johan S.! Mins mig nog! Tag pengarne, tag mig också!

En lång stund satt hon och betraktade min vän.

— Har du förtjänt dessa pengar ärligt? sporde hon.

— Ärligt och hårdt!

— Då, sade hon, i det hon samlade ihop alla sedlarne och gaf honom dem tillbaka utom en, som hon behöll, då behåller jag denna, ty jag tror, att det är Herren som fört dig hit i denna stund. Mera vill jag icke ha' utaf dig.

Och så sköt hon den skäggige mannen sakta ut genom dörren.

— Well, Maria, tag mig — kan köpa en gård åt oss — kunna må väl tillsammans! bad Johan än en gång med tårar i ögonen.

Men det halp honom icke, ty det vore bestämdt icke Herrans mening, påstod hon.

Och med det beskedet fingo vi gå.

På hela återvägen yttrade vi ej ett ord till hvarandra, men då vi återkommo till gästgifvargården och sade hvarandra farväl vid grinden därutanför, sa' Johan:

— Präktig, ödmjuk och bra kvinna. Tackar Gud att jag kom till henne i rätter stund. Good nigth, gamle gosse!

Ingen förlossning.

Israel i Högemo är en gubbe på nittitalet, så han har allt, som man säger, “sett mer än en gryta koka“. Därför anses han i trakten såsom klok, och de, som ha till yrke att forska efter huru det gick till i den gamla goda tiden, gå alltid upp och språka med gubben, när de komma åt det hållet.

En dag knallade också jag i väg till Högemo för att möjligen fånga upp någon “paschasa“, innan Israel kunde ligga och falla ifrån, ty se’n influensan blef liksom gängse och modern ute i socknarne, så gå de gamle gubbarne ingen dag säkra för dödsbud.

Men när Israel fick reda på hvad jag var för en slags gynnare, så tyckte han icke om visiten, utan satt där tyst vid spiselmuren och såg misstänksam och ilsken ut.

— Det kan visst va’ roligt och nöjsamt, sa’ han till sist, att se granna målningar och läsa trefliga tidningsbla’, men Gu’ tröste en hvar, som råkar ut för tafvelmålare och tidningsljugare!

— Åh bevars, de äro ju det oförargligaste och det muntraste och beskedligaste folk som fins! sa’ jag.

— I synen, ja, och så länge en pratar med dom, men så fort en vändt ryggen åt dom, kränga de tvärt ihop rackar-

tyg och göra spektakel af en. Nu sitter herrn där på sofflocket och ser så gudsnådelig och apostolisk ut som helst, men han är nog en rejäl fähunn' han också, det är jag säker på.

— Men hvad har då dessa arma gjort er för ondt?

— Jo, för en målares skull fick far min i tiden flytta bort från det fetaste gället i Västergötland och slå sig ner här i denna magra hafrabygd, och en eländig tidningsskrifvare tog den ussle målarn i försvar och klente ner bå' far min och ett helt körkeråd på vers och i en syndig visa, som sjöngs i många Herrans år.

— Skulle Ni inte kunna tala om det där?

— Jo, det är väl kanske bäst det, annars blir en väl inte af med honom häruppe denna sidan solagången, murrade Israel.

* *
*

Kyrkan i Loringa socken — där Israels far bodde — började att bli rasande gammal och krasslig, så att det var både synd och skam åt'et.

Folket i grannsocknarne förde också jämt och samt en blodig skämtan med Loringaboarna för deras trasiga och bofälliga tämpels skull.

Målningen var bortsliten öfver allt därinne, näsor och öron på träapostlarne hade ramlat bort, Petrus hade till och med förlorat sitt ena ben, och hela den vänstra sidan på Judas Iskariot — den rackarn — var uppsprucken och gapade, så det var rent hemskt åt det.

Själfva tyckte Loringafolket också, att det hela allt såg bra skröpligt ut, men det kostar fläsk att reparera gamla kyrkor och renovera gamla apostlar, så man drogs ju med det i det längsta.

Men en söndag kom prästen i Loringa uti en vådlig extas, när han predikade. Ty Isak i Baltak, som var socknens spefågel och störste syndaträl, hade i yste till prästen framburit bogen af en hund i stället för ett fårlår, såsom föreskrifvet var. Ingen kunde därför förtänka prästen, att han röt och dundrade mot synden och att han stampade och neg och hoppade och tröskade näfvarne i predikstolen, när han nu slungade sitt anatema öfver dem, som gåfvo "mängdt i stället för omängdt".

Rätt som prästen regerade så där i talarstolen, lossnade en kyrkängel, som var utsirad med trumpet och fastgjord vid predikstolens framsida, och denne kyrkängel dråsade neder af sitt rum och damp i hufvudet på en käring, som andäktig och bäfvande satt därunder.

Ängelens trumpet gick i kras och gumman tog till att jämra sig och böla i Herrens tämpel, så att allt folket vardt förfäradt och prästen måste säga amen.

Men ifrå' den stunden började Loringaboarna allvarligen tänka på att reparera sin kyrka.

Sedan man hållit vid pass 50 stämmor och disputerat och trätt ett år, voro de värsta skröpligheterna i någon mån afhjälpta, och det återstod endast att måla helgedomen invändigt.

— Blir ho' bara målad redigt grannt, så suns dä' inte att ho' ä' lite murken där och hvar! — menade gubbarne. Och för att göra sig riktigt vräkiga togo de ner en verklig artist från Stockholm, hvilken skulle åstadkomma en sådan målning, att Loringaborna kunde komma åt att väldeligen förhäfva sig öfver sina grannsocknebor.

Apostlarne och kyrkänglarne fick han lof att måla efter eget behag, men angående takets strykning blef det tvist i församlingen. Några herremän jämte målaren ansågo, att

det borde målas enbart hvitt, men flertalet af bönderna och bland dem Israels far, som var kyrkovärd, påstodo, att en "himmel" och ett "blåkulla" skulle kraftigt och tydligt framställas å takytan, till en tröst för de fromma och till skräck för de ogudaktiga i Loringa. Prästen höll med bönderna, ty, sade han, en sådan målning kan vara nyttig såsom åskådningsmateriel vid predikan. Och när voteringen kom, segrade prästen och bönderna och himlen och blåkulla.

Och den arme målaren gnodde hela sommaren i kyrkan, som allt mer och mer började likna "Per målares nattstuga". Alla apostlarne fingo olika färg på sitt helskägg, och därtill ville minsann icke litet konstfärdighet och färgblandning.

När så afsyningen på höstsidan kom till stånd, så var allting bra, men taket hade målaren i sin envishet bara strukit blåhvitt.

— Hva' har han himlen? sporde synemännen.

— Taket är ju blåhvitt som himlahvalfvet! svarade artisten.

— Nå, hälseket då, hvar har han dä?

— Vet inte hur det ser ut, har aldrig sett det stället! lät målaren.

— Pastorn vet'et, fråga honom! Och nu målar han opp dä, annars stämma vi! hotade gubbarne.

— Nå, så stäm då!

Det gjorde de också, och en ung tillförordnad domare dömde målaren att i enlighet med uppgjordt kontrakt anbringa en himmel och ett helvete i taket på Loringa kyrka.

Men, snackade Israel på Högemo, dit hän skulle Loringaboarna aldrig drifvit saka'. För den där elemenskade målarn kunde poträttera folk, och så tog han och vrok prästen och far min och hela körkerådet i blåkulla, men

satte alla socknens herrar med palmer i händerna i himmelriket. Och min stackars beskedlige far låg där och illgrömmade sig i svafvelpölen och var så lik sig som ett bär. Hvar gång jag kom i körkan, så påtade folk mej i sidan och sa': "sir du Israel, hvar far din ligger och mojar och steker sig!"

Till sist så blef förstås kyrkorådet alldeles förgrymmadt och stämde ånyo målaren med påstående, det han måtte åläggas att skrapa bort dem utur blåkulla och försätta dem i himla.

Men när detta mål förekom till handläggning inför häradsrätten, så satt den ordinarie domaren själf, och som han var icke blott mäkta lag- och skriftlärd, utan ock en stor lufver och en skälm, som, gunås, många landtdomare äro än i dag, så meddelade han det beslutet, "att, — som, — enligt det och det kapitlet i bibeln, — någon förlossning icke kan ega rum för dem, som en gång hamnat i pinan, så kunde pastorns och kyrkorådsledamöternas käromål icke bifallas".

— Efter det utslaget, slutade Israel, ville far min inte längre bo i Loringa socken, utan sålde hemmanet och köpte detta Högemo.

— Här ä' vesst inte så fett som i Västergylln', men så slipper en å skämmas, när en kommer te' körka.

— Ligger er far än i dag och illgrömmar sig i Loringa kyrkotak?

— Nä' ja' hörde i fjol, att åskan gu'alof har slaet ner och bränt opp bå' körka och blåkulla!

En olycklig predikant.

Vi hade i skolan en lång och gänglig kamrat, som länge svor och betygade, att han icke skulle bli en vanlig präst, utan en stor och berömd hierark och en andlig talare utan motstycke, samt att han icke skulle släppa efter, förr än han blefve biskop i Skara.

Redan när vi voro i "5:te öfre", såsom det hette på den tiden, började han anlägga heliga och allvarliga miner samt antaga någonting ärevördigt i sitt sätt att gå samt för öfrigt i hela sitt uppträdande, så att vi andre, som voro mera världsligt sinnade och syndfulla, plägade ödmjuka oss inför honom och kalla honom domprosten, hvilken titel han med mycken förnöjelse emottog, ty han var en underlig kurre, denne domprost.

Men, gunås, redan efter ett par år slog han prästadömet ur hågen. Han hade missuppfattat sin kallelse, sa' han, och i stället för teologien och grekiskan, med hvilka han, åsidosättande alla andra studier, förut sysslat, kastade han sig öfver matematiken, hvilken vetenskap han förr platt föraktat, hånat och begabbat.

Han kom emellertid bort från läroverket före "maturiteten", blef strax därpå sinnessjuk och dog för flera år sedan.

Jag tror fördenskull icke, att jag begår någon ogrannlagenhet mot den gamle kamratens minne, om jag här täljer den händelse, som gjorde, att han ansåg sig föga skickad till biskop i Skara.

* * *

Det är numera, gudskelof, icke så modernt, att skolpojkar skaffa sig "venia" och dräpa till att predika under ferierna som det var för cirka 25 à 30 år sedan.

Redan när vi voro i "6:te nedre", höllo vi oss litet hvar så visa och lärda, att vi icke aktade för rof att klifva upp i våra hemsocknars predikstolar, där vi uttydde skrifterna för det förbluffade folket och röto och dundrade väldeliga mot syndaeländet och otron och fördärfvet bland våra föräldrars socknemän.

Det var, förstås, bara latinare, som hade undfått predikogåfvor, ty realisterna ansågos i de dagarne såsom ett slags sämre folk, som aldrig kunde komma till någon lärdom eller tankedjup och ej häller inträffade det ofta, att studerande från staden gåfvo sig till att predika.

Det var förnämligast de mera storväxta landtbobarnen, som plägade träda upp i templen oeh låta sin vishet flöda. Så fort det led mot jul eller påsk, kunde man alltid iakttaga, att ett stort antal af dessa matadorer plötsligen insjuknade och uteblefvo från lektionerna flera dagar å rad.

Lärarne frågade oss efter deras tillstånd, och vi angåfvo med bekymrade miner de sjukdomar, af hvilka de föreburo sig vara angripna, fastän vi allt för väl visste, att de icke ledo af någon kroppslig krankhet, utan bara lågo hemma och skrefvo på sina predikningar.

Det är, som sagdt, verkligen riktigt väl och glädjande,

att detta predikande af skolpojkar blifvit stäfjadt, ty det var naturligtvis en rysansvärdt usel andlig spis, som dessa unga män tillredde under sin skolsjuka.

Och såsom exempel på, med hvilken nonchalans detta feriepredikande drefs af en och annan, kan jag tala om, att jag blott allt för väl kände en syndfull rustibus bland kamraterna, hvilken mot ersättning skref predikningar åt sina mera trögtänkta vänner. Hans honorar utgjorde 2 buteljer punsch för en vanlig predikan. Men skulle predikanten desslikes "be om offer" och förthy behöfde en gripande framställning af sin fattigdom och sina stora andliga gåfvor, så gick det hela icke af för mindre än 3 buteljer och 10 cigarrer.

Dessa predikningar ansågos mycket dråpliga och fördelaktiga att erhålla, hvadan den unge författaren alltid hade godt om beställningar.

Till sist lärde han sig att — såsom typograferna säga — "klappa af" dessa sina foster, så att t. ex. julottan 1872 läste unge män upp alldeles samma ottesångspredikan i 5 socknar af Vexiö och 3 af Skara stift.

* * *

Under denna rådande predikosjuka bland skolungdomen var det klart, att den ofvan nämde "domprosten" heller icke skulle sätta sitt ljus under ena skäppo.

En gång efter julferiernas slut anförtrodde han oss klasskamrater, att han låtit sig höras i en kyrka i närheten af Sköfde.

— Gick det bra? frågade vi.

"Domprosten" suckade och erkände, att han kommit af sig ett par tre gånger för sin rädslas skull, men hotade

tillika, att han följande sommar icke skulle göra annat än predika och därigenom öfva upp sig till en rysansvärd färdighet.

— Det värsta är, att man gärna vänder om bladen galet i konceptet och då kommer man i otakt, sa' "domprosten".

Fram emot midsommartiden samma år fick jag, som då var informator i en prästgård i Vestergötland, ett bref från "domprosten".

— Nu har jag fått "venia" af Buschen i Skara, skref han, och nu ska' du be' din prost, att jag får predika i hans församling. Jag tror icke, att jag får någon rampfeber, när jag har en kamrat i kyrkan, och därför vill jag gärna börja min tourné i den församling, där jag vet, att du är.

Han fick löfte att komma nästföljande söndag, och detta så mycket hellre, som pastorn var sjuk och i alla händelser tänkt skaffa sig en vikarie.

På lördagsaftonen kom också "domprosten", svartklädd och grufligt högtidlig samt ceremoniös. Jag har aldrig sett någon ung man så ärevördig, och sedan han visat sitt "venia" och blifvit ombedd att äfven förrätta altartjänsten, tog han på sig en min, som om hela luterska läran och svenska kyrkan icke haft något annat stöd än honom.

På natten läste "domprosten" upp sin predikan för mig, för att öfva sig i gesterna.

— Du får gärna rätta mig i deklamationen, sa' han med nedlåtande min, och så gjorde jag här och där mina invändningar mot hans föredrag.

Framåt klockan 2 på morgonen förstod han sålunda att vid vissa passager sträcka ut händerna på ett dramatiskt sätt och kränga ut och in på ögonen.

— Hvarför ska' jag göra det? frågade "domprosten".

— För det tyder på antingen eftertanke eller inspiration, hvilket man vill, sa' jag.

— Tack du! Lyckas jag, så sexa vi begge på teaterkällarn, när vi komma till staden, log "domprosten".

— Tycker du annars, att predikan är lång nog? sporde han vidare.

— Vet du, jag tycker allt, att det blir väl kort, det kan jag icke neka, förklarade jag.

— Men hvad i all världen skall jag göra vid det?

— Det går lätt att hjälpa. Krångla bara in en lång psalm, som passar bra, emot slutet och läs henne sakta och väl, så drygar det ut'et, menade jag.

Och "domprosten" gladde sig och fröjdades i sin själ åt detta råd, ref ut ett par blad ur sin psalmbok och fäste dem med en nål på ett passande ställe inuti konceptet.

— Nu är jag då väl beredd och trygg! sa' "domprosten".

* *
*

Sabbatsmorgonens sol rann upp, och vi drogo af till kyrkan. Men aldrig skall jag glömma den gudstjänsten, och alltifrån den stunden vill jag aldrig höra någon skolpojke predika.

I början gick det rätt bra.

"Domprosten" skred fram till altaret så sakta och högtidligt, att redan detta framskridande stämde till andakt.

Men när han slutat att läsa syndabekännelsen och skulle resa sig upp, si, då kom olyckan fram. Han trampade nämligen i kappan och dråsade baklänges inom altarrunden, alldeles som om han träffats af blixten. Handboken

for utur hans hand och slungades upp i fönstret, där hon blef liggandes.

Folket förfärades naturligtvis, och kunde icke annat, när det, resande sig ur den nedhukade ställning, under hvilken det gjort sin syndabekännelse, plötsligen fick se prästen ligga sprattlande framför altaret med benen i vädret.

Den förste, som kom till besinning var "stöten", hvilken rusade in i sakristian och hämtade håfven, med hvilken han kratsade ner handboken ur fönstret och flydde henne åt den dödsbleke och förfärade "domprosten".

Se'n gick det, förstås, afvigt för honom under hela gudstjänsten och gång på gång dabbade han sig, så att vi skämdes litet till mans.

Kappan hade fått ett hiskligt hål, det där gapade mot församlingen vid ryggslutet på "domprosten", när denne stod vänd mot altaret, och denna syn var just icke ägnad att väcka någon synnerlig andakt bland de goda västgötarne.

Kommen upp på predikstolen, darrade den arme ynglingen så fruktansvärdt, att han i bokstaflig mening tappade konceptet, som singlade ner bland fruntimren därunder, och det dröjde en god stund, innan det kom upp till talaren.

De instuderade dramatiska gesterna, rullandet med ögonen och allt det där, som skulle göra hans föredrag läckert, uteblefvo totalt.

Han läste episteln i stället för evangeliet, glömde ut flera viktiga kyrkoböner, så att när det hela ändtligen var slut, hade "domprosta"-stackarn gjort det grundligaste fiasko, som säkerligen blifvit utfördt i någon kyrka under detta århundrade,

— Jag predikar aldrig mer! bedyrade "domprosten", när vi gingo hem.

— Nä', jag kan väl tro't, men huru går det då med ditt blifvande biskopsämbete i Skara? suckade jag.

— Det får du ta'!

— Tackar!

Brorskål och slagsmål.

Vi lågo och mojade oss under den stora lönnen, som ger skugga åt gårdsplanen vid Spinkamåla, och kyrkovärden var i färd med att tala om hvilka märkliga gamlingar, som hade dött, sedan jag sist var på det där hållet.

— Här ä' nu, menade kyrkovärden, inte så särdeles många igen af de gamla riktiga gubbarne, som det var något bevändt med. Olle i Bengtsbo trillade å skaft i våras . . .!

— Ah, Olle, den där trygge, arge gubben, som ansågs så underbart dum och som aldrig skrattade?

— Nähä, skrattade gjorde han aldrig, men andra kunde han locka till att grina ihjäl sej. Aldri' glömmer ja', log kyrkovärden, hur han en gång narrade gamle baron på Nydala till att skratta sej nästan fördärfvad.

— Det var på det viset, fortfor kyrkovärden, att Olle en dag skulle drifva ner till Vrigstad mä' en stor sugga, och så mötte han gamle baronen, som kom åkandes.

— Hör du gubbe, skrek baronen, hvad kostar den där präktiga suggan? Jag köper henne!

— Ho' ä' inte te salum! murrade Olle,

— Om jag betalar bra, så kan jag väl få köpa henne! fortfor baronen.

— Dä' ä' omöjligt!

— Är du tosig, gubbrackare! Hvarför säljer du henne inte?

— Sogga ä' förlofvader (= bortlofvad), nådig baron!

— Ha ha ha! grinade den gamle baronen, det var en annan sak! Hvem är den lycklige osten, som hon är förlofvad med?

— Körkeherren i Vreksta', å dä' ä' dagsens sanning, så dä' ä' ingenting å flabba åt! röt Olle.

Och baronen till att grina så att tårarne dråsade utför kinderna på honom, under det Olle masade i väg med svinet och såg fruktansvärdt ilsken ut.

— Nå, fortsatte kyrkovärden, kommer herren ihåg Esaias i Skrapstad, som brukade köpa allt smöret här i häradet?

— Ja ja men!

— Han har också gått bort med di andra trefliga gubbarne. I adventet slarfvade han af.

— Jaså! Var det inte honom som folket i allmänhet kallade "kaplanen" därför att han arrenderade ett kommisterboställe?

— Joho, det håller streck, och för det öknamnets skull fick han en gång dricka duskål med en präst, fast di sedan kom i slagsmål med hvarandra, innan de skildes åt.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

"Det var på det viset, berättade kyrkovärden, att för en förti år se'n bodde här inom häradet en präst, som icke just var något helgon eller hade någon aning om godtämpleri, utan han söp som en borstbindare och lefde

sotare värre än en bonde, när han kom på marknader eller andra nöjen.

Ja, ja, när domkapitlet hade förlåtit honom ett halft tjog gånger, så blef det till sist, när ingenting hjälpte, ilsket och tog ifrå honom kappa och krage. Se'n for han sin kos, och ingen vet hvart han tog vägen. Han söp väl ihjäl sig, kan jag tro, för glad va' han ve' glaset.

Icke långt ifrån hans prästgård låg ett torp, som kallades Petet, och torparen där hette Petter.

Prästen och Petter på Petet brukade supa ihop veckorna igenom ibland, så de voro rysliga bussar och vänner.

Och hvar gång prästen skulle resa ut till någon marknad eller färdas dit, där det stod till att få "supikum", så skulle Petter på Petet alltid följa med; det var lika gifvet som amen i kyrkan.

Så en gång hade de varit på Eksjö marknad och durrat om alldeles rysligt. Dagen efter hade de på hemvägen hunnit till Möcklamo, och där betade jag med, för ja' hade också, gu'bevars, varit i Eksjö.

Prästen och Petter sutto framför spisen och räknades vid om gårdagens tilldragelser. Hvar och en af dem skyllade den andre för att ha varit fullast och hoverade sig öfver att ha' räddat honom från undergång och elände.

— Säkert är — förklarade pastorn — att om jag ej varit, så hade polisen gripit dig, Petter.

— Hva' i hundan skulle di på en nökter kar'! Nä, mä' mej va' dä ingen fara. Men dä va' väl jag, som drog opp pastorn ur garfvarns barkakar, som han dråsade i, och hjälpte pastorn undan med lifvet på oxabacken!

— På oxbacken, hva' hände där? sporde prästen.

— Mins inte pastorn, att han gick där i yrsla' och drumlade på magen öfver en stor tjur, som låg där och

dröpjade. Tjuren blef rasande och sprang opp och for omkring och bölade med pastorn på röggen, så allt fä, som fanns, ble' förskrämdt och rusade omkring som skam. Hade ja' inte nappat ner pastorn och kultat honom öfver en gärd's-gård, så hade han blett trampad te' sölta; dä ä' tvärsäkert! menade Petter.

— Du är en ovärderlig man; tag dig en sup! sa' prästen och räckte torparen sin bränvinsflaska.

I detsamma kom Esaias i Skrapstad in i stugan och hälsade, och någon, som kände honom, sa': "dä va' nytt å få si 'kaplanen' på detta hållet!"

Prästen satt en stund och glodde på sned bort till Esaias, som pratade och orerade med folket.

Till slut raglade han upp och sa:

— Hör jag rätt, så träffar jag en ämbetsbroder uti denna vildmark?

— Dä' kan allt hända dä! svarade Esaias, som alltid var en spjufver och en stopastolle.

— Låtom oss då dricka och förbrödra oss! sa' prästen och drog fram en stor butelj ur bakfickan.

Så togo de itu med att supa och det gick trefligt och lugnt till väga, ända till dess pastorn började blanda in latin i sitt tal, för si då kunde Esaias inte vara med förstås, utan blef ilsk.

— Drick vördade broder! skrek den riktige prästen, post sæcula pocula nulla!

— Hut mä dej, din fyllepräst, säjer du, att "pocker ska' ta mi' Ulla"! väsnades Esaias och steg upp och knöt näfven för att klena till prästen.

— Ha, ha, ha, vinet gör tydligen stora framsteg inom min ärade ämbetsbroders lekamen, efter han inte kan skilja romarspråket från vanlig småländska!

— Tala schvänska! röt Esaias.

— Skål för domkapitlet! ropade prästen och höjde immerfort sitt glas; in vino veritas!

Men då blef Esaias i Skrapstad alldeles utom sig.

— Står du här midt ibland folk å säjer, att ja' ä "ett veritabelt as", ja', som har 500 riksdaler på mej, så ska' du då ha smörj efter noter! skrek han och grabbade tag i prästen, så att det brakade i hans långa rock.

— Se så, se så, lugna dig min högt ärade ämbetsbroder; jag talade ju ånyo latin! lallade prästen, och Esaias släppte honom, sedan han dock än en gång yttrat:

— Dä va' väl djädran, att du inte kan tala schvänska!

Se'n gick det bra en stund, ända till dess prästen yttrade:

— Säg mig nu, min käraste broder, en sak, som jag hittills glömt att fråga dig om: hvar har du ditt sacellani?

Men då skulle ni ha' sett Esaias; för han var då just inte att leka med, när han stoppat på sig några supar.

— "Sa' ja' säja ni" te' dej, din druler, när ja' har druckit duskål mä' dej i vittnes närvaro? gormade han och lappade till prästen, så att denne ramlade långsides in i spisen och sotade ner sig alldeles hiskligt.

Men pastorn var heller inte så blöt i armarna, utan han flög upp igen och drabbade på Esaias, så vi hade ett fasligt arbete att skilja dem åt.

Slutligen kommo dock gubbarne omsams igen, sedan de en stund rullat omkring bland matsäckarne och klenat ner sig öfver hela sina kroppar med smör och ägg.

Men när pastorn fick veta, att Esaias' prästadöme icke bestod i annat än att han arrenderade ett komministerboställe, så skämdes han och befallde sin lifdrabant Petter att spänna för deras häst,

— Vi vilja icke längre vara till spott och hån för dessa grofva syndare och illgärningsmän! yttrade han och drog bort sotig, smörbestruken och full.“

* * *

När kyrkovärden talat om den här händelsen, frågade han mig, om jag icke tyckte, att folket blifvit obegripligt mycket hyfsadt och mänskligt på de sista 30 åren, emot hvad det var förr.

Jag höll förstås med honom.

— Ja, fortfor han, om dä' i da' hade varit som för en 25, 30 år sedan, så hade herren och ja' nu suttit här och druckit kaffegökar i stället för saft och vatten. Så hade herren blett lifvad och tatt hustru min i knäet samt kanske kysst henne, och så hade vi kommit i slagsmål och rifvit sönder hvarandra, i stället för att vi nu ä di bästa bussa i vära och de rejälaste människor, en ska' kunna leta opp.

Jag höll fortfarande med kyrkovärden.

Långbyxorna i Åreved.

Innan järnvägarne och de nya bränvinsförordningarne kommo hit till världen, så var Åreved en vådligt styf gästgifvargård och en af det getapuliska landets mest beryktade byar, den där, lik en liten stad, låg vid foten af en hög ås.

Nu är byn skiftad; de flesta af åboarne hafva slungats ut till aflägsna platser i dalgången, och den fordom så stolta gästgifveriinrättningen har sjunkit ner till en fasligt simpel skjutsstation, hvarest resenären icke ens kan få ett glas surt öl, om han än ville väga upp det med guld.

Men sedan järnvägen kom att stryka fram på ett par mils afstånd därifrån, är det heller icke mången, som drager den leden fram. Byn har råkat i glömska och dess invånare kunna kanhända på åratal icke få se ett enda främmande anlete, ty vägen "vetter icke ens till" för de s. k. "luffarne" eller andra landsvägarnas riddare och vagabonder, och hvad det beträffar med skjutsningen därstädes, så lär det visst vara ett helt decennium, sedan någon häst beställdes där på platsen.

I följd af detta afskilda läge och den ringa beröring, som Årevedsfolket har med den öfriga världen, har det-

samma kommit att bibehålla mångahanda gammaldags fasoner.

Det lefver, såsom åldrigt folk i allmänhet, mycket i sina minnen, i sina stolta gästgifvargårdsminnen, så att säga, och de äldres ögon fuktas nästan, då de komma att tala om den ljufva och härliga tid, då långbyxorna "gingo i tur och ordning inom byalaget".

— — — — — — — — — — — — — — — —

Medan skjutspojken stoppade en åttaskillingslimpa i den stolte araben från hästbytarbacken i Vernamo, klef jag en kväll in i en stuga i Åreved.

Därinne satt en gubbe och slöjdade korfhorn vid skenet af den märkligaste lampa, som strålat i kristenheten.

Mycket ljus och mycken vishet har med tillhjälp af Barnängens bläck flödat utöfver denna världen, — själf nyttjar jag det alltid — men aldrig förut visste jag, att dessa bläckflaskor, äfven sedan deras mörka innehåll förrunnit, kunde varda till ljus för våra fötter.

Nu stod här emellertid en dylik på bordet med en veke i en liten järnbläckspip genom korken, och hon var fylld med fotogén och hon brann och hon rök, så att den gamle korfhornsfabrikören satt där såsom i en molnstod uti sitt tjäll.

Det var en gammaldags tystlåten gubbe, som genast började glo litet snedt på mig.

— Han ä' väl en sådan där predikokubbatör? (kolportör) — sporde gubben litet ängsligt.

— Nej, bevars! Hvarför tror ni det? —

— Jag töckte, att han såg skenheli' ut, och när han töcks komma frå' Vernamo, där di har bränvin te salo och ändå inte stupar öfver tröskelen eller kastar korsben på stufvegolfvet, så kunne ja' väl inte tro annat än han va'

nå't slags helgon, lät gubben och såg fortfarande icke riktigt glad ut åt mig.

Men så fort han fått höra mig svära på ren svenska ett litet vackert kapitel öfver vägarna och förnämligast öfver länsmannen, som icke tycktes fråga efter dem, klarnade gubben upp, och rätt hvad det var, fick jag honom att tala om för mig historien om Åreveds vidtberömda långbyxor.

— Jag trodde i början att han va' nå'n slags lurifax, men när jag hör honom svärja så välsignadt på länsman, så förstår jag grannt, att han är en hederli' och en rejäl kar', och med en sådan kan det vara nöjsamt att tala om de gamla tiderna, mente gubben och började på med sitt älsklingsämne.

* * *

— Där hade varit ett annat lif fordomdags i den gamla byn, innan den usla banan bygdes och innan knussliga lagar togo till att mota undan bränvinet från gästgifvargårdarna och fördärfva dem, — sa' han.

— Förr kunde bonden nämligen förtjäna duktiga slantar på landsvägen, särdeles på den tiden, då man fick köra lurendrejeri från Saltsjön och upp åt landet. Sådana foror gingo tidt och tätt genom Åreved, och då var där ett gudommeligt lif och ett välsignadt supande om nätterna, ty på den tiden kunde folk bå' ta' en sup och stå för honom också. Men det kunna icke nutidens harkrankar, — bedyrade den gamle.

Gästgifveriet i Åreved gick i tur och ordning mellan byamännen, så att hvar och en hade det två månader i sänder.

Den som var gästgifvare för tillfället var förnämligast i

hela byn under de månader, han hade makten, det var ju gifvet.

Och såsom ett vedertecken på den makt och härlighet och det ansvar, som hvilade på gästgifvaren i Åreved, skulle denne bära långbyxor, under det att de andra bönderna i de dagar, då de ej voro gästgifvare, ovilkorligen skulle, såsom seden vanligen var, gå klädda i knäbyxor såväl i helg som i söcken.

Till den ändan gjordes på hela byns bekostnad utan knussel och gnideri ett par öfver höfvan dråpliga och praktfulla långbyxor.

Men innan dessa kommo till stånd, var det dock rätt så när, att ett inbördes krig utbrutit i Åreved, ty hvar och en ville naturligtvis, att måttet till dessa ärofulla pantalonger skulle tagas af hans egen person och lekamen.

Där blef ovänskap och kif, man sade hvarandra fula saker på rent språk, och den ena beskylde den andra för att vara antingen hjul-, bock-, ko- eller snedbent eller på annat sätt illavuren i kroppen.

På det viset härjades där och fördes ett rysligt syndalif en långlig tid, och sockenskräddaren höll på att bli galen, tills slutligen en dag en förbifarande "landtmjätare" slet tvisten och kom frid åstad.

På hans inrådan togs mått af alla gästgifvarne, hvarpå han mot skälig ersättning drog det aritmetiska mediet ur samtlige måtten och därefter syddes sen byxorna.

Därjämte uppsatte "landtmjätaren" en skriftlig förordning angående byxornas vård och rykt och ans och underhåll, enligt hvilken förordning bland annat ingen, vid vite af fem kannor bränvin, fick sysselsätta sig med grofarbete under sin härlighets två månader, — allt på det att gästgifvaruniformen

icke måtte blifva utsatt för någon våda eller någon otillbörlig nötning.

— Di sto också bi i tie hela år, innan di trängde te att skinnfo'ras! förklarade gubben.

Det dröjde icke heller länge, förrän Åreveds långbyxor vordo vida beryktade inom hela orten.

När resande kommo ner till byn och ville veta, i hvilken byggnad gästgifveriet för tillfället var förlagdt, frågade de alltid: "hvem är det, som har byxorna", och den lycklige, långbyxsirade gästgifvaren gick omkring och hoverade och herrade sig såsom en tupp i byn med händerna i fickorna och pipan i mun, alldeles som om han varit kung eller guvernör på platsen.

Och när de andra åboarna, trötte och utsläpade af dagsarbetet, gingo till sängs om kvällarne, plägade de sucka: "gu'alof för hvar dag, som går! Snart kommer böxera te' mej, och då får jag hvila och rolighet!"

— Ja, ha, dä' va' på den tiden dä'! suckade gubben. Nu ligga byxorna i rotakistan hos hinstuboen här för att dra' sej och ligga till sej, så att de bli gamla nok att sälja te nordiska moseummet, säjs det, och de, som buro dem, ligga nere i kyrkogården och vänta på domen. Gu' hjälpe bå' oss och dom, slutade han. Men det var ingen fara med dom och inget ondt i dom heller, fast di, gunås, tyckte om *långa* supar och *korta* predikningar!

En riksviktig örfil.

Det var på sommaren 1837.

Solen gassade på söndagsmiddagen glödhet ner öfver det stojande lifvet vid Åreveds gästgifvargård.

Gudstjänsten i den icke så särdeles långt därifrån belägna kyrkan var nyss slutad, och det manliga kyrkfolket hade strömmat ner till krogen för att lätta sina sinnen förmedelst några kyrksupar och hafva litet trefligt ofvanpå predikan, såsom sedvänjan var på den tiden.

Denna dag blefvo kyrksuparna mångtaligare än eljes, ty ingen tänkte på hemfärden, förr än man fått skåda en förnäm fransk resenär, en släkting till drottning Desideria, för hvilken resande förbudssedlar löpt, och som här i Åreved skulle få nya hästar för sina vagnar.

Under det man väntade på åsynen af den resandes prakt och härlighet, söpo gubbarna fliteliga om med gästgifvaren inne i hållstugan, medan ungdomen skuffades, drog fingerkrok och singlade slant på gräsplanerna utanför.

Skjutsreserven gick omkring och pysslade om sina vid gärdesgården bundna hästar, makade med sina becksömsstöflar fram hösuddarne under krakarnas mular och sågo

bedröfvade ut, ty de visste hvad som förestod de stackars kamparna.

— Di konglia vella åka på galoppen och dä' frestar värre än att köra tackjärn! menade de.

Slutligen stormade den höge resenärens vagnar, dragna af löddriga hästar, fram för gästgifvargårdens förstugukvist, och det mer än halffulla folket trängde sig fram kring de förgyllda åkdonen och gapade på deras prakt.

Kuskarna hojtade, svuro, skreko och knuffades, och det gick som ett "huj" att taga ifrån och spänna för.

Men när förspänningen var färdig, ville bönderna partout binda sina höpåsar bak på vagnarna, hvilket dock bestämdt vägrades dem.

De pockade emellertid med mycken ifver på den saken och ville slutligen med våld snöra fast säckarna vid de fina ekipagen, "för de krusade, min själ, inga svartmusketa utlänninga', om di rätt va' släkt te' självfvaste kongen", gormade de.

Till sist måste kusken låta sin piska hvina bland forböndernas skallar, hvarigenom naturligtvis den druckna massan blef än mera oresonlig.

Emellertid vågade kusken icke aflägsna sig ett tum från vagnarna, utan den höge resenären måste själf gå in på gästgifvargården och verkställa den föreskrifna anteckningen i dagboken.

Därinne gick, förstås, gästgifvaren i sina långbyxor och hoverade sig väldeligen samt funderade på, huru han nu borde visa sina socknemän, hvilken modig och fruktansvärd bjässe han i självfva verket var, samt huru föga han lät någon annans höghet, storhet och rikedom imponera på sig.

I detsamma den förnäme fransosen skulle träda ut ur dörren, gaf honom gästgifvaren en spark bakifrån.

Folket såg med oförställd beundran detta tilltag, men deras jubel öfver sparken lade sig dock tvärt, då den resande, snabb som en blixt, vände sig om och med äkta fransyskt lif och smidighet gaf gästgifvaren en så charmant svensk örfil, att denne slog flere kullerbyttor öfver sitt sandströdda golf.

Och så foro vagnarne bort ur det svärjande och ursinniga folkets åsyn.

* *
*

Men i närmaste residensstad anmälde den resande, huru han blifvit bemött å gästgifvaregården i Åreved, och den gamle landshöfdingen, som varit general och var barsk och sträng, blef ursinnig, svor och förbannade samt sände själfve landssekreteraren ner till stället för att hålla polisförhör.

Men då blef det alldeles rasande.

Folket höll naturligtvis med sin gästgifvare; ingen människa kunde letas fram, som hade sett sparkningen, men alla hade däremot iakttagit, huru den resande hade öfverfallit och slagit gästgifvaren inne i dennes hus, och ransakningen slutade därmed, att den långbyxprålande mannen i Åreved formligen tilltalade fransmannen för hemgång. Och hur landssekreteraren än våndades och pläderade, var det omöjligt att förmå gästgifvaren att återtaga sin anklagelse.

Sålunda tillspetsade sig saken.

Gästgifvaren och vittnen drogos in till förhör på kansliet, där landshöfdingen i egen hög person röt och dök med dem, men det halp platt inte. Alla vittnesmålen ådagalade blott fortfarande, att den resande gjort sig saker till hemgång, och k. m:ts befallningshafvande var alldeles förtviflad.

Huru skulle det taga sig ut, om majestätets egen släkting, som kom på besök, skulle blifva öfverbevisad och dömd för brott, då han i självfva verket själf blifvit förfördelad? Hvad skulle kungen säga om en sådan befallningshafvande?

* *
*

Herrarna på kansliet kunde på en tid hvarken äta eller sofva; de voro färdiga att slita sin kläder och strö aska på sina flintskallar, bara för gästgifvarens i Åreved skull.

Men denne gick därhemma och bröstade sig och söp och var en matador, som gick utanpå bå' kongens släkt och hela landshöfdingaembetet.

Och folket i trakten var riktigt stolt öfver honom.

* *
*

Men samma dag, som hans granne kom för att hämta långbyxornas vedertecken och öfvertaga gästgifveriet på sina månader, kom också länsmannen med handbojor och fotfängsel inskramlande i stugan.

— Nu ska' du häktas för våld mot konungens höga släkting, ty nu ha' vi vittnen mot dig! röt länsmannen.

Men det bara ljög han, ty befallningsmannen var en spjufver, som tänkt ut den listen för att skrämma gästgifvaren att återtaga sin angifvelse.

Att mista långbyxorna och friheten på samma dag, det var mer än gästgifvaren kunde bära.

Han förkrossades platt och föll till bönboken samt förklarade, att han genast skulle underteckna den äskade åter-

kallelsen samt därtill gifva fem riksdaler till de fattiga, om han blott finge behålla sin frihet och sluppe befallningsmannens “armmuddar“ om handlofvarna.

Så räddades emellertid situationen, och k. m:ts befallningshafvande andades åter och vardt såsom pånyttfödd.

Kalles på Kullen midsommarfröjd.

Kalle på Kullen och Masse i Hulan hade varit osams och vådliga ovänner i många år, fastän de voro närmaste grannar och sålunda, om de haft den sanna moralen och följt skriftens bud, bort vara såta bussar och ljufliga bröder.

Men Masse var rikare än Kalle, och de åtta tusen daler, som han hade utlånta “på böjda“, störde måntro dagligen grannsämjan.

Till råga på allt eländet gick också Kalles ende son och förgapade sig i Masses Lotta, och då blef förhållandet ännu mera spändt mellan fäderna.

Pojken blef som om han varit vild, och Lotta låg där nere i Hulan natt efter natt och grät och bölade, för det Masse icke ville gifva med sig.

— Hvarför kan ja' då inte få henne, när hon själf så gärna vill? frågade pojken ideligt hennes grötmyndige fader.

— Fria du te' så'na, som har lika litet som du har själf, din fattiglapp, de' passar dej bäst, och koxa inte så högt opp som te' mi' Lotta, för då får du smuts i ögona! dundrade Masse.

När den stackars Kullapojken gång på gång hade hört det där, blef han till sist alldeles konfys. Ingen människa kunde styra honom, utan han drog till sist i väg till Amerika ifrån både Kullen och Lotta och alltihop.

Det är klart, att grannsämjan blef än sämre, sedan Kalle på det sättet beröfvats sin ende arbetsföre son.

Så kom också ett hiskligt regnande mellan pingst och midsommar och tillspetsade situationen än ytterligare.

Detta kan visserligen låta en smula konstigt, men det är dock fulleligen sannt.

Ty si, det är på det viset, att Kalle, som bor och har sina ägor öfverst på Kullen, brukar en åtting, hvars jordmån består af idel sand och mjäll, under det att Masses åkrar, som ligga sidländt vid åsens fot, innehålla styf lerjord, hvilken därtill är en smula vattensjuk.

I torra år får Kalle därför nästan alltid dålig äring, medan rika skördar däremot då vaja på Masses fält. Vid sådan "årsgång" är det därför naturligt, att afundsjuka och hat och bitterhet skola fylla den förres hjärta, medan den senares sinne jubilerar och allt mer och mer fylles af skadeglädje och girig fröjd.

I torkår plägar också den lycklige ägaren af Hulan om söndagsaftnarne stoppa sin pipa och i skjortärmarne marschera upp till Kullen för att retas med Kalle och göra sig spydig öfver hans äring.

— Dä' va' allt helseke ändå, hva' din hafre ä' tunner å dålier i år; dä' sir nästan ut som om han hade bleksot!

— Ja, dåli' ä han, dä' syns, men dä' ä herrans göromål, och du lär väl inte kunna bota honom, fast du ä' vi'flängder och vill extemporera i jor'bruket som den värste fyskinomist i sockna'. Men få vi bara en rotablöta, så repar han sej nock!

Så kunna de gå nästan en hel söndagsafton på ägorna och gruffa och gräla, medan Masse med sin allra försmädligaste min skäller ut jordmånen och brukningssättet på Kullen.

Vanligen slutar gruffet därmed att Masse säger:

— Dina stutar ha allt tacklat af och "skonat" inte så rasanne lite i sommar. Dom förlorar du allt en femtilapp på, äss du vill sälja dom på höstmarknan; och sälja dom tränger du allt te', för du får ondt om hö och halm te' vintern!

— Dä blir min förlust och inte din! Gack du för hundan i våld och gå inte här och "skymfera" mej och mitt fä, utan ajöss mä' dej!

Så skiljas grannarna åt i torkår.

Under våta och regniga somrar är däremot förhållandet omvändt.

Då är det Kalle på Kullen, som jubilerar, ty då växer det hos honom så att det brakar i marken, och då går han däruppe på krönet af åsen och ser med innerlig förtjusning, hur vattnet stiger upp på åkrarne i Hulan och förkväfver växtligheten därnere.

Och nu, det hiskliga regnåret 1894, hade då Kullens ägare ett riktigt klang- och jubelår. Hans torra sandjord drack med begärlighet och hänförelse de nästan dagliga skurarne och blef däraf så frisk och pigg och kry, att hon i glädjen och välmågan ur sin barm ammade upp den härligaste skörd, som i mannaminne växt däruppe på den torra moåsen.

Gräset och betet sköto och frodades så dråpligt och välsignadt, att Kalles stutar och kor gingo alldeles smäckfeta och pöste och stönade af idel välmåga, och ägaren själf hvisslade och trallade från morgon till kväll.

Men nere i dalen vadade Masse i vattnet och fräste

och var ilsken såsom en tjur, och till Kullen brydde han sig aldrig om att gå allt sedan regnperioden började.

Midsommardagen regnade det som om alla himmelens fönster hade stått på vid gafvel, och det hade det gjort hela natten förut också.

Traktens ungdom, som icke kunde hålla sig ute och dansa i ängarne, var alldeles utledsen och syndade i sitt sinne samt knorrade emot vår Herre.

Och Masse i Hulan satt hela dagen inne i sin stuga och gjorde detsamma, rätt så förnuftig och gammal han eljes ville vara.

Det var öfverhufvud i hela trakten ingen mer än Kalle på Kullen, som välsignade himmelen för skurarna, fast han då, gubevars, inte gjorde det med något rent hjärta.

På helgdagsaftonen, midt under det värsta regnet, tog han plötsligen fatt på sin hätta och skulle lägga af ut.

— Gack inte ut och vät ner dej, Kalle, hva' ska' dä' tjäna till! sa' hustru hans.

Men Kalle svarade, att han var alldeles tvungen att gå ut, bara en liten vändning, — och så gick han.

Han hade dock inte varit ute mer än en kort stund, förr än han kom tillbaka, våt som en tupp, men så innerligt glad och lifvad som den värste speleman.

— Kajsa, sa' han, sätt bums på kaffepanna, så ska' du ha' dej en doppekopp och jag mej en riktig "gök", för här ä' roli'het på färde. Se'n ska' du följa med ut och si på nå'et, som kan fröjda oss rakt inne i den innersta själen!

Det stod icke länge på, förrän kaffet var i ordning, och snart satt Kajsa röd, mysande och glad vid spisen och doppade köpeskorpor, stora som vedträn, i sin rykande kaffe-

kopp, medan Kalle framme vid bordet i långa drag njöt af den finkeldoftande "göken".

Där var sålunda ett riktigt storkalas inne hos Kullafolket midsommardagen på aftonen, medan regnet stod som spön i marken utanför.

När så Kalle satt i sig göken, och gumman slutat fråssa af påtåren, sa' Kalle:

— Kom nu med ut bara i fem röda minuter, så ska' du få si Herrans dråpliga gärningar!

Så gingo de ut och ställde sig på en stor sten nedanför ladugårdsväggen, hvarifrån de kunde se öfver alla Hulans egor.

— Titta nu Kajsa, jublade Kalle, rörd af glädje och bränvinsgök, titta och si, hur Masses hafre är öfversvämmader och fördärfvad, si, hur vattnet går opp medt på hans råg, och si, hur det har skurit ut och rakt förstört bå' potatisåkern och linlan'net för den fähunnen! Ä'ke dä en nådig Gu' vi ha', Kajsa?

— Jojomen ha' vi så! sa' käringen.

Hur lillen kom undan.

Där hade just aldrig rådt något så särdeles godt förhållande mellan rusthållaren i Snufvebo och hans hustru. De hade kommit att gifta sig med hvarandra, ingalunda för kärleks skull, utan för det att "det var så välvuret", ty Inga Lisa skulle äga just jämt den summa, som hypoteksbanken hade till godo i Snufvebo.

Men innan man hann att reglera de där penningeaffärerna, gjorde hennes förmyndare konkurs, och större delen af den hemgift, som rusthållaren skulle få, "gick åt i ansen", såsom det ju plägar gå i dylika fall.

Den där förlusten hängde allt sedan och tyngde på rusthållarens sinne, så att Inga Lisa hade just inga fröjdedagar däruppe i Snufvebo, och inte rusthållarn heller, ty hustrun hade en tunga, som var hvassare än den argaste rakknif och ett sinnelag så ilsket, som många fruntimmer ha' nu för tiden, Gu' nåde oss så visst.

Och af svartsjuka var hon äfvenledes grufveligen besatt, så att pigorna i Snufvebo fingo allt lof att hålla tungan rätt i munnen, när de voro i närheten af sin husbonde. Och denne förlorade minsann mycket både hår och skägg, ifall han någongång dristade sig till att tala vänliga vid sina tjänarinnor.

Ingenting fanns där heller, som var ägnadt att närmare förbinda makarne med hvarandra, ty på många herrans år blef där inga barn i Snufvebo, så att där var dystert och otrefligt på alla sätt och vis.

Stundom hände det, att rusthållaren, när han kom ut på egen hand och fick ramla af ner till staden utan Inga Lisa i sitt sällskap, tog sig några fler supar än han egentligen bort göra i sin egenskap af stadgad karl, rusthållare och blåbandist, som han naturligtvis skulle vara, efter som det var på modet i hans socken.

Han höll också löftet troget, det får jag icke säga annat, ty då ljuger jag — han höll löftet, när han var hemma och intet "supikum" kom åt, och han bar sitt blåa band med riktig stolthet, både när han gick till kyrka, stämma och bönemöte.

Men inne i staden var det ju inte så noga, ty något får en allt ha', när en kommer ut.

Därifrån kom han också alltid hem fuller och stormodig, och då blef det, förstås, alltid ett djädrans kolorum uppe i Snufvebo.

Vid sådana tillfällen var det alltid gumman, som fick på tafsen och måste gifva vika.

Det hjälpte henne icke, att hon hotade sin herre och mästare med att gå bort och anmäla honom hos skollärarn, som var ordförande i blåbandsföreningen.

— Då får du evinnerligt skämmas, din fyllestöt, när här kommer en "puttation" och sprätter bort dä blåa bånnet ifrå' di' helgdagströja. Usch, en så'n skam för en rusthållare! bjäbbade gumman.

Men rusthållarn bara skrek och röt och slog näfven i bordet och svor grymt på, att han gaf hela nökterheta, änna

opp ifrån Oskar Ekelunn' i Stockholm och änna ner till skolemästarn i sockna, blankaste attan.

— För ja' ä' min egen pojk, skrek han, och ja' roar mej själf; ja' tar mina supa och jag kör mina lass, så dä' ä' inte värdt å stecka hit!

Men när han bara sofvit ruset af sig, så gick han, förstås, och skämdes i flere dar och föll till föga för hustrun samt tiggde och bad henne att för allt i världen bara "hålla tösst med den lella stadssupninga".

* * *

Men så, serradö, kom där för en tid sedan till en liten pojk oppe i Snufvebo, och ni kan aldrig tänka er, huru högfärdig och stormodig och koffig rusthållarn blef öfver den tilldragelsen. Det gick så långt med honom, att han lät göra sig ytterstöflar med blankskinn kring skaften och beställde sig en grann reskappa af köpetyg samt gaf till och med 50 öre till kyrkan och 25 öre åt de fattiga i socknen.

Sedan den pojken kom till världen, har rusthållarn knappast ögon för någonting annat, och med Inga Lisa lefver han allt sedan dess mera änglalikt än förut, bara för pojkens skull.

Det låter visserligen som lögn, men sannt är det i alla fall, att rusthållarn, tvärt emot bruket i socknen, håller mera af pojken än sina småstutar eller den lille bläsige "fölingen".

Hela timmar kan han sitta och jollra med den lille bytingen och låta kor och stutar råma efter mat och vatten, utan att det bekommer honom ett endaste dugg.

Vid läggedags en kväll satt Inga Lisa vid spishällen och svepte om pojken.

Rusthållarn satt bredvid och hade så för innerligt roligt åt den lille, som låg där i moderns knä och sprattlade och grinade och slog omkring sig med de små knubbiga armarne.

— I-ih-ih-ih, du lelle vasker! vänslades gubben och killade arfvingen till Snufvebo under hakan med sitt stora pekfinger.

— Tänk så'nt vett och förstånd han har, fast han inte ä' större än en näfve gröt. Si, så han flabbar å grinar åt mej, du Inga Lisa. Mån'tro, han blir nog inte go' att röckas med i framti'a, äss han får lefva och ha' hälsan! myste rusthållarn.

— Låt bli pojken, människa, dä' säjer ja' dej, och spela inte opp honom, för då blir det en evig lögn att söfva honom! förmanade hustrun.

Så sutto de en stund tysta och försjunkna i beundran öfver pojken; men rätt hvad det var började Jödde, — för det är rusthållarn kristnad till — tigga och be', att han skulle få ha' den lilie hos sig i soffan öfver natten.

I början ville hustrun på inga villkor gå in på det förslaget, men hur Jödde vändes med henne förmedelst goda ord och till och med kyssning, som annars icke var brukligt där i huset, så fick han slutligen sin vilja fram, och pojken lades svept och mätt utanför gubben i soffan.

Snart sof hela Snufvebo så tungt och godt och djupt, som man endast på landet kan sofva, och ingen vaknade förr än fram vid femtiden på morgonen.

— Ha' du tatt hän pojken i natt, Inga Lisa? sa' Jödde, när han rest sig i soffan och gnott sig en vändning i ögonen.

— Tatt pojken! Hva' ä' de' för dumt prat, har du honom inte i soffa?

— Nähä, jag har väl så i hunningen heller! skrek rusthållarn och flög upp som en raket.

Och i en blink var också gumman uppe och tittade och ref i soffan som en tosing, medan Jödde letade i hennes säng.

Lillen var såsom bortblåst.

Kvinnan skyllade på mannen, och han på henne. Båda tjöto, gräto och skreko som vilddjur, och till sist barkade de ihop att slåss, så att hår och skägg yrde i stugan.

När de omsider tröttnat på den saken, förmenade rusthållarn, att här bestämdt förelåge något öfvernaturligt, så att han tvärt borde ge sej i väg efter prästen.

Till den ändan sprang han bort och satte sig på soffkanten för att nappa på sig stöflarne.

Men han hade icke väl börjat leta efter dessa bland bråten vid soffan, förrän han stämde upp ett bölande, som skakade hela stugan.

— Jesses, Inga Lisa! hojtade han.

— Hva kommer åt dej, barnaförstörare! Vråla du mindre och skynda dej mer!

— Oj, — oj — oj —, Gu' förlåte mej mina månge och store och ryslie synder! stönade gubben.

— Hva' i Herrans namn ä' det nu då?

— Aj — aj — aj —, här står ju den stackars arme, ille handterade pojken!

— Står han? Men så säj då ett vettigt ord!

— Kors, han står ju här med svep och allt, nerdråsad i mett — träskostöflaskaft.

Och verkligen hade inte den lille råkat ramla ur soffan. Men änglavakten hade icke tillåtit, att han föll i golfvet, utan i stället styrt till, att han stilla och varligt glidit ner i det vida läderskaftet till rusthållarns träsko, som

stod invid sängplatsen, och där stod pojken och sof sin lugna och djupa barnasömn, medan gubben och gumman letade efter honom och slogos.

Men lillen drogs upp ur sin trånga bädd, och det vardt lugnt igen för en tid hos rusthållarns i Snufvebo.

Hur Kalle reste och hur han kom igen.

Om det är sannt, att de människor, som kunna ta' saken kallt, föra en lugnare tillvaro än andra, så äro vi landtbor visserligen ett i allmänhet tämligen sällt släkte.

Det är icke tu tal om, att ju äfven vi ha' våra våldsamma och vilda passioner, men det ser ut som om vi hade starkare nerver att tygla dem med, så att våra lidelser få då egentligen ingen varaktig makt med oss.

För några ögonblick kunna vi väl känna oss liksom sönderslitna af sorg och bedröfvelse, grusad förhoppning och kärlekssmärta eller dylikt, men rätt hvad det är, skaka vi af oss eländet och äro snart åter i vårt gamla bondlugna "esse".

Och om en ska' tala hvad som sannt är och rätt, så har man ju i alla fall inte ett dugg för att man går här och hänger läpp ute i naturen.

— Det går i alla fall ändå till sist så, som det har tänkt sig till, pläga vi säga, och det är ju en slags bra filosofi i den tanken.

* * *

Jag såg en dag hur Jonas i Kohagen och hans erfarna och mycket dygderika maka, Inga Lisa, kommo ner till

järnvägsstationen för att taga ett sista farväl af sin “mellerste pojk“ Kalle, den där skulle “sätta öfver pölen“ och draga till Amerika.

En europeisk dam skulle i ett sådant ögonblick känt sig helt och hållet nedbruten och förkrossad.

Förbi hennes själs ögon skulle i afskedets stund dragit allehanda rysansvärda alternativ, hvilka möjligen kunde träffa sonen under den långa färden eller i det nya landet på hinsidan västerhafvet; hon skulle tjutit och gråtit och hojtat, så att det genljudit i väntsalen och hela ängden däromkring; hon skulle i krampaktig smärta kramat pojken intill sig och icke velat släppa honom, och när tåget gått, skulle hon — om hennes nerver eljes varit af det finaste slaget — förlorat medvetandet under 5 minuter och vändt upp och ned på hela stationspersonalen, innan man fått henne till sans.

Men Inga Lisa i Kohagen, som säkerligen icke älskade sin son mindre högt, tog saken kallt och på ett vida tröstrikare sätt.

Den oro och det bekymmer, hon för tillfället kände, lade hon i dagen på ett helt annat manér.

Gärna höll hon sig, förstås, i närheten af Kalle, men hon grät icke och omfamnade honom icke, ty det hålla vi härute för “tafs“ och sjåperi och barnslighet, men gång på gång rände hon ner sin skrumpna näfve i sonens byxficka,

— Hva' trefvar I efter, mor lella? frågade Kalle till sist.

— Jo, ja' har ingen ro i min själ utan att ja' vet, att du har nöckelen te' matsäckaskrinet, så att du lätt kommer åt honom och så att du för all del inte tappar honom.

Jonas sa' egentligen icke ett ord mer än det, att han bad Kalle vara på sin vakt, när han växlade pengar och förmanade honom att spotta på fingrarna, när han skulle

räkna till mynt åt agenten i Göteborg, så att inte "två femmor komme att hänga ihop, för di där ajentera ä' allt ena stora filurar och fähunna", mente han.

Men strax innan tåget, som kanhända för alltid drog bort pojken ifrån henne, skulle sätta sig i gång, fattade Inga Lisa tag i tröjkragen på Kalle och höll ett litet tal till honom:

— Dä' säjer ja' dej nu, Kalle, förmanade hon, och dä' ska' du komma ihåg, för dä' ä' kanske dä' sista ord, du hör ifrå' mor din här i ti'en, dä' säjer ja' dej, att hvart du än kommer, och hva' du än tar dej till, och hur dä' än blir för dej, så glöm allri' dina — rejäle mål om da'n, annars sträfvar du inte!

När så Kalle med uppriktigt allvar lofvat henne att lägga detta en moders sista och välmenta råd på hjärtat, skildes de åt med ett trofast handslag, men utan tårar och veklagan.

— Ja, glöm inte hva' mor din säjer, sa' Jonas och klämde till sonen i ryggen med näfven.

* *
*

Men utom föräldrarne var också Lotta i Snackatorpet nere vid stationen för att säga farväl åt Kalle, ty de hade, skam te sägandes, älskat hvarandra ända sedan "di los för prästen", och Kalle hade lofvat Lotta att hämta henne till sig åt Amerika.

Nu skulle man väl kunnat tro, att Lotta i denna afskedets stund bort försmälta i sorg, att hennes ögon skolat vara såsom ett par sprutor, så att hon vätt ner hela perrongen med sina tareflöden.

Men det gjorde inte Lotta i Snackatorpet, utan hon stod där och mönstrade nyfiket och med gladt spelande ögon alla de främmande personer och allt det nya, som tedde sig för hennes syn vid stationen.

När Kalle mottagit den sista förmaningen af modern, och denna för allra sista gången gjort sig noga förvissad om, att nyckeln till hans matsäcksskrin låg på rätter och säker plats i hans ficka, så gick Kalle bort och grabbade ett afskedstag i sin “ongdomsflecka“.

— Jesses! Styr dej mä' näfven, Kalle lelle, och vänd dej inte illa här ibland folk, för där står en hel hop herra' och sir på oss!

— Det ger jag hunningen, för du ä' väl mi' flecka lell, och ja' kan väl va' säker på, att du inte blir otrogen och glömmer mej, när ja' nu blir ådra'en! sa' Kalle.

— Otrogen! Sällan, Kalle lelle! Och det ä' väl säkert, att du skeckar mej en fribeljätt?

— Äss Gu' vell och ty'a håller, så kan du va' så säker på'n, som om du hade honom i näfven, försäkrade Kalle.

— Ja, då kan du lita på, att ja' inte glömmer dej så länge som ja' kan togga mjölgröt, och dä' va' aldri' värdt, att nå'n annan kommer och gör sej te' eller försöker stoppa nå'n kärlek på mej, för dä' ja' lofvade dej i lörda's kväll, dä' håller ja' i ti' och evi'het!

— Tack för dä' or'et, Lotta! Nu ä' ja' nöjder och nu reser ja' logner! Men en liten köss borde ja' väl ha' te' färdaknäpp!

— Dä' ä' rent omöjligt här medt i blann' allt folk, svarade Lotta och tittade sig omkring åt alla håll. Vänta mä' den och tåla dej, Kalle lelle, tills ja' kommer te Aremeka, så ska' du få kössa dej nöjder!

— Må' ske då, efter dä' inte blir för bätter, menade

Kalle, och i det samma kom inspektoren ut för att se till om tåget var klart.

Kalle stufvades in med sin matsäck, som utgjorde en duktig mansbörda, och så bar det i väg med honom.

När tåget kommit ett litet stycke bortom växlarna, drog Inga Lisa i rocken på gubben, som stod och tittade efter de bortilande vagnarne:

— Nu få vi inte tid te' stå och koksa och glo här länger!

— Nä nä, vesst dä! muttlade gubben och vände sig om.

— Utan nu ska' vi söka att pruta oss te' en slump billig sill i rappet och lite' socker och böner, och se'n få vi masa oss hem dä fortaste som står te', kommenderade käringen, för kreatura står väl därhemma och böla efter mat.

Och så fort de gamle bara kommo bort från stationen, voro de åter inne i sitt gamla hvardagliga esse, så att när de om en stund stodo och gruffade och prutade med patronen ner i handelsboden, så kunde man då aldrig tänka sig, att samma folk nyss förut sagt ett kanske evigt farväl åt sin "mellerste pojk".

Så trygga och nervstarka äro vi ute på landet.

Och när tåget, som drog bort Kalle, hade hunnit ungefär till närmaste station, så vardt den trogna och dygdesamma Lotta i Snackatorpet befunnen inne uti en manufakturbod, där hon gick bakom disken och tittade på bomullstygerna med en hänförd och strålande uppsyn, allt under det hon lät bodbetjänten klappa och kyssa sig, så att det "sa' smack efter'et" i hela butiken. Ja, bevars, det var ingen frågan om den saken.

Så att någon onaturlig kärleksvånda får då heller ingen makt med oss eller fördärfvar oss här ute.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, ungefär 4 år efteråt gick Jonas i Kohagen dagarne före jul ånyo framför stationshuset, men han hoverade sig denna gång på ett i ögonen fallande och förvånansvärdt sätt. Han var dråpligen helgdagsklädd och stoltserade med smällpiska under armen, röd yllehalsduk kring strupen och bar på händerna med en obeskriflig själfkänsla ett par de mest grönfärgade mulavantar, som något mänskligt öga ännu skådat.

Sådan gick han där med en kyrkovärds vördnadsbjudande hållning från grupp till grupp och anförtrodde mänskligheten åtskilliga saker om sin "mellerste pojk", som drog af till Amerika för "cerkla omkring fira år se'n", och hvilken son nu skulle komma med tåget för att förhärliga Kohagen med ett julabesök.

— Pojken hade, menade Jonas, gu'alof rå' att kosta på sig en dylik resa och göra en sådan lusttur, ty efter allt hvad han skrifvit, hade han förtjänt grofva pängar därute, "cerkla sextan å attan svenska kroner om da'n."

Han hade nämligen, efter hvad hans bref både till föräldrarne och Johanna på Hultet innehöllo, alla åren varit med om att timra på "förtivåningshus" i "Schakabo" (= Chicago), och det betaltes bra, ty det ville förstås till att få folk, som dugde till att klifva så högt i vädret, påstod Jonas.

— Ja ha, måntro det! Men var det inte på tal att Kalle skulle ha' Lotta i Snackatorpet te' sej; och nu säjer du, att han skrifver te' Johanna på Hultet? sporde Andreas i Vråen, som ock var nere vid stationen.

— Jo, vesst va' dä' så, men när Kalle väl va' rest, tog Lotta till att dras med hvem hunningen som helst utå pojka i socknen, och då tyckte vi, att han gärna kunde börja skrifva te' Johanna i stället, särdeles som hon fick ärfva lite' efter morbro' sin i det samma momanget. Å dä' gjorde Kalle och dä' tog gu'alof skruf för honom, så han tar nok henne med sej, när han reser tillbaka, svarade Jonas.

— Men kan det i alla fall va' möjligt, att de ha' "förtivåningshus" i Schakabo? undrade Andreas.

— Tvy hundan! Di ha' allt dom, som ä' högre än så, genmälde Jonas, för jag läste nyss i ett bla', att di till och med ha' byggninger därinne, som ä' så befängdt höga, att di skrapa på skyarna.

Det där resonnemanget blef till sist mycket vidlyftigt, enär gubbarna, förstås, skulle ge sig i färd med att fundera ut, dels hur lång tid det ginge åt för dem, som bodde öfverst i sådana hus, att "masa upp för alla trappera", dels hvad dylika byggnader kunde kosta m. m.

Men slutligen afbröts dessa intressanta utläggningar af tågets ankomst, och Jonas fick då ett fasligt göra med att koxa efter sin amerikan.

Han synade hvarenda en af de få passagerare, som följde med tåget, synade dem lika noga som om de varit salubjudna stutar på ett kreatursmöte och han nödsakad att köpa.

Särskildt beskådade han omsorgsfullt en lång räkel, den där var klädd i en svåra elegant sobelbrämad respäls.

Denne resenär, som säfligt och lojt klef ur kupén, bar i handen en grann resväska, praktfullare än mången profryttares, och han glodde föraktfullt ut öfver folket på perrongen och öfver hela det lilla stationssamhället också för resten.

Det var som om Jonas i Kohagen hade känt igen ansiktet, och det blixtrade en gång till liksom af fadersglädje i hans ögon.

Men det var också blott som en blixt, ty när Jonas fick syn på den bepälsade elegantens fötter och ben, bleknade han och ryste i hela sin lekamen.

Resenären hade nämligen på sina fötter ett par vidunder till pjäxor, som enligt hvad Jonas tyckte, mera liknade ett par kanoter än vanlig mänsklig fotbeklädnad, och de smala benen hade han ränt igenom ett par fodral, som för visso mera voro ägnade till höpåsar af hiskliga dimensioner än till pantalonger åt människors barn, — så vida voro de.

Men Jonas i Kohagen gick ändå suckande fram till den egendomligt klädde resanden, ryckte ett tag i sin mösskärm och sporde bäfvande:

— Dä' ä' väl aldri' du, Kalle?

— Jo —, yes, old boy!

— Hva' hundan säjer du, männeska?

— Well, well, english spoken, very well, kraxade Kalle, ty det var verkligen han, som nu sökte imponera på perrongens folk med de få engelska ord, han lyckats få tag i.

Men fadren stod där tröstlös och förstenad. Han kunde ju icke tala ett ord med sin "mellerste pojk".

Slutligen gick Jonas fram till stationsinspektoren och anförtrodde denne med gråten i halsen, att Kalle, som nu var hemkommen från Amerika, hade glömt bort att tala "schvänska", och att det var omöjligt att förstå ens en halfdragen anda utaf det språk, som pojkastackarn stod och vred ur sig.

Han anropade därför inspektoren, att denne måtte på amerikanskt tungomål fråga Kalle, hur det stod till med

hans ben och läggar, om han var fördärfvad eller om han "dråsat från nå't förtivåningshus i Schakabo och handterat sitt underrede så illa, efter han kom hem med stora båtar på föttera och tunnsäckar kring bena."

Jaha, det gick inspektoren in på, men när han tog till att tala engelska med Kalle, stod denne bara och gapade och såg snopen och dum ut, samt lomade sedan i väg under en ström af gutturala "well" och "yes" och "not, not", och "all right".

Jonas gaf sig, förstås, efter och nästan grät. Men hans sorg blef icke långvarig, ty när han kom på tu man hand med Kalle, befanns det, att denne kunde tala hemtraktens bygdemål lika rent och klingande, som när han "drog af".

* *
*

Det märkvärdiga med Kalle var emellertid det, att så fort han träffade några oskylda personer, så var det nästan omöjligt för honom att uttrycka sig på svenska. Det var endast hemma i Kohagen, när far och mor och syskonen hörde på, som han med lätthet kunde röra sig på det språket. Kom en främling till, så slog modersmålet bom för honom.

Värst var det, när han uppträdde i sin päls vid kyrkan eller nere på gästgifvargården bland mycket folk, ty då kunde han just icke yttra annat än "well" och "yes", så att folket vardt rakt förbluffadt öfver hans öfvermänskliga engelska visdom.

Men traktens ungdom, som såg hans päls och hans halsduksrosett och hans stora silfverklocka och fina restyg och hörde hans vishet, började rent förakta sitt fosterland och sina egna simpla "utanpårockar",

Hade det förut funnits en enda gnista fosterlandskärlek hos dem, så är det då säkert, att den sopades bort af Kalles i Kohagen päls.

— Si, så finer och skön han går efter 4 år. Här må attan gå å träla. Nej, "öfver pölen" ska' vi och bli herrar vi också! väsnades pojkarne. Och när Kalle sedan fram på vårsidan vände åter till "Schakabo", fick han en hel skock ynglingar till ressällskap, hvilka skulle draga öfver Atlanten för att eröfra sig pälsar.

Den unge Adel i Månsabo skulle också hafva följt med, men han var klok och stannade hemma.

— En ska' inte låta skenet lura sej, sa' han, för det var bara kragen och armmuddarne, som va' af skinn på Kalles päls. Något mer ludet fanns dä' inte på honom. Det var annars bara usselt halfylle bå' te' yta och foder, för ja' trefvade öfver honom en gång.

I skog och i fors.

Nu reder sig kolmilan en god stund utan tillsyn, och mens vi då sitta och vänta på att potatisen blir stekt, så kan du gärna förtälja den där paschasan om Jon Ersson och Klara i Kyrkbyn. Gör de', Sven Hansson!

Sven makade på bränderna i kolhyttans lilla flathalsspis, påtade upp mera aska öfver potatishögen i härden och berättade följande historia:

Det var en lust att se den unge Jon Ersson, smärt och lång, senfull, vig och trofast blåögd, som han var.

Det var ock en lust och en glädje att se honom arbeta, och det var allmänt erkändt af både hans kamrater och förmän, att där icke fanns någon raskare karl än han bland alla dem, som det stora och rika bolaget använde vid afverkningsarbeten i sina vida skogar.

Hej, hvad hans yxa klang bland trädstammarne! Och när det blef fråga om sågning, så drog han glädtigt och ledigt sin ända mot två man i den andra.

Så hade han, torparesonen, hållit på åtskilliga år och huggit och sågat, kört och slitit ondt.

Men under tiden hade sida efter sida i hans sparbanksbok fyllts, allt under det han med glädtig sång ackompagnerat sitt sträfsamma arbete i furumoarne.

— Du ä' då en stolle, plägade kamraterna säga till honom, och Gu' vet, hur du bär dig åt att vara glad beständigt. Du är dagligen mera lifvad på nykter kaluf än vi, när vi ä' fulla och "goa".

Men Jon log ständigt gladt åt sådant där tal och svarade endast med att tralla:

Tjo, roligt är att hafva
en vacker fästermö
i sin ungdom!

— Gör dig icke bara för säker, du Jon, kunde man då någon gång säga till honom. Skam vet, hvad Klara kan hitta på att göra under de långa decemberkvällarne, mens du sitter här och steker fläsk uppe i skogen.

Jon bara log sitt trofasta löje och förmenade, att förr skulle bolaget göra konkurs än Klara svika honom.

— Jag känner henne, sa' han, och nu sitter hon därnere och väntar på julen och på mig och en treflig julklapp.

Så gick dag efter dag därborta vid skogshugget sin enformiga gång; allt längre och längre blefvo kvällarne, och det började närma sig julen. Allesammans voro vi glada åt att snart få ströfva ner åt människoboningarne för att fira högtiden, men ingen af oss längtade så mycket därefter, som rlånge, vackre Jon Ersson. Ty om allt ginge som han och Klara räknat ut det, så skulle han icke komma tillbaka upp i skogarne igen utan hålla sig hemma och bli storbonde.

På bolagskontoret hade han en ganska nätt summa innestående, och hemma i sparbanken hade han, som sagdt, föregående årens hopsparda förtjänster. I det rödmålade huset med de hvita knutarne i kyrkobyn hade han Klara,

och midt emot på andra sidan älfven låg i skogsbrynet den lilla stuga, där hans gamla mor bodde.

När han nu kom hem till julen, var det meningen, att han skulle göra upp med Klaras far om öfvertagande af dennes gård och dotter, ty gubben behöfde komma till lugn, och Jon hade nu samlat mynt, så att han kunde lösa till sig hälften af lösegendomen och kreaturen.

Så hade de båda unga kommit öfverens, och för att komma till det målet, hade Jon arbetat som två och sparat och släpat, men han hade gjort det med gladt hjärta och lätt sinne.

När nu Jon tänkte på all denna förestående julefröjd och den härliga framtid, som bredde sig ut där bakom, så kände hans fröjd knappast några gränser, och hans sång klang så yster och så sprittande gladt däruppe i skogen, medan sågar raspade och träd brakade ner.

— Tjo, hej, pojkar, om fjorton dar ä' vi nere i byn!

* *
*

Dagen innan vi bröto upp för hemfärden, kom där post till afverkningsplatsen från brukskontoret.

Bland de 10 à 12 brefven var där ett till Jon Ersson från hans gamla mor. Trallande som vanligt, ref Jon upp kuvertet, ty han hoppades, att däri skulle finnas en liten lapp från Klara. Men denna gång fanns där ingen sådan, och Jon hade icke läst många rader af gummans kråkfötter, förrän han vardt blek som ett lik och hela hans seniga kropp begynte skaka som asplöf.

“Den nye handlarn, som kom ut från staden och slog sej ner i kyrkobyn på senhösten, har förvillat Klara och fått hennes far och mor på sin sida. De trolofvades i söndags och ska' vigas på nyåret. Handlarn har satt hatt

på Klara. Tag ditt förnuft te' fånga, Jon, för när hon för fåfänglighets skull kunde svika dej, så var hon dej inte värd . . ."

Det var hemskt att se Jon, när han läst det brefvet. Vi anade hvad det innehöll, och det förvånade oss just icke heller, ty vi trodde alla att Klara hållit sig väl med Jon, mera för det, att alla flickor tyckte om honom och för det, att han var den grannaste gossen, som fanns i bygden. Det var ståtligt att älskas af honom, och det väckte afundsjuka hos de andra. Hans goda och trofasta hjärta förstod hon sig ej på att uppskatta, så att när någon annan kom, som kunde bjuda henne en lott, hvilken mera eggade hennes fåfänga, skulle hon kanske följa denne. Vi anade, som sagdt, hvad som inträffat, men vi vågade ingenting säga åt honom utan läto honom vara ensam med sin sorg.

Dagen därpå bröto vi upp och drogo ner till bruks-kontoret och fingo vår aflöning. Jon var med, men talade aldrig ett ord. För hvar timme, som gick, blefvo hans kinder blekare och hans ögon brunno på ett olycksbådande sätt. Det syntes tydligt, att han rufvade på en riktig sorg.

* *
*

Det var julafton i byn där Klara bodde.

I hvarje boning hade man pyntat och gjort helgdagsgrannt. Folket hade tidigt slutat sina sysslor och klädde sig för högtidsaftonen, medan väldiga "doppgrytor" puttrade och kokade i köksspisarna.

Vid fönstret i den lilla hyddan vid skogskanten tvärs öfver älfven satt Jon Ersson hos sin gamla mor.

Han hade kommit hem kvällen förut, dyster, blek och förtviflad.

Hela denna dagen hade han suttit på samma ställe och med förkrossad uppsyn spejat ut öfver älfven till den rödmålade byggningen midt emot.

På sistone hade han delat sin uppmärksamhet mellan Klaras hem och en person, som gick skridskor nere på isen.

— Mor! sa' han plötsligt och såg upp till gumman, hvem ä' dä' som roar sej därute på isen i da' och vid denna tid?

Gumman tittade ut, men vände sig strax med ett förskrämdt utseende inåt stugan.

— Hvem ä' dä', mor?

— Slipper jag inte att säja dä'!

— Nej, ja' vill veta't!

— Jesses, dä' ä' Klaras handlande, som sprattlar på halisen, medan hon lagar i ordning middagen, ty han ska dit och doppa i da', ha' ja' hört säjas.

Jon sprang upp som en fjäder och såg efter sin mössa.

— Lugna dig, gosse, ängslades gumman, styr inga ledsamheter till i da' och gå inte ut. Si, nu går Klara ner till stranden. Inte vill du väl träffa dem tillsammans — och inte ä' väl den där ynkryggen värd, att du rör ve' honom.

Jon tittade ånyo ut. Åsynen af Klara, som gick utför stranden och ner på isen syntes lugna honom, där han stod och slukade dem begge med blicken.

— Si mor, sa' han, svänger krämaren så där en smula längre åt öster och krumbuktar sig baklänges på det där viset, så halkar han ner i strömdraget, och då är han dödens.

— Ah — rättvise himmel, där ligger han nu!

Det glänste till som en blixt i Jons öga, när han såg den tunna ishinnan öfver strömdraget brista under den, som

krossat hans jordiska lycka. Men i nästa ögonblick hördes Klaras rop om hjälp, och Jon störtade med långa språng ned mot stranden, samt åkte med en väldig kana ner i samma hål, där skridskogångaren kämpade för sitt lif.

Efter en förtviflans brottningskamp mot den brusande strömmen, lyckades det slutligen Jons jättekrafter att forsla fram den förolyckade till den fasta iskanten och lyfta honom upp på densamma.

Med ett kraftigt tag och ett spänstigt hopp slängde han sig därefter själf upp, tog den nästan halfdöde rivalen i sina armar och bar honom bort till den af skrämsel mållösa flickan.

— Si här, Klara sa' Jon, ja' lofvade dej en julklapp. Den, som ja' hade ämnat åt dej och sparat ihop åt dej, den ville du inte längre hålla till godo mä. Här har du, hvad du kanske bättre tycker om!

Se'n sprang han hem.

Men den julkvällen fick handelsmannen sin ring tillbaka, sedan Klara själf hämtat hem till sig Jon och hans mor. Strax på nyåret lyste det för Klara och Jon, och den följande 14 mars öfvertog han sin svärfars gård, just i samma vefva som handelsmannen flydde undan sina björnar och drog öfver till Amerika.

Nu är, som vi veta, Jon Ersson en af de främste i socknen och den lyckligaste make och far. Men han förtjänar sin lycka, ty han har kämpat för henne i skog och i fors.

Skolmästaren i Lungemosa och metersystemet.

Om skolmästaren i Lungemosa socken gå här en faslig massa historier, och så underligt är väl icke det, ty vis och märkelig är han. Folk påstår också, att han är litet konstig i knoppen, såsom lärda personer vanligen blifva, när för mycken kunskap stockar sig invärtes i dem. Men de, som känna honom närmare, tala äfven om, att han blifvit evinnerliga bedragen af en flicka och att han för den skull är vorden "konfyser".

Skolmästaren i Lungemosa är gammal nu, men han tjänstgör ändå, ty folket tycker, dels att det är synd om honom och dels, att han är sträng och duktig och att han "slöss med sådant förstånd och rejälhet", att de tro sig icke kunna få maken, ty en vet hvad en har, men en kan inte veta hvad en får, mena de.

Men skolinspektören skakar betänkligt på hufvudet hvar gång han kommer ner till Lungemosa för att utröna barnens kunskaper. Hittills har det dock icke blifvit något af med anskaffande af en vikarie, hvarom inspektören en och annan gång liksom glunkat en smula.

Ty skolmästaren i Lungemosa socken har ingen riktig examen. För många herrans år se'n kom han till församlingen för att lära majorens barn att läsa innantill, och det traggade han med rätt bra, så majoren svor och förbanskade sig på, att han var den bäste abcdarielärare i världen. Då var det klart, att fanjunkaren, som bodde i socknen, också anammade honom, när majorens afföda var kommen så långt, att den kunde hjälpligen stafva och lägga ihop och förty var mogen för en guvernant.

Det var just under den tid, då han var hos fanjunkaren, som hans stora kärleksdrama utspelades.

Skolmästarn — ty det kallades han allmänt äfven på den tiden — blef kär i majorens guvernant, och det var just inte så underligt. Ty det hafva vi, gubevars, litet till mans erfarenhet utaf, att kärleken är rysligt väldig i alla guvernantshjärtan, och en ung man, som är ute och informerar, plägar gärna flamma och brinna värre än fnöske och krut, aldrig så litet den heliga elden ur ett par fruntimmersögon råkar att sveda honom.

O, vi alla, som varit ute på prediko- eller andra konditioner, hafva nog samtlige varit utsatta för dessa satans och kärlekens anfäktelser i lifvets fagraste vårstunder.

Men ingen kan tänka sig, hur skolmästarn brann för den lilla guvernantsmamsellen, och hur han helt och hållet försjönk i afgudadyrkan inför denna trånande uppenbarelse.

Han vardt alldeles tosig och begick till en början för hennes skull både poesi och andra dylika brott, som mot naturen äro, så att fanjunkaren började allvarligen frukta för hans förstånd.

Himlen vet emellertid, huru den blyge skolmästaren kom sig för att tala om sin passion för henne. Men säkerligen hjälpte hon honom själf på trafven, ty rätt hvad det var,

blef han såsom en speleman och hängde icke längre hufvud och läpp, utan drog hvarenda kväll neråt majorens trädgårdspaviljong.

Och på det viset gick en half sommar.

Men framåt augusti månad började flamman strängt förbjuda honom att komma annat än vissa kvällar. Hon älskade honom, det svor hon vid månen och stjärnorna, visst inte mindre för det; men hon ville bara, att han skulle öfva sig i tålamod, sa' hon. Och så angaf hon med bestämdhet de tider och stunder, då han skulle få träffa henne i paviljongen. Men dessemellan finge han ej visa sig.

Skolmästaren stålsatte sig det värsta han kunde. Dock en afton öfvermannades han till den grad af sin tärande längtan, att han smög sig ner mot paviljongen, oaktadt det var en förbjuden kväll. Han hade icke väl krupit in genom det vanliga hålet i trädgårdsstaketet och hukat sig ner bakom den stora vinbärsbusken därinvid för att se efter, om terrängen var klar, förrän han fick se majorens äldste son, kadetten, komma uthoppandes genom expeditionsrumsfönstret och sedan i skuggan af träd och buskar smyga sig ner till paviljongen.

Strax därpå fick han ock se sin själs idol komma dittrippandes, och då svartnade det naturligtvis för skolmästarens ögon.

Men snart greps han af ett slags raseri och kröp på händer och fötter fram till den plats, där han njutit sitt lifs ljufvaste stunder, för att nu i stället riktigt fråssa af sin gränslösa smärta.

Men hur katten det var, hade majoren icke kunnat somna på kvällen, utan gått ut i expeditionsrummet för att skaffa sig någon läsning.

Där stod fönstret öppet, och det unga krigarämnet var sin kos.

— Anamma och besitta den pojken, mumlade gubben, och smög sig med ett spanskt rör i handen ner till paviljongen.

Där blef nu ett förbaskadt lif med svordomar och tjut och elände, och när majoren slutligen såsom siste man på valplatsen lyckt igen dörren och skulle gå därifrån, fick han se den stackars skolmästaren ligga söndersargad och eländig i en krusbärsbuske, den han i yrseln och förfäran förgäfves sökt tränga igenom, när han ville fly från denna fasans plats. Slutet på visan blef, att mamsellen fick resa åt sitt håll, kadetten fick smörj, och skolmästaren fick genom majorens maktspråk den för tillfället lediga platsen som folkskollärare i socknen.

Men ifrån den natten var skolmästaren litet konstig af sig.

Fruntimmer beundrade han aldrig, utan tog i stället till att af allt på jorden högst skatta folskolestadgan, domkapitel och skolråd, och för honom var skolinspektören nästan såsom en halfgud.

Det kunde aldrig hända honom, att han vek ett tum från de stadgar och föreskrifter, han hade att följa, och en k. förordning aktade han högre än guds ord.

När därför det nya metersystemet blef obligatoriskt, slog han sönder sitt gamla betsman och sina stop, och gu' tröste hans piga, om hon talte till honom om ett "skålpund" smör eller en "kanna" mjölk.

Då blef han ursinnig, så rigorös var han.

Ett fasligt göra hade han dock att lära pigan det nya systemet, men grundligt knogade han med henne, det kan man förstå af följande.

En kväll hade hon gått ut och satt sig under den stora lönnen på gårdsplanen och vänslades litet med Kalle i Söragård, som var hennes fästeman den sommaren.

Rätt som de sutto där i solagången, kom den gamle skolmästaren ut och skriade efter sin piga.

— Ajöss', Kalle lille, kasta dej framstupes i gräset, så han inte sir dej, för då blir ja' olöcklier, hviskade Tilda och sprang fram mot förstugubron, där hennes herre och mästare stod och spanade efter henne.

— Hvar har du varit, kvinna? sporde han i stränghet och allvar.

— Åh, ja' geck bara ett par fotsteg utåt går'splanen.

— Sa' du *fot,* olyckliga och glömska varelse? Har jag inte sagt dig tusende sinom tusende gånger, att vi inte ha några *fot* längre?

— Jo, dä' ha' mästa'n sagt, men dä' hör ju inte hit!

— Tig, kvinna! Vi ha inga fot, utan hva' ha' vi i stället?

— Meter!

— Nå, du gick alltså inga *fot*steg ner åt gården, utan du gick några *meter*steg.

— Ja, ja' geck ett par metersteg ner åt planen, och där träffade jag Kalle i Söragård, den stopastollen, som kom och . . .

— Håll, håll, du fallna varelse! Hur många gånger ska' jag nödgas inpränta i ditt illfundiga hufvud, att inga *stop* finnas längre. Hva' ha' vi i stället?

— Jo, i stället för stop ha' vi ju liter!

— Nå, så säg då i herrans namn inte *stopa*stolle, då det numera enligt konglig majestäts nådiga förordning ovillkorligen heter *liter*stolle!

— Alltså gick du då, olyckliga varelse, några metersteg

ner åt gårdsplanen, där du träffade på den literstollen Kalle, som du naturligtvis bedrog.

— Nä, han ä' inte ett så'nt pundhufvud, att han låter bedra' . . .

— Sjufaldt ve öfver dig, som talar om *pund* på detta årtal! Säg, kvinna, hvad är det forna, aflysta pundet?

— Åtta och ett halft kilo!

— Du vet detta, och talar lika väl om *pund*hufvud, du, en lärares tjänarinna! Du vill sålunda om Kalle säga, att han icke är ett sådant *åtta och ett halft kilo*-hufvud, som låter bedraga sig af kvinnfolk. Väl honom då! Men hvad sade han?

— Han sa' just ingenting, utan han gaf mig ett famntag!

— Vilseförda barn, drifver du gäck med din husbonde och lärare och talar om *famn,* du förstockade! Du borde varnas inför kyrkorådet! Hvad ha vi i stället för famn?

— Vi ha' kubikmeter!

— Nå, så säg då i himlens namn, att han syndade och gaf dig ett *kubikmeter*tag!

— Ja, dä' gjorde han, så att det knakade i refbenen, men i detsamma skrek skolmästarn . . .

— Och räddade kanske edra själar, suckade gubben, ty det är ett faktum, att där kvinnan . . . Ack, Gud förlåte mig för min skröplighets skull! Här står jag ju själf och talar om fak*tum.* Men det skall icke hända vidare. Det finns intet fak*tum* längre, sedan den nya förordningen kom ut.

— Men repa nu upp, fortsatte han, denna din berättelse i enlighet med den nya nådiga stadgan, och stappla inte, så skall du få min förlåtelse för din lättfärdighet denna aftonstund!

Tilda, som darrade likt ett förfäradt skolbarn, knäppte ihop sina händer och läste:

— Jag gick några metersteg ner åt gårdsplanen, och så kom den literstollen Kalle i Söragård, som inte är något åtta och ett halft kilo-hufvud, och gaf mig ett kubikmetertag, så att det knakade i refbenen, men i den samma stunden skrek skolemästarn och räddade våra själar, så det blef intet faktum, ty här finns intet sådant längre, amen!

— Det är rätt, barn, och författningsenligt. Stäng dörren och läs din aftonbön!

En obotfärdig son.

Det är icke godt att skildra alla de bekymmer och sorger, som Anders på Gölen har för sin son Kalle.

Men hvarje far, som har en vildbatting till pojke, kan tänka sig dem.

Begås det något riktigt prima rackarstreck i socknen, så behöfver ingen tvifla på, att Kalle på Gölen varit närvarande och ledt det hela, ty när ungdomen går omkring och agerar spöke om nätterna och förskräcker backstugugummor eller blandar hop bykarne för kvinnfolken i byarne eller spikar in fästmännen i köken eller kryper upp på taken och lägger säckar öfver skorstensöppningarna, så spelar alltid Kalle en framstående roll i dessa hjältedater.

Kommer han ut på någon marknad eller till ett större kreatursmöte, där det säljs öl och langas brännvin, så skämmer han alltid ut sig medelst supning, skoj och oljud, och ganska ofta också genom förkränkande af vakt och länsman, så att far hans, stackars gubbe, alltid efter sådana högtidligheter får skumpa omkring i grannhället för att muta eller på annat sätt försona folk, som Kalle antingen gifvit smörj eller missfirmat.

Så man får icke undra på, att Anders är djupt bekymrad för sin son och försöker alla möjliga och upptänkliga medel för att få honom förbättrad.

— Äss ja' bara kunde locka den drummelen te' att gefta sej rejält och på folkavis, så skulle han nok bli spak och stanna ett grand och bli beskedli' också, för dä' är då vesst och säkert, att dä' finns ingenting, som tämjer en hop onga fähunna' så korrekt och så grundeligt som gefte, menar Anders.

— Men, tillägger han suckande, han tar ingen reson åt dä hållet heller, utan går bara å drar med den högfärdiga dottern till en utsvulten sme' härnere vid bruket, men si dä' ska' då bli lögn, att han ska' få in dä' fattiga trasbyltet i vår släkt.

* * *

Midt under gubbens värsta bekymmer kom det en väckelsepredikant upp åt socknen, en sådan där figur, som folket kallar "vedkastapräst", och denne ställde till en faslig röra ibland folket.

Ingen kände honom egentligen, ty han var långt borta ifrån ett annat härad.

Inte var han någon frälsningssoldat, och de "rejäle krestne" ville inte höra talas om honom, utan varnade folk för denne fribytare, som icke hörde till något samfund. Men efter han var en nyhetsmakare, så strömmade folk till honom och trodde honom, när han bedyrade, att han kunde bota all slags krankhet och vända om människor på ett ögonblick och i ett enda tempo, alldeles som fruntimmer vända om smeten på en pannkaksplåt, ty han talade så trefligt och begagnade så gemytliga liknelser.

Så skulle, gu'bevars, också vi gå hän och höra den treflige predikanten, när han en afton kom i grannskapet, för han for från gård till gård och tog offer och mådde som en prins.

Hela storstugan var fullpackad af folk, och när man öppnade dörren, drog imman ut i en tjock rök.

Bland de närvarande befann sig äfven Anders på Gölen och hans syndfulle son.

När predikanten efter ett par timmar hojtat sig hes och förskrämt folket så godt han kunde samt tiggt penningar och fläskskinkor och ostar, så blef där ett så kalladt eftermöte, där ordet var fritt, och hvar och en, som ville, skulle få vittna om sitt syndaelände.

Då reste sig Anders på Gölen och talade med darrande röst:

— Herr predikant, var snäll och fräls min Kalle, för han är den störste schvinhunn', som fins i vä'ra, och den värste rackare och syndare här i pastoratet. Han tänker inte på annat än skamstyg och illstreck. Dä' gick väl an, så länge han var liten, så att ja' rådde på'n och kunne slö honom, men nu tar han ingen stryk länger, och förmaninger hjälper inte ett fnyk, utan nu skulle det va' roligt att si, om inte Gu's or' kan bita på den lömmelen!

— Hvar är den förlorade sonen, den ussle syndaträlen? Hafven honom hit fram, så ska' det kvickt vara gjordt med honom, sa' den Baalsprästen framme vid bordet och vände ut och in med ögonen.

Anders hof sig upp på tå och ropade öfver folket:

— Kom fram, Kalle, nu i rappet, mens här ä' tillfälle!

Men Kalle stod kvar bland ungdomsskocken, som förde nojs borta vid dörren, och sa':

— Vår herre skapade ingen hast!

Då blef gubben rasande och gick bort och grep sin afkomma i nacken och föste fram honom till den s. k. "syndarepallen". Allt detta gick lyckligt och bra för sig, men

då han befaldes att falla på knä, så protesterade Kalle på det kraftigaste.

I detta moment greps fadern af förtviflan, så att han började skrika:

— Hjälp me', go' vänner, annars ska' I få si, att han går ifrå' me'. Hugg i honom, du Masse! Häf de' för all del på honom, du Pelle, som ä' stark, å håll du honom i bena, Johannes lelle, så han inte sparkar predikanten, och gån åt sida ett grand, I fruntemmer, så han inte blir förvirrader utaf er, mens predikanten gör honom troende!

Efter en kort brottningskamp låg Kalle snart framstupa öfver syndapallen med 3 man på sin rygg, och den nymodige predikantens näfve på sitt hufvud.

När cirka 5 minuter förgått, tog denne bort sin hand och förklarade, att Kalle för visso var en omvänd och syndfri man, så att de, som sutto på hans rygg, gärna kunde stiga upp.

Lösgjord och fri reste sig då Kalle och vittnade inför folket:

— Hva' in i attan ha' I nu gjort å mi' mössa, era krabbsaltare! Smörj skulle I ha mä' rätta, som inte låter folk va' i fre' utan fördärfvar deras klädespersedlar och mössor och djäklas på detta sätt. Dä' ä' precis som di lägger opp svin på slaktebordet. Kila ut du Tilda, för nu kommer ja' bums efter!

När Anders hörde detta vittnesmål af sin nyss från botpallen uppståndne son, tog han till att häda predikanten, som inte tycktes hafva mera andlig kraft i sig än den uslaste höna, sa' han, och som säkerligen hade mera sinne för folkets pannkakor och tolfskillingar, än för deras omvändelse och bättring.

Detta tal af Anders imponerade särskildt på de unge

männen borta vid dörren, ty de hade samtlige ett horn i sidan till predikanten för den makt, han allt mer och mer lyckades få öfver de unga flickorna i orten.

— Dä va' rejält sagdt, Anders! ropade de.

När predikanten se'n skulle afsluta mötet, hade man icke vidare någon respekt för honom, utan ungdomen började föra ett rysansvärdt kolorum, så att talaren icke förmådde öfverrösta dem, trots han skrek, som om han varit i sjönöd och så att han blef röd i synen som en pion.

Då vardt "vedkastaprästen" till sist alldeles förgrymmad ända därhän, att han föll ur sin roll och slöt, så sannt jag lefver, sitt andliga tal med dessa tänkvärda och gripande ord:

— Styrer I er inte därborta vid dörra, så går jag ner och lägger er på käftamentet, amen!

Herren slår och Herren helar.

När Peter Assarsson i Brunemad lät sin äldste son, Adolf, studera, under det att den yngste, Magnus, fick gå hemma vid gården och knoga och arbeta, så ansåg han sig genom denna anordning hafva ställt det väl och vist och förståndigt för sina pojkar.

— Brunemad är för litet att dela mellan två, mente han, men sträfvar jag nu med att ge den ene uppfostran, så slår han sig sedan fram, och så får den andre sitta ensam vid gården och i sin mån må väl, när vi gamle slutat.

Och alla hans grannar tyckte också, att det var så för innerligt väl uträknadt och så klokt, att det fanns många inom socknen, som togo till att följa hans föredöme, och fördenskull slogo sig en hel mängd pojkar från det hållet på studier.

Det enda, som gjorde Peter en smula sorg, sedan Adolf kommit in på studiebanan, var, att han förmente sig hafva gjort Magnus orätt.

— Adolf får det bättre och blir större karl, får tjäna sitt bröd lugnare och med mindre möda, än den stackarn, som får vanka här på hemmanet, mente han.

Och när Adolf kom hem under ferierna och ständigt

och jämt fick gå fin och rar och sällskapa med kommini-sterns döttrar samt hemma äta de allra bästa bitarne och ensam bebo den lilla finpyntade förstugukammaren, så kände också Magnus en viss bitterhet mot brodern.

Det var heller icke utan, att Adolf själf till att börja med stundom förnam små styng i hjärtat, när han såg Magnus om kvällarne komma in från arbetet, svett och trött och utsläpad.

Men ju äldre Adolf blef, desto mindre kom han att tänka på sådana saker, och när han vardt student, resonnerade han redan som så, att broderns arbete endast vore en nyttig och hälsostärkande motion, samt att hans egen tankeansträngning vid studierna ändå nog vore ett bra mycket hårdare och mera fordrande släp än det, som Magnus fick underkasta sig.

Ju längre Adolf kom, desto sämre trifdes han i hemmet, när han kom för att hälsa på.

Eljes var han en synnerligen begåfvad yngling, och man påstod om honom, att han till och med hade ett allt för godt hjärta och ett mer än lämpligt gladt sinne, så att inom kamratvärlden var han ett riktigt ljus.

Aldrig kunde där hållas en "zwyck", utan att Adolf skulle vara med, ty ingen höll så genialiska skåltal som han. Kamraternas beröm smickrade honom, och han kände sig obeskrifligt stolt öfver att vara en så eftersökt sällskapsbroder.

Snart vardt han de nattliga orgiernas främste man, och för honom fanns ingen riktig glädje, ingen verklig njutning utom där, hvarest man väsnades kring bålar, där man gycklade med lifvets allvar bland kvinnor, vin och sång.

För hvarje gång han tittade hem till Brunemad, kom han nu allt mer och mer blek och utmärglad. Den frimodiga och glada blick, som förr alltid glänst så vackert i hans

blåa ögon, blef allt dåsigare och mattare, och den lifvades blott, om han fick några supar till maten. Han kunde för öfrigt icke mera förtära morsgummans rätter, hvilka han förr tyckt vara de härligaste på jorden, om han icke fick tråka ner bitarne med starkvaror.

— Han har stoderat för strängt, menade fadern, men han krynar väl till, när han tatt sin examen och slipper läsa så bålt.

Men när Adolf fått sig litet fluidum om kvällarne och talade med Magnus om festernas glam och varietéernas härlighet och damernas trikåer, så sved det i denne, och han ansåg, att fadern hushållat bra illa, som bestämt det ena barnet till att lefva i ändlös festlighet och det andra till lifslångt släp och slit. Och det där gick Magnus sedan och rufvade på, till dess han rent af började liksom hata far sin, och det var inte långt emellan han stack till gubben några hårda ord i det ämnet.

Till sist tog Adolf någon slags examen, fast rakt icke den, som Brunemadsfolket hade tänkt, och fick någon liten syssla i Stockholm.

— Nu ha'n I honom färdig, sa' Magnus en dag till föräldrarne. Nu har han haft roligt och godt hela ungdomen igenom, och nu får han väl lön och kan lefva herrskap, men hva' har jag fått?

— Du får gården! svarade fadern.

— Ja ha, det förstås. Men det är allt skillnad på att få lefva lätt och få sitta inne i varma rum och peta litet smått med en penna, än att gå här och släpa år ut och år in med ett järnspett eller ett ploghandtag i näfven. Tycker I, att dä' finnes nå'n slags rättvisa i den här tillställningen?

— Du vet inte hur pass godt han har det. Och för

resten har jag handlat efter bästa förstånd och i kärlek till er bägge två, suckade fadern.

Men där uppstod ett allt hätskare och hätskare förhållande mellan Magnus därhemma och föräldrarne för den äldste sonens skull.

Magnus började trifvas allt sämre med arbetet, han vanskötte sina sysslor och hade aldrig annat än snäsor och hårda ord för fadern.

Kom han åt det någon gång, så söp han sig full och kom hem och regerade som en tosing, och om gubben då tog till att förmana honom, så svarade han, att han icke behöfde vara sämre än Stockholmsherren, som icke brukade spotta i glaset.

Sådana ledsamheter upprepades allt oftare, och där började föras ett tråkigt lif uppe i Brunemad. Gubben sörjde och led, så han åldrades märkbart för hvar vecka, som gick; och på samma sätt var det med modern också.

* *
*

En dag, när Magnus var hårdare och svårare mot sin far än vanligt och for ut öfver sitt tråkiga och släpsamma lif och broderns lyckosamma tillvaro på ett häftigare och hänsynslösare sätt, än han till och med eljest brukade, så att de begge gamla gräto af förtviflan, stannade en skjuts utanför förstugubron och afbröt uppträdet.

Skjutsbonden kom och gläntade på dörren och ropade:

— I får lof hjälpa mig in med karlen; han är så ussel, så han kan inte reda sig själf!

— Hvem är det då?

— Dä' får I, ta' me' attan, tids nok si, kom nu bara!

Magnus och gubben gingo ut och kommo fram till den hopkrupna och ömkliga figur, som satt i vagnssätet.

— Himmelens Gu', är det du Adolf! skrek gubben.

— Ja! hviskade resenären.

— Hvad i all världen är det med dig, du ser ju ut som ett lik?

— Ja, far, jag är nog döende!

Så buro de in den svage och bäddade ner honom och pysslade om honom det bästa de kunde, och denna omvårdnad tycktes göra honom godt, så att han om en liten stund kunde börja tala med de sina.

— Det är så godt vi komma på klar fot redan från början stammade han. Hela mitt lif är förfeladt, jag är ruinerad till själ och kropp och ska' väl snart dö.

— Åh, du repar dej väl snart; du har väl bara arbetat ut dej!

— Ja, i synd och utsväfningar har jag arbetat ut mig, i last och elände har jag försträfvat mig. Jag fick för stora behof och för litet allvar, jag rusade från last till last, från orgie till orgie, tills min kropp blef bräckt och min själ förslappad och arbetslusten slut. När den tröt, kom jag i nöd och har svält. Jag är en förlorad son. Kan I förlåta mig och låta mig dö i mitt barndomshem? Så lugnt och så vackert här är! O, att jag aldrig hade lämnat det, då hade jag varit stark och frisk, som du nu är Magnus!

De gamla kunde ingenting svara; de satte sig tysta och stirrande kring bädden och knäppte samman sina gamla händer.

Men Magnus stod länge och såg på sin förtärde och nästan oigenkännlige bror, som låg där och hämtade så tungt efter andedräkten.

Det är icke godt att veta hvad han tänkte på, men han

sväljde och sväljde gång på gång häftigt och hårdt och for som oftast med fingrarna i ögonvrårna.

Rätt hvad det var tog han en nyckel ur fickan, gick bort åt ett hörnskåp och grep tag i ett stort krus; han sprang ut och slog det i tusen bitar mot förstugustenen.

Se'n gick han fram till sängen:

— Adolf, hviskade han, dom, som komma i sån't elände, som du, ha' som ja' ser i tidningarne, ibland ledsamheter med lånepapper. Har du nå't som tynger dej i den vägen? Den sjuke for tillsammans och darrade i hela kroppen.

— En växel — 300 kronor — falska namn — förfaller om 6 dagar, stönade Adolf.

— Försök och sof och var lugn; ja' ska lösan, dä' ska' bli uppredt! svarade Magnus.

Det var som om den sjuke genast börjat andas lättare, och de gamle sågo med glad bestörtning på den son, hvilken nyss förut varit så hård och svår.

— Jag har varit orättvis och stygg emot Er, far. Kan I förlåta mig? Det var inte jag, som fick den sämsta arfvelotten, fast jag i min fåvitsko dömde så. Åt mig beskärde ni lugnet och friden härhemma. Han, stackarn där, fick visst finare kläder och bättre kunskaper, men så fick han också världens förförelse och det brännande lifvet därute på sin lott. Det tänkte jag aldrig på. Nu krossade jag nyss mitt bränvinskrus därute mot stenen, och samtidigt krossade jag också mitt hårda hjärta. Nu vill jag hädanefter bli den, som ska' söka trösta er bägge i missräkningen med honom, så har ni då inte missräknat er i allt!

— Herren slår och Herren helar, lofvadt vare hans namn! hviskade de gamle vid sin döende sons bädd.

Ett offer.

Herrskapet, som är så berest, har naturligtvis också någon gång skådat Jonkarefällen nere i Småland?

— Jaså inte!

Nå, då höfves det mig förtälja, det Jonkarefällen är ett halft hemman, hvilket ligger på en ås, den där åt ena hållet kantar en ödslig mosse. Står man på höjderna vid Jonkarefällen och låter blicken glida hän öfver det största mossfältet, så ser detsamma tungt och mörkblått ut, och folket i bygden kallar det fördenskull för "Blådöpet".

På Jonkarefällen bor, förstås, Magnis Schwänsson med hustru och en 24-årig son, hvilken naturligtvis heter Kalle. Men Magnis rår icke om mer än en fjärding i gården; den andra äges af enkan Kajsa Larsdotter, om hvars egenskaper jag hittills icke kunnat inhämta mera, än att hon ovillkorligen vill gifta om sig samt att hon är mycket välbergad, men föga fager och särdeles rödhårig.

Sent i efterhöstas hände det ett litet kolifej uppe i Jonkarefällen.

Si, vi landtgubbar hålla oss helst inne i stugorna under kolmörka senhöstkvällar, och det är då vårt bästa råd. Vi få nämligen ej såsom de lyckliga stadsbarnen dansa fram

öfver slätpolerade trottoarer i skenet af flammande gas eller bländande elektriskt ljus.

Och därför kunna vi heller icke ge oss ut i adventsmörkret och gå 50 meter för att vigga pängar af en granne, utan att vi stupa öfver stenar och falla omkull 20 à 30 gånger, antingen i vägarnes smörja eller i de öfverfulla dikenas kalla vatten, så att vi till sist se ut såsom vilddjur, hvarjämte vi ock äro utsatta för att ränna emot gärdesgårdar eller att slå oss blå och fördärfvade mot grindstolpar eller milpålar.

Förthy sitta vi helst inne och skräfla och "dumdera" och prata framför våra brasor, medan mörkret rår därutanför.

Så sutto ock Magnis Schwänsson och hans Inga Lisa och hans Kalle berörde kväll framför den stora hvalfspisen i Jonkarefällen.

Längst till höger satt Inga Lisa och spann blånor, så att det surrade i hela huset, midt framför spisen höll sig Magnis och smorde sina stöflar i sitt anletes svett, och till venster om honom satt Kalle och stretade med att järnbanda sina nya träskor.

Magnis såg dyster och bedröfvad ut, så där pratades till en början icke mycket. Gång på gång tittade han under lugg på sonen och suckade.

— Hör du Kalle, sa' han ändtligen, hur långt har dä' gått egentligen mellan dej och Mina på Hultet?

— Hur långt dä' ha' gått? Dä' har la' ingenstans gått, vet ja'!

— Men di påstår, att du flaxar ner te' henne hvar enda lördagskväll, och att du gett henne bå' salmebok och selkesjalett!

— Dä' angår ingen! lät Kalle och blef röd som en pion, för dä' ä' mina ben jag går med, och har ja' gett henne nå'et, så ä' dä' mina pängar, som sprungit!

— Ja, ja, tåla dej, Kalle lille, och bli inte ilsk, suckade gubben. Men ho' ä' ju så fattig som en skåpråtta, ho' har knapt klä'era på kroppen, och du tränger till att gifta dej på folkavis.

— Nok ska' vi görat på folkavis, äss dä' blir nå't mä't, dä kan I slå er i backen på, far! grinade Kalle.

— Nå, nå, brast gubben ut, du får göra som du vill, så gör du som du är karl till, och som du bäddar får du ligga, och som du kokar får du äta; men äss du velle göra far din och mor din te' veljes, så friade du tell Kajsa i hinstuan. Ho' ä' just ingen grannlåtsdam, men gård har ho', och pängar har ho' som en sjö, och toseter efter dej ä' ho'.

— Nej, tvi! skrek Kalle och spottade i spisen. Ja' ä' för ong att gå och gefta mej mä' en gammal geftasgalen och surögd och rödhårad enka!

Gubben kastade en lång och sorgsen blick på Kalle, och se'n taltes det icke vidare om den saken.

* *
*

— Det var sant Magnis, sa' Inga Lisa om en stund och stannade spinnrockshjulet. Hva' velle Johannes i Söräng och stämningsmannen dej i dag? Ja' såg, att di geck te' dej i fähuset!

— Jo, gunås, genmälde Magnis och tårar stego upp i hans ögon. Han var här och sade upp inteckningen, som han har i våran gård.

— Jesses bevar' oss väl! Hva' ska' dä' då bli å oss! skrek gumman och började lipa och tjuta som kvinnfolk alltid göra, när det kommer någonting på.

— Vi få lof te' sälja allt hvad vi ha' och gå ifrå bå'

rubb och stubb; nå'n annan utväg ser inte ja' i detta elände! suckade gubben och ref med afvigsidan af handen bort en massa tårar ur ögonen.

Kalle yttrade aldrig ett ord, utan satt där tyst och glodde än i spisen, än på far och än på mor.

Han kom med ens att tänka på, hur fritt och trefligt han alltid haft på Jonkarefållen, samt hur snälla de gamle alla dar varit emot honom.

Han tänkte på, hur gumman pysslat om honom med pannkakor och honung hvarenda söndagsmorgon, hur gubben aldrig knusslat, när han velat ha' ett grannt tyg till utanpårock, eller när han bedt om marknadspängar. Och så tyckte han, att det skulle vara skam så försmädligt, om andra skulle få beså och skörda deras nyodlingar, och han själf ge sig ut att tjäna i bygden.

— Får ja' lite tvättevatten mor, bad han efter en stund.

— Hva' ska' då bli å?

— Jag går bara ut en vändning!

Så gick Kalle och tvättade och hyfsade sig en smula, hvarefter han gick ut och stälde sig på gården och funderade.

— Dä' ska bli lögn, att Johannes i Söräng ska' komma åt hemmanet, mumlade han, för ha' di gamle offrat sej för me', så ska' ja' också offra me' för dom; dä' ä' ja' inte för go' te'.

Och så gick han rakt in till Kajsa i hinstuan. Denna stod vid spisen med en visp i handen och väntade, att grötavattnet skulle koka upp.

— Gu' qväll, moster! helsade Kalle.

— Dä'samma te'baka! myste Kajsa och lade bort vispen. Dä' va' ovanligt snällt, att du tittar in, Kalle lelle!

— Jo, si ja' velle fråga moster, om vi kunne få låna två tusen riksdaler, stammade Kalle ock plockade förläget i sin lua-mössa.

— Två tusen!, hoade Kajsa och slog sig på knäna. Ä' du ryss evigt förbaskad, pojkastolle! Två tusen riksdaler!

— Men I ska' få inteckning i vårat, och go' ränta ska' I också få!

— Huru stor ränta vell I utfästa?

— Jo, svarade Kalle röd i synen som kammen på en tupp, I får 6 procent, och så får I — mej mä' på köpet, om I håller te goe mä' en så fatti' pojk!

Jag skall tala om, att det dröjde icke länge, förrän Kajsa satt i knäet på Kalle med armarna om halsen på honom.

— I ska' få pängarne, jubilerade hon, för dom behöfver ja' gudalof inte nu för momangen, men en karl behöfver ja' te å si om mej och mett.

Och så kysste hon Kalle, så att den stackarn höll på att alldeles kväfvas . . .

— Grötavattnet pöser i elden, pustade Kalle, den stackarn . . .

— Dä' bryr ja' mej inte om, för nu ska' här i stället kokas hvitangröt och stekas fläsk, så dä' står härliga till. Gack efter di gamle, för här ska' kalasas!

Och kalas blef där.

Magnis sattes till att dricka kaffegökar, medan gröten kokade, och han var stum och morsk och bröstade sig som den argaste nämndeman. Inga Lisa snöt sig och grät af pur förtjusning, under det Kajsa for omkring som en tätting och körde konjak i sina gäster. Det var bara Kalle, som såg ut så som han ätit upp nådåret för räfven.

Till sist blefvo de så lifvade, att de spände till att dansa fyrmannapolska, så att hela huset rungade och så att svetten lackade af dem.

När sen Magnis och hans husfolk gingo in till sitt fram på natten, så slog han Kalle i ryggen och sa':

— Ser du, hur bra dä' geck för dej att dansa mä' Kajsa. Gu' välsigne dej för den dansen i kväll!

— Dä' var för er och hemmanets skull. Annars kändes dä', som om ja' hade haft en tiopunning om hvardera skanken, när ja' dro' i väg mä' den lajingen. Men dä' 'får väl gå, bara en blir va'n ve'et.

— Jaha, lät gubben, du har gjort ett stort underverk i kväll. Nu får ja' setta ve' hemmanet, och du blir så rik, att du bestämdt blir körkvärd på nyåret, kanske nämdeman också, och då betyder dä' inte ett dyft, hur käringen ser ut, för ära och pängar och gård och grund betyder allt mer än några tofsar rödt hår i skallen på ett kvinnfolk. Och för resten, så står di granna fleckera inte bi så rasande länge, för rätt hva' dä' ä', så bli di grömma, dom också, när en haft dom te' hvardas en tid!

En bikt.

Anders i Rösabo var vida känd öfver hela Västra härad för att ha' det klynnigaste hufvud i hela sin hemsocken, men det vore synd att säga, att han för den skull var *väl* känd, ty det var han då ingalunda, emedan länsmannen hälsade på hos honom allt för ofta. Och det vet man ju, att länsmännen just inte ta' in hos det likaste och heligaste och vederhäftigaste eller dygdigaste folket.

Men det strålade ändå en viss gloria — om man så får säga — omkring hufvudet på Anders i Rösabo, ty för det mesta rådde han med att lura kronobefallningsmannen, och ute på landet plägar sådant af oss att räknas folk till stor rättfärdighet, fast jag för min del inte vet, om vi för den åsikten just ha' något bestämdt stöd i "skrefta".

Det förhåller sig emellertid på det viset, och nog skulle Anders i Rösabo varit en särdeles föraktad och undflydd karl för alla de hyss och streck han gjorde, om han icke samtidigt genom att draga länsmannen vid näsan ådagalagt en vishet och en loflig illfundighet, som icke äro allom beskärda.

— Tänk, sa' man, hvelken kär' dä' sulle ha' blett å Anners, om han fått stodera te präst eller häradshöfding, mä di gåfver å den djäklighet, som han har.

På marknaderna var det allt Anders, som kunde tjufhandla med bränvin midt under ögonen på länsmannen, till dess gubbarna ramlade som käglor. Men när han kom ner till tings och skulle svara för sina gärningar, så stod han där i stor skenhelighet och slingrade sig vanligen såsom en ål ur knipan.

Thy höll man honom för ett under af snillrikhet.

* * *

Anders hade ingen led i det högra knä't, och för den skull kallades han i dagligt tal för "Rakhasen". Men det var ingen, som vågade sig på att slunga den titeln i ansiktet på honom, ty då vankades där stämning för ärekränkning eller till det minsta ett godt kok stryk, ty Rakhasen var ingalunda oduglig till, ej heller olifvad för att "slöss".

Eljes var där ingenting märkvärdigt i hans utseende utom det att han aldrig ville se folk rakt i synen, samt att han höll sig säflig och saktmodig och dyster såsom en missförstådd kolportör. Gärna talade han ock under suck och pust om denna världens fåfänglighet och stora ondska.

Han vore en för sin ärlighet och sin rättrådiga uppriktighet förföljd man, påstod han själf.

* * *

Ett år tog Rakhasen sig för att — falskmynta. Så pass karl var han.

Det blef förstås ett rysansvärdt "hallo" om saken; men med Rakhasen, som på goda grunder misstänktes, kom man ingen väg på länge.

Till sist blef han emellertid allt för djärf i sina uttryck,

när den där bankaffären bragtes på tal, så att han vid ett tillfälle förtalade sig och kom besatt illa i knipan.

Kronofogden hade gifvit sig den på, att han skulle afslöja Rakhasen, och till den ändan tog han en af dennes vänner till hjälp.

Vännen — ack det finns så många falska sådana — narrade Rakhasen till att blotta sig under ett samtal, som arrangerades, under det fogden och ett par vittnen stodo på lur.

— Nå, Anders hur kan du må? sporde vännen.

— Bra, så länge min bank får stå!

— Ja, hur är det med den banken i år!

— Gualof, det knallar och går! rimmade Rakhasen, hvilken, när han var vid godt humör, gärna svarade på rim och ville vara kvick.

— Men hvarför bli dina pängar så lena?

— För di gör's utå tenn, ja' mena'! log Rakhasen.

— Och hur i all världen får du dom så hvita?

— För ja' tar lite' tenn å lite' krita!

I följd af det där samtalet blef Rakhasen lagförd för falskmyntning och blef visst dömd för det också.

Men Rakhasen svor på att fogden aldrig skulle "fått håll på honom" om han inte lurat honom med sin "defektivpolis."

* * *

En annan gång hade Rakhasen åter varit framme och gjort ett något svårare "hyss", för hvilket han vardt stämd till tings.

Första gången målet skulle handläggas, uteblef han för att vinna tid till undanskaffande af ett par för honom besvärliga vittnen, hvilket emellertid icke lyckades honom ens till det

därpå följande sammanträdet, så han ville på inga villkor till häradsrätten den gången heller.

Men han ville heller icke plikta för uteblifvande, och då hade han, förstås, ingenting annat att göra, än att bli rysligt sjuk och skaffa sig betyg om den saken.

Läkaren trodde han sig icke till att lura, utan skickade efter prästen i stället.

När denne, samma dag tinget hölls, kom bort till Rösabo, så låg Rakhasen i sin säng och såg mycket ångerfull och döalik ut, och allt husfolket var instrueradt att stå omkring bädden i djup förkrosselse.

— Hur står det till Anders? sporde pastorn.

— Ack, ack, ack, de' ä' allt klent de', så ja' har tänkt be pastorn berätta mig (= bereda) te döen å ge me' nattvarden, suckade Anders.

— Ja-a så!

— Men först ville ja' be pastorn skrifva ett bety', att ja' ä' oförmögen te å gå te' tinget. Di vill ha' dit mej nu igen och bror min står te reds å gå dit mä' betyget, som nödvändigt ska' inlämnas i da'!

Pastorn satte sig ner och skref i god tro den äskade handlingen, som brodern bums gaf sig i väg med.

Därefter skulle då beredningen företagas.

— Har du någonting, som nu särdeles tynger ditt samvete? frågade den gode pastorn.

— Jo, gu'nås, dä ä nok så illa för me, store synnare!

— Har du begått några svårare synder?

— Ajiame, snälle go'e pastorn, ja' har gjort bå' möet och lajt här i vära, så ja vet rakt inte, hur det ska' gå för mej, om inte pastorn hjälper mej!

— Jag kan själf icke hjälpa, men om du ångerfullt bekänner allt, så fins det ju förlåtelse äfven för dig.

— Ja, ja, jag vell bekänna, att ja' gjort allt möjeligt ondt, men dä' ä' så möcke, att — — —

— Du har ju brukat sälja brännvin på marknaderna rundt omkring i orten?

— Ack, pastorn, dä är endast den syndie länsman, hvilken ljuger allt hva' han bå talar och skrifver, som påstår dä. — Dä ä' bara sänner, jag har sålt.

— Men inte kan du väl sälja sännor vid de sena höstmarknaderna?

— Pastorn kan väl töcka så. Men dä ä' sån't grufligt "gry" i mina sänner, så att di, som fått vana på dom, köpa dom ve' hvilken årstid som helst.

— Jaha så! Men du har väl själf icke sällan hängifvit dig åt svalg och dryckenskap samt öfvat slagsmål.

— Inte har ja' hört te oppslatisterna, utan tatt mina supa, jag som andra, men hva' slagsmål beträffar, så har ja' fått mer stryk än ja' delat ut. Ja' har gunås var't lätt att välta omkull, så dä tynger mej inte som allra hårdast.

— Men du borde väl anförtro mig det *värsta* onda, du gjort?

— Ja, ja; nok mins ja' dä allra värsta, som ja' haft för mej. Men dä kan ja' knappt omtala.

— Gack ut en stund godt folk, bad pastorn de innevarande, det kan må hända vara något, som Anders vill anförtro mig enskildt, innan han far hädan.

Och husfolket jämkade sig tårögda ut åt köket.

— Nå, fortsatte pastorn, då han blifvit ensam med Rakhasen, lätta nu ditt samvete från den tyngsta börda, som trycker dig, och var icke rädd, utan kom ihåg, att min ed förbjuder mig att yppa hvad du här kan anförtro mig.

— Men det var så svårt, så svårt! Och ja' kan be-

dyra inför pastorn, att ja' inte uträttat den svåra gärningen om inte bror min var't, för dä var han, som körde mej te dä och befallde mej göra't.

— Ja, jag har hört, att din bror varit en svår och stygg man, men tala nu ut och dölj ingenting för din själasörjare.

— Oh, det var då så svårt, vet pastorn, att ja' riktigt svettas, bara ja' tänker på't, fast dä visst ändå är frossan, som ja' nu ligger i.

— Öppna ditt hjärta likväl; det är nyttigast och bäst för din frid och för undfående af förlåtelse! bönföll och förmanade pastorn.

— Ja, dä blir väl inte för bättre då! Jo, si pastorn, det allra värsta och dä svåraste, ja' gjort i all min ti, dä var när ja' en gång för många år sedan — skulle borra ett hål uppåt i en torr granbjälke i fähustaket mä en trubbi nafvare, för ja' feck allt fnaset i öjena. *Dä* var dä värsta ja' gjort i hela mett lif —!

Man kan tänka sig, att den gode och välvillige pastorn, som hela tiden väntat att få höra den gamle lurifaxen bekänna en rysansvärd och rödglödgad synd, skulle bli snopen vid detta resultat af beredelsen.

Han begrep, att han blifvit lurad. Men betyget om Rakhasens sjukdom var nu mer än halfvägs till tingsstället, när han kom till denna insikt, och det återstod för honom ingenting annat än att snopen anträda hemfärden.

Men när sockenborna fingo reda på hur Rakhasen lurade prästen, och hur han biktade sig, så vardt hans rykte såsom den störste ulspegeln i häradet för alltid stadgadt.

Skam under loagolfvet.

Det är så vigt att titta inom hos Jonas i Björkhult för att värma fötterna mot spishällen, när man börja frysa under promenaden i vintertid.

Och det är just inte så otrefligt därinne heller, ty Jonas är en af de kavataste karlarna i hela kristenheten, åtminstone när han själf får säga det.

Otaliga äro de berättelser, med hvilka han undfägnar oss, medvandrare, om sina dråpliga gärningar och sitt fruktansvärda mod.

I ungdomen hade han varit en himmelsskriande bjässe i att "slöss", och en gång hade han med en vagnsskakel gjort rent för folk på en hel marknad.

Vid detta minnesvärda tillfälle hade självfva länsmannen, påstod Jonas, betagits af en sådan förfäran för hans tapperhet och bärsärkaraseri, att befallningsmannen hoppat ned och undstuckit sig i ett tomt sockerfat på handelspatronens gård, och hela den öfriga marknadsvakten hade gjort sammaledes.

Efter den marknaden hade ock en klok gumma fått gå omkring i "åtte da" uti bygden och lappa ihop folk, som kommit i vägen för Jonas och hans vagnsskakel.

När Jonas med allvar i min och later förtäljde dessa sin ungdoms och mannaålders rysansvärda bravater, såg han verkligen så högtidlig och vederhäftig ut, att en inte gärna kunde tro annat, än att han talade dagsens sanning.

Såsom sin allra största förtjänst brukade han dock framhålla, att han aldrig i sin tid varit det bittersta rädd för Skam.

— Å mina tre pojka ä' minsann lika djädriga, plägade han tillägga. De likna, gu'alof, far sin också i homöret, så di ä' inte buskablyga, och ingen ä' här, som törs på dem, för då vankas det rammelbuljong efter noter.

Om den äldste af dem höll Jonas före, att det icke fanns make till hans hufvud i hela länet. Han gick utanpå skolmästarn i allting, och han skulle ha' blifvit den likaste präst eller häradshöfding i hela riket, om en bara hade tänkt på att låta honom få stodera i ongdomen.

Redan när pojken inte var mer än sex år och inte större än en näfve gröt, hade han visat, att han var född till "abbekat", menade Jonas.

— På hvad sätt visade han det?

— Jo, en gång hälde han tjära i mina träskor, när ja' skulle ta' på mej dom i mörker. Ja' rände, kantänka, in fötterna och hade rätt så när aldri' fått dom loss igen!

Men det var då väl icke något så dråpligt advokatknep!

— Nä, inte att han hälde i tjäran, det förstås, men att den bytingen hade vett te' å' svärja sej i frå't, det visar väl att han duger te abbekat, lell, grinade Jonas.

— Och det är då visst och säkert, plägade mor i Björkhult falla in, när talet rörde sig kring den äldste pojken, — det är då säkert, att riktiga talegåfvor, det hade han då fått, för han va' inte mer än tre år gammal, när han

kunde svärja och domdera så rent och så rejält som andra pojka, när di gå och läsa sej fram.

Alltid hade Manuel — så hette denna underpojk, — särskildt som barn haft ett finare sinnelag än hans gelikar. Aldrig kunde modern förgäta det rörande och sorgsna uttrycket i hans ansikte vid ett visst tillfälle.

Som små pojkvalpar hade han och hans bröder kommit öfver en gammal kortlek, med hvilken de plägade spela knektapass, när föräldrarne voro i kyrkan om söndagarne. Spelet måste de öfva i mycken hemlighet och utan moderns vetskap, för hon tålte inga kort, allt sedan Jonas en gång spelat bort "bå' märr och vagn på Sefframesse marknad i Vexiö".

Men en söndag kom hon tidigare än vanligt hem från tämplet och råkade på gossarne, just som de svuro och spelade som allra värst.

Tvärt anammade hon, förstås, kortleken och dängde honom på elden.

Då gick Manuel gråtande fram till spiselmuren, såg bedröfvad in i elden och ropade under uttryck af det djupaste medlidande till sina bröder:

— Kom hit, pojka, så ska' I få si, huru schvetter och eländig den stackars klöfverknekten ligger!

Ja, en märklig pojk hade den Manuel alla tider varit, och "så'na vådliga ord det hade vatt i honom se'n!"

En höst hade Jonas varit ute och skjutsat en herrekarl. Gubben hade supit sig full och varit oförskämd, så att herrn hade gifvit honom ett reelt och godt kok stryk.

När så fader Jonas en liten tid därefter inte ville låta Manuel få ett par nya stöflar, blef den lille bytingen ilsk och otidig och sa':

— Vesst får I smörj, far, när I ä' ute och skjutsar, men så, ta' mig attan, gör I skäl för'et också!

När Manuel var omkring fem år gammal, kom han en dag in i grannstugan och bölade och tjöt och ömmade sitsen alldeles förskräckligt.

— Hva' lipar du för? frågade grannens.

— Ih-ih-ih! I kan aldri' tro en så'n farlig stolle far ä'. Ja' gjorde inte mer än bara ba' honom dra' åt helseke, och ja' trodde att menniska' ble' rent galen, så lefde han med käppen.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Det var sålunda en både kvick och manhaftig familj som brukade Björkhult. Men på afund och ondska är det aldrig någon missväxt här i jämmerdalen, och det fick Björkhultafolket också en dag erfara.

Grannarne hade långliga tider gått och varit rasande på Jonas för hans skräfvel öfver sin ringaktning för Skam, och på pojkarne för att de så gärna ville knuffas och sparkas på lekstugorna.

Fördenskull hade man länge funderat på att göra dem ett hyss och skrämma dem riktigt en gång.

Till den ändan kröp en rask torpardräng under loggolfvet på Björkhult en morgon, när Jonas och pojkarna skulle ut och otteträska.

De hade just som bäst kommit i tagen, när de plötsligt alla på en gång ryckte till sig slagorna och förfärade började glo på hvarandra.

— Tösst, pojka! sa' Jonas. Hörde I inte nå'et?

— Jo, vesst i herrans namn gjorde vi dä'! hviskade sönerna.

Men när de så hade stått en stund och tittat på hvarandra, togo de mod till sig och dräpte till igen med tröskningen.

Ånyo genomskars luften af gräsliga ljud från under-

jorden, och hvarje gång männen försökte tröska, vardt detta upprepadt.

Situationen blef allt mera kritisk, och Jonas, som ju eljes icke fruktade hvarken Skam eller länsman eller präst eller domsbasun, stod där och darrade som ett asplöf i alla leder.

— Antingen har I gjort nå't ondt, eller tänka I er te', pojka, suckade han, efter Skam tydligt ä' i närheta'!

— Nä, far lelle, vi ä osköldia, och det ä' nog er han vell åt för gamla djäklastöcke, svarade pojkarne tillbaka. Och just i det ögonblicket steg ett rysansvärdt ljud upp genom golfvet.

Då stodo de icke ut längre, utan rusade hals öfver hufvud ur logen och in mot stugan.

Gubben dråsade omkull vid trappan och slog hufvudet i förstugustenen, och sönerna, som ville in alla på en gång, körde sig fast i dörren, som var för smal för dem samtlige.

Där blef ett vrål, som var förfärligt.

Manuel skafde bort halfva sin kind mot dörrposten, Anders vrickade sin fot, och Petter fick högra axeln ur led.

En kan tänka sig, att käringen naturligtvis blef alldeles vettskrämd och trodde fullt och fast, att ryssen var kommen hart när, eftersom hon inte på länge kunde få ett förnuftigt ord ur karlarna.

När de dock slutligen släpat sig in, sa' Jonas:

— Ä' här nå'en i huset, som kan läsa Fader vår baklänges utan te' å stappla?

Nej, det fanns där ingen, som vågade sig på.

— Ta' då fram psalmboka' och läs, mor, det värsta du kan, suckade gubben, så få vi si, om dä' biter på Skam, som för våra många synders skull nu har lagt sig unner loagolfvet. —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

När folk se'n om aftonen kommo fram till Björkhult, lågo alla karlarne till sängs, och moran satt vid slagbordet och los i psalmboka.

Men ifrån den betan braverar inte Jonas så mycket om sin och de sinas vådlighet, och Björkhultapojkarna bli alltid snopna och långnästa, när man frågar dem, om de än i dag ha' — Skam under sitt loagolf.

Vådelden i Svens byxor.

Sven på Skogen hade i alla tider — ända sedan han fick halfåttingen efter far sin — haft en riktig skroftur med kreatur, så att många utaf dem, som än i dag bibehålla gammaldags föreställningar, hade för sig, att det under golfvet i hans ladugård fanns en skock tomtar, hvilka nattetid gingo och pysslade om hans fänad samt drog dit en hop godt foder från annat håll.

Ty huru i all världens dar skulle det väl eljes varit möjligt, menade man, att Svens kalfvar kunde ränna upp och bli så "spanska" och vida i bogarne som riktigt herrafä, då han ju inte hade stort annat än madhö och halm att fodra med.

Ingen kunde begripa, hur han vände sig.

Och gick där rödsjuka bland svinen i socknen, så att de stackars djuren lågo och flämtade, illröda och feberheta, i gårdarna, medan käringarne stodo omkring dem och gräto och snöto sig i förklädena, så var det då alltid säkert, att i Svens stia gingo hans grisar omkring feta och granna och belåtet ruffande, alldeles som domprostar.

Ja, en så obegriplig tur hade Sven med sitt fä.

Men om han alltid hade haft en så grof tur i

kreatursvägen, så hade den stackars "Schvänten" på Skogen i all sin dar varit förföljd af den skröpligaste otur i kärleksaffärer och giftermålsväg.

Därför fanns där heller ingen värdinna uppe på Skogen, utan Sven gick där ensam och stöflade med sin syster, ett gammalt ilsket och trumpet skrälle, och hade egentligen ingen annan att prata med om dagen än sina kreatur.

Med dem gycklade och väsnades, smektes och trätte han, som om de varit hans kamrater, och det var kanske detta glada umgänge, som gjorde, att de trifdes så innerligt godt och växte så dråpligt.

Men hvar gång han sökte lägga sig till med en hustru, så barkade det alldeles åt häcklefjäll för honom och var liksom förgjordt. Och när ryktena om hans olyckor i kärlek och frieri gingo ut i bygden, så hade folk ogement roligt däråt och grinade och sa':

— Det ä' helseke hva' Schvän ä' styfgefter.

* * *

Först hade han haft en af sina läskamrater, som tjänade piga hos en fjärdingsbonde i grannskapet, till sin bestämda fästmö.

Med henne var det så långt framskridet, att han minsann redan begåfvat henne med både silkeduk och psalmbok med fodral, så därvidlag fanns knappt någon återvändo, utan de voro nära på såsom ett.

Men så dog fästmöns matmor en vacker dag, och kort därpå kom en af rotens rännarekäringar upp till Sven med ett knyte och ett "slutbref", i hvilket det bland annat hette:

"— — Eftersom det, Gu'alof, inte ä' nå'et tvångsmål för mej te' å ta' dej, och eftersom husbon'nen nu extimerar

mej och vill ha' mej, så skickar ja' sölkesjalen och salmeboka, som du ga' mej, så förlora' du ju ingenting på uppslaget. Mä' en så'n sölkesjal och en tocka fin salmebok och andra gronker, som du ha' på Skogen, blir dä' ingen konst för dej att få ett annat fruntemmer — —."

Oaktadt detta tröstefulla slut på korgabrefvet, dröjde det dock åratal, innan Sven bjöd ut psalmboken och silkesjalen.

Men systern tacklade allt mer och mer utaf, så Sven var i behof af ett reelt fruntimmer, och så en söndagsafton på höstsidan stoppade han till sig dessa klenodier och gick ner till Peter i Bråten, där det fanns en flicka i huset, som han ansåg kunna passa på Skogen.

Hur det var, hade dock byns drängar fått kunskap om Svens giljarfärd och så beslöto de att ställa till spektakel för honom, ty det hör till tonen ute på bygden, att man icke låter friare vara i fred.

Stugan i Bråten var bygd i början af detta århundrade, så att där var en hög och halsbrytande tröskel mellan förstugan och rummet.

Nu skaffade sig de djädrans pojkarne ett par mangelkaflar och placerade dem innanför dörren samt lade en läm där ofvanpå, och så satte man sig i stugan och afbidade Sven.

I själfva skymningen kom han inklifvandes, men han hann icke ens stänga dörren efter sig, förrän lämmen och kaflarne och Sven började åka framåt stugan med en hisklig fart. Friaren blef alldeles förfärad och glodde som ett vilddjur, tills han dråsade omkull midt på golfvet, så att det brakade i hela huset och i hans refben också. Och psalmboksfodralet det sprack.

— Jesses, ä' dä du Schvän! sa' Peter i Bråten. Gu'

afton på de' då! Gu' förlåte mina synder, trodde ja' inte att dä' va' själfva länsman — ja' borde la' förstås inte tala om honom på Herrens sabbatt — som kom in och braverade så okristligt . . .

Men Sven samlade ihop mössa och käpp och gick åt sitt håll i ursinne.

— I ska' få behålla era fräkneta flecka i fre' för me'! skrek han i dörren.

* * *

Från den stunden friade Sven alltid utomsocknes i lång tid, men alltid slog det slint för honom, ända tills han nu på gamledar fick håll i gamla ladugårds-Fia på herregården.

Hon började, förstås, på att bli antik, så hon ratade icke manfolk, och när hon så kom upp till Skogen och fick se doningarne, tog hon emot sölkesjalen och psalmboken och jakade till Svens frieri.

— Då ä' dä', min själ, så godt, att vi bums schvänger te' mä' geftet, så ä' dä' gjord gärning, mente Sven, som befarade att något rackartyg efter vanligheten skulle lägga sig emellan dem.

— Ja, vassera, sa' Fia, ja' ä' hågad i hvilken menut som helst!

Det här hände dagarna före jul, och strax efter helgdagarna gingo de ner till den närbelägna köpingen för att köpa begåfning, så att de kunde låta det lysas för sig under nyårsnyet, hvilket skall vara synnerligen lyckosamt.

Sven köpte en hel hop både åt sig själf och åt Fia, så att handelspatronerna tyckte riktigt bra om honom och spenderade rikligen på fästmannen, som brukligt är, så att han var just icke ledsen i mössan, när han och Fia skulle

gå hem; och rökade cigarr gjorde han, så det stod härliga till.

När de kommo en bit utåt mon, blef Fia efter, ty hon var inte människa till att dänga i väg så fort som fästmannen, hvilken släggade åstad, tänkandes dels på sina kreatur och dels på sitt giftermål, så att han hvarken hörde eller såg. I denna sinnesförfattning stoppade han "rökcegaren" i fickan, utan att tänka på, att det var grufligt med eld i honom.

Rätt som det var hade den också bränt ett stort hål i fästmannens rock, men han själf märkte icke det bittersta, yr som han var af både brännvin och ljufliga framtidsdrömmar.

Fia, som kom trippandes efter, såg nog att det rök, men tänkte i början bara, att "Sven var en riktig attanalning te' å kunna röka doktigt."

Hur det var, så begrep hon dock slutligen, att det var något på tok med Sven, som allt mer och mer började likna ett rykande lokomotiv, där han plumsade fram i snön på vägen.

— Sven lelle, tåla dej lite, du har visst värme i klä'era! ropade hon.

— Ja, inte fryser ja' just, lät Sven.

— Men det brenner ju i dej, känner du inte dä?

— Tösst Fia! Inte ska' vi tala om kärleken medt på landsvägen!

— Hör du inte, Sven, det tar eld i böxera på dej.

— Böxera! Sköt du dina kjortlaty'; mina böxer reder ja' själf, och tala inga oanständi'heter på väjen, för här kan komma folk och höra hur toseter du ä'! skrek Sven i en viss förtrytelse.

— Ja' menar då att människa' ä förröckter och viller,

som inte känner, att dä' brenner i hans egna böxer, mumlade Fia och gaf sig till att springa fatt sin tilltänkte.

När hon hann honom, yttrade hon icke ett ord, utan stampade som en stolle på hans ena fot och gaf honom samtidigt en välvillig puff, så att han slog vidöppen i en snödrifva.

Sven blef rasande, det begrips.

— Ä' — ä' du rent ryss förbanskader, din gamla drake! vrålade han.

Men Fia sa' aldrig ett ord, utan började ösa snö på sin brudgum, så att det fräste efter'et.

— Jaha så, skrek Sven, är du utå den ullen, att du vell slöss, så kan du dra' attan i våld, din markatta; för ja' har redt mej utan kvinnfolk hittilldags, och det kan ja' göra härefteråt också!

— Sir du inte, din oxe, att det brenner i dej! flämtade Fia, som också började ilskna till.

— Brenner! Jag ska', min själ, ge dej för brenna, jag, svor Sven, och grabbade tag i sin kärestas fot och nystade omkull henne, så att det smackade i snön.

Där låg nu hela fästfolket i snön och grälade och svor, och där växlades många både fula och hårda ord, innan situationen blef fullt klar för Sven.

Men när han till sist fick skåda brännskadorna på sina kläder, så kröp han till bönboken, ty Fia gaf sig den på, att hon gjorde slut med honom bums.

— Hon ville inte, sa' hon, gifta sej med en karl, som var så känslolös, att han inte märkte, när det brann i hans böxer.

Och det kan ingen heller just undra på.

Sven var nära att ta' till lipen, men Fia stod på sig ända tills dess han yttrade;

— Du ska' betänka, att vi ä gamla bägge två, så vi bli nok aldri' gefta, om vi rifver opp nu, för vi ha', som nämndemannen säger — vi ha förlorat våra "bataljer". Han mente "fatalier", förstås, men Fia begrep honom och följde med upp till Skogen, och där kommenderar hon nu.

När Mattis i Snuddebo ville bli kyrkovärd.

Om en ska' tala det som är reel sanning, och det är förstås just min force det, så måste man då medgifva, att här går just i detta momanget många gubbar i väntande dagar ute i socknarne.

Ni kan aldrig tro, hur många karlpersoner här finns i hvarje församling, som önska att bli riksdagsmän, fast de, gubevars, icke vilja låtsa om att de hysa så högtsväfvande planer.

Men när de börja på att tala om hvad som borde "tas bort", och när de ge sig till att beskrifva på hvad sätt det skulle gå till att upphjälpa landet och flytta oss nära det tusenåriga riket, så begriper man nog, om man icke är allt för rasande dum, halfkväden visa. Jojomen, här finns flera riksdagsmannakandidater, än ni kan drömma om, och underligt är väl icke det, ty tjänsten är bra och "titelen" klingar.

Och när man för öfrigt känner till hur många intriger här ställas till, bara det blir fråga om ett kyrkovärds- eller ett nämndemansval, så kan man väl icke undra på, att det blir etter värre, när det gäller att utkora en riksdagsman.

Ty fast vi äro landtgubbar och förty utgöra rikets must och märg, och äro de hederligaste och rejälaste karlar, som

trampa den tryckta svenska jorden, så äro vi väl inte mer än människor för det.

Så att om ni går där inne i städerna och inbillar er, att vi äro änglar eller någon slags cherubimer eller serafimer, så tagen I visserligen icke helt och hållet fel i det stycket, men en liten smula skef är er uppfattning i alla fall. Ty jag vill, som sagdt, icke säga annat än det, som är riktigt god sanning och som jag kan stå till, om det skulle komma i fråga, ty genmälen och beriktiganden äro min förskräckelse och fasa.

Vi äro inga absoluta änglauppenbarelser, fast vi äro absolutister, utan vi äro nog fåfänga och äregiriga, vi som andra syndare.

Och just för den syndens skull gå så många af oss härute i fåfänglig längtan och trängtan efter att bli riksdagsmän. Många af oss äro riktigt äggsjuka samt gå och amma upp elaka och intriganta och, såsom Paulus kallar dem, vrånga tankar i våra hjärtan vid alla förestående riksdagsmannaval.

Under sådana förhållanden har jag förmenat, att det måhända skulle vara lärorikt och hälsosamt och nyttigt, om en del af de månghundrade riksdagsmannakandidaterna ställde för sin själs ögon och begrundan hvad som hände Mattis i Snuddebo, då han i syndig fåfänga åtrådde att blifva kyrkovärd i Tofteryd.

* * *

Si, Mattis var en odalman af den gamla stammen utan vank och brist. När man såg honom, där han vandrade fram på sin åker i träskostöflar och skinnbyxor och med det från hattkullen lossnade vida brättet flaxande nedåt ryg-

gen, så skulle ingen kunnat tro, att stolta och äregiriga planer bodde innanför den mannens förskinn och spredo oro och tärande längtan därinne. Där fanns på långa håll ingen man, som var så tillbakadragen och så anspråkslös som Mattis i Snuddebo, och dock brann han af en osläcklig törst efter att varda kyrkovärd i Tofteryd.

Många år bar han ensam på hemligheten, men en dag, när sysslan å nyo vardt ledig, blef det för fullt för honom, så att han uppenbarade sin längtan för sin torpare. Och denne var en spjufver och en rackare.

En söndag, när torparen kom från kyrkan, frågade Mattis honom:

— Hva' hördes å' i da' därframme?

— Åh, just ingenting annat än Guss or'; men så talte di om på körkebacken, att di skulle välja er te körkevärd.

— Kors i all världens da'! Språkade di om dä'?

— Ja', gu' gjorde di så, och dä' riktigt allvarsamt och på skarpen, lät torparen, den filuren.

— Hva' skulle du vella ha', Danjel, om du hjälpte me' te' streks . . .?

— Får ja' en half tunna råj, så ska' ja' gå ikring i gårarna å stöta på folket, mente torparen, och så rådde han Mattis att köpa hem ett par kannor brännvin och "bestå" på de störste röstägarne.

Dagen därpå fick torparen gladeligt rågen, och Mattis dackade af med märra och spjälahäcken och kuttingen till "Byrum" efter brännvinet. För på den tiden var det ondt om blåbandister, men rasande godt om brännvin i Byarum.

Se'n blef det ett litet supegille i Snuddebo — som det ibland blir före viktiga val och voteringar — och det var inte fråga om, att ju icke Mattis fick löfte om rösterna, för

han knusslade inte med brännvinet och lät det icke bli långt mellan suparne, så länge kuttingen rann.

Dagen därefter var han därför så säker om sysslan, att han frågade Danjel, hur han skulle bära sig åt, så att han kunde lära sig gå ordentligt med håfven. Det visste torparen råd för.

Mattis skulle binda en mössa i ändan på en sädeskrake och gå omkring bland fäet i ladugården, och så skulle de släppa upp den stora baggen på rännet ofvanför. Rännet skulle föreställa läktaren och baggen skulle spela "herren på Holma", så blefve alltihop naturligt och bra, mente Danjel.

Mattis tyckte det där påhittet var vist, och så letade han upp en gammal hätta och gjorde sig en riktigt bra håf, med hvilken han högtidlig och andaktsfull trädde in i ladugården för att börja öfningen, den han interfolierade med vissa häntydningar.

Först rände han håfven emot en ung kviga, som stod ytterst i fähuset. Kvigan blef förskräckt, ryckte sig loss och sprang ut.

— Jaha, sa' Mattis, dä' ä' så likt herregårdspi'era. Raska och fina vella di va'; men bli' dä' fråga om pänga, så ha di inga; di ä' näsevisa å odugliga te' bå' himmelrike å äktenskap.

Så kom han till en gammal ko. Hon började vråla och sprätta bakut, när hon fick håfven under näsan.

— Aldrig har ja' sett en gammal bonnakäring vänna sej så illa i Herrans hus, suckade Mattis. Har du ingenting att lägga i, så ruska bara litet smått på hufvudet, men böla inte, för ja' ä' inte döf. Annars bruka kärringarna allt vella skramla i håfven för te' å visa, att di ha' nået å va' mä'.

När han kom till tjuren, så rände denne till hättan och kraken med hornen samt sålade hela tillställningen upp i taket.

— Många oförskämda herrar ha' ja' sett bå' i sta'n och allra hälst i Skillingaryd i min da', talade Mattis, men maken te' dej att öppet chekanera heli'a ting, dä' har ja' allri skådat. Ju längre dä' lier', dess djäkliare bli herrarne.

Så kom han upp på "läktaren" för att pröfva på "herren på Holma".

När Mattis förde håfven emot baggen, som stod där och hade tråkigt, så gick denne, förstås, baklänges och nickade oupphörligt med hufvudet, såsom baggar bruka göra.

— Dä' ä' likt de förnäma storgubbarne. När di ingenting vella ge, så bara tiga di å bocka sej å dra sej tebakes. Dä' ä' likt dom, så innerligt likt dom, mumlade Mattis och vände om för att gå ner.

Men när Mattis gått ett par steg, passade baggen på och gaf sin herre och mästare en sådan stöt i ryggen, att gubben dråsade ner genom foderhålet och slog pladask och med en väldig skräll ner på fähusgolfvet. Det var en stor lycka och ett verkligt under, att han icke spetsade sig på håfstången.

Där låg nu Mattis med en vrickad fot och ett knäckt refben och blickade upp till baggen, som stod uppe på "läktaren" och glodde ner genom hålet.

— Dä' ä' så likt de store, jämrade sig Mattis; di ä' smilia å fina, när di vella locka en te' sej, men när di inte behöfver en längre, så sålar di bort oss å ge attan hur dä' går mä' oss. Men ja' skulle väl någon tuktan ha, för dä' ja' sträfvade så högt och ville bli kyrkevärd.

Mattis valdes icke.

Han hade förgäfves bekostat både råg och brännvin och därtill blifvit illa handterad för sin fåfängas skull. Stackars Mattis!

Men historien om honom kan vara lärorik i valdagar.

En högt "stoderad" pojk.

Det är grufligt, hvad de unga männen från allmänna läroverken och seminarierna nu för tiden se dråpliga och lärda ut, när de begå sina ferier härute i landsbygden.

På den tid, då jag och mina jämnåra runno upp i världen och traskade igenom skolorna, hvarest vi sögo i oss visdom och cigarrök och stundom kanske äfven något föga punsch, på den tiden sågo knappast de argaste lektorerna eller de kunnigaste adjunkterna så högtidligt lärda ut, som en sjette-klassist gör i dessa dagar.

Det är ett riktigt nöje att se dessa unga män i glasögon på kyrkbacken om söndagarne, ty de inge förhoppning om, att ett vist och allvarligt släkte framdeles kommer att föra rikets roder.

Fördenskull ära vi dem gärna och stiga ur vägen och bocka oss för dem så godt vi kunna samt äro litet smått afundsjuka på deras fäder.

Underligt är det icke heller, om dessa fäder, när vi träffa dem, lofprisa och berömma sina pojkar, ty det är ett gammalt sannt ordstäf, som säger, att hvar och en tycker bäst om sin dålighet. Och därför har jag för min del aldrig funnit det äckligt, när kyrkovärden i Spinkamålen ständigt och jämt upphöjde och lofsjöng sin "Jo'an A'gust".

Aldrig någonsin kunde man nämligen råka denne ärevördige kyrkovärd, vare sig på gille eller bönemöte, färdaväg eller sockenstämma, kyrkobacke eller gästgifvargård, utan att han i förlåtlig fadersstolthet utbredde sig vidt och bredt öfver denne sin ätteläggs obeskrifliga egenskaper.

— Nu har han, skröt gubben, stoderat i tolf år och är ända uppe i sjätte klatsen, så nu töfvar det inte länge, förr än han knäcker kumministern å kanske går utanpå själfve prosten i vetenskaper och lärdom.

Men så har han också sträfvat och gnott förskräckligt, tillägger kyrkovärden. Ögonen stodo inte bi på honom mer än i "fira" år, förr än han måste lägga sig till med de skarpaste titteglas, som fanns i hela luterska läran.

Också svärjer kyrkovärden på, att det inte finns en enda "romal", den Jo'an A'gust inte har dråsat igenom från pärm till pärm. Och sådant suger, förstås, på både ögon och kropp och vett, menar han.

En dag på sommaren kom Jo'an A'gusts lycklige fader och sa':

— Nu ä' han hemkommen ifrån terminen. Titta upp te' Spinkamålen om söndag, för det kan ju va' både nyttigt och roligt för herren att få språka med en så utstoderad och lärder karl, som min Jo'an.

Jag tackade naturligtvis och försäkrade, att det för mig tvifvelsutan skulle blifva en både angenäm och lärorik söndagsafton, och frågade se'n i förbigående, om herr Johan August hade fått stiliga betyg.

Jo, det kunde jag då slå mig i backen på att han hade fått, jublade gubben.

— Ja' förstår'et inte, log kyrkovärden och såg så innerligt nöjd ut, men han har förklarat för mej och mor, att dom sätter inte betyg längre upp i alfabetet än till lilla

d. Och lilla d har han då, gud ske tack och lof, i nära på hvartenda ämne. Dä' förstås, att på ett par ställe har han lilla c, men det är ju inte godt att va' öfverdrifven och en mästare i allt, och förresten menar Jo'an A'gust, att det bara ä' i ett par mindre vikti'a vetenskaper, som han har fått det lilla c'et. Så i betygsväg har han då kommit upp till de högsta bokstäfver, som kan ges.

Mest glä'r ja' mej dock åt, att han lefver som en kresten, i tokt och Herrans förmaning som det anstår en kyrkovärdason, för i seder och uppförande har han till och med fått stora D. Där har prostens pojk bara fått ett stort A, så han ha' väl skojat och fört ett syndalif, kan ja' tro. Det är synd om prästastackarn, att han ska' ha' fått en tocken vildbatting till son. Men dä' ä' väl så, att de store ska' ha' sitt kors, di också. Prostasonen ser annars hyggelig och anständig ut, men det slår aldrig fel, att en inte får skåda hunden efter håralaget, suckade gubben och gick bort, glad öfver att hans son icke liknade prostens, utan var en så anständig och sedesam yngling, att han kunde få stora D i uppförande.

* *
*

På söndagsaftonen kom jag upp till Spinkamålen, där Johan August låg på magen ute i gröngräset, rökande cigarr och läsande Paul de Kock, medan gubben och gumman sutto på förstugubron och med hänförda blickar oafvändt betraktade det lärda åbäket.

När vi blifvit föreställda för hvarandra, kommenderade Jo'an A'gust far sin:

— Ta' ut ett bord och några stolar, gubbe, så dricka vi toddyn här ute. Men rappa på och låt det gå undan, för det va' toddydags för en halftimme se'n!

Jag skall tala om, att det dröjde inte länge förr än stolar och bord och toddyvirke stodo i ordning under den stora lönnen utanför Spinkamålen.

Johan August torkade sin pince-nez och lagade sig en grogg, som skulle ha satt en oxe på kneken.

— Det är pojk, som tål en smula, stoltserade kyrkovärden. Om han rätt satte i sig hela komjaksbetällen, så skulle en inte ändå kunna få si honom fela på gången.

— Bah, hånlog den lärde, det är därför att jag dricker med förstånd. När jag börjar se allting dubbelt eller tredubbelt, så håller jag upp en stund.

— Men det fordras allt ett godt hufve' och en stark karatär te' dä, menade gubben.

Herr Johan August drack och njöt i långa drag.

— Skål, din gamle krubbebitare, skrek han åt far sin. Gubben grinade, vände sig förtjust till mig och frågade, om jag nånsin träffat på en så kvicker pojk.

— Sjåpa dej nu inte, utan gutår, du gamla galosch! sa' herr Johan och bara klingade och drack.

När han var ungefär midt på sin andra grogg, tog han till att skälla ut och förklena samtlige sina lärare, hvilka enligt hans förmenande voro en skock partiska och "kokta" oduglingar allesammans, orättvisa och okunniga utan gräns och måtta.

— Ja, men du har väl ingenting att klaga på dom för, du, som fått så höga betyger, sa' far hans.

— Nej, det förstås, någon slags hut får det väl lof att finnas i dom, mumlade den lärde, och gaf sig till att tala om flickor och viraspel för att komma bort från det där betygsväsendet, som tycktes irritera honom.

När se'n Johan August var på sin tredje grogg, hvil-

ken var mörk såsom natten, så bad gubben, som äfven började bli' lifvad:

— Sjong en sång för oss, Jo'an lelle! För si herren ska' veta, tillade han vänd till mig, att han sjonger så, att en rent kan baxna; dä finns en sådan not i honom, så att han kan klämma ur sej bå' kvint och bas på en gång.

— Utan ackompanjemang sjunger jag icke gärna, grannades herr Johan, men ute på bondlandet är det ju inte så rasande noga, och en liten glad bit kan jag väl roa herrarne med.

Så dräpte han till och sjöng en visa, så skamlig, att till och med jag skämdes, och då kan en allt tänka sig, hurudan hon var.

Men kyrkovärden blef alldeles hänförd. Han slog sig på knäna och grinade och skrek, så att han var nära att kikna.

— Åtta tusen riksdaler kostar han mej, där han nu sitter, pojken! Men så har ja' då, ta' mej attan, glädje af honom lell, för rolier och löjlier ä' han, så jag ångrar inte på det ja' kostat på honom. Eller håller du inte mä' mej om det, mor, sa' gubben, när han efter sångens slut grinat ut, så att han kunde tala.

— Jo, det håller streck, svarade gumman. Fröjd ha' vi utå honom, och finge ja' nu bara höra honom förkunna ordet ifrå' predikstolen också, så kunde ja' fara i frid. För ja' tror då, att han med Guds makt ska' bli en rar präst, ty den, som har gåfver te ett, han har fått gåfver till ett annat mä', och det hör en då, att han kommer till att messa på folkavis.

Jag ville naturligtvis inte motsäga de lyckliga föräldrarne, men inom mig tänkte jag, att när Johan August kommer på en predikstol, då är jag domprost nere i Vexiö, hvilket jag ock rätteligen bort vara i det här laget.

Till sist värdigades Johan August föreslå, att vi skulle "spotta hvarann i synen", och se'n masade jag hem.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Kyrkovärden i Spinkamålen hör, bevars, i öfrigt till dessa odalmän, som gärna vilja synas, där de draga fram, och hans röst vill också ljuda högt både på marknader och i andra samkväm.

Kommer han i en folkförsamling, så sticker han ingalunda under stol med sin rikedom, utan gifver högt tillkänna, att utom det, att han har den "allra högst stoderade pojken i pasteratet", så är det ock få människor, som ha' så granna stutar som han.

— Han ä' fallen för att schvänga sej och bringalera, säger folket.

Men aldrig hade jag då sett kyrkovärden så vidlyftig, som han visade sig vara en dag på senhösten samma år, som jag hade nöjet få vara med om den ofvannämnda monumentala toddydrickningen i Spinkamålen.

Det var naturligtvis på en marknad, och gubben for omkring bland folket och bjöd och hoverade sig till höger och vänster, som hade han rådt om hela världen.

— Han har fått för möcke i hättan, menade en del, under det andra misstänkte, att hans svärfar kanske slocknat af.

Hur som helst, något ovanligt var emellertid på färde med kyrkovärden i Spinkamålen, det kunde då hvar och en begripa, ty han icke blott skräflade mer än vanligt, utan han spenderade förfasligt, och det plägade han eljes icke försynda sig så mycket med.

Men på denna höstmarknad tillät han sig dessutom en hel hop saker, som just icke voro så särdeles förenliga med en kyrkovärds ärevördighet.

Bäst som han gick, kunde det hända, att han hoppade jämfota på gatan midt framför en skock flickor, dem han också, skam till sägandes, stundom grabbade tag uti och gjorde försök att rent af vilja kyssa, rätt så gift och kyrkovärd han var.

Stundom tog han med sig en hel fora töser in på krogen och undfägnade dem med kaffe och krusbärsvin, till dess flickorna blefvo lifvade och började illhoa och tralla, så att gubben hade verkligen mycken skuld uti, att det fördes mera syndalif än vanligt på den där marknaden.

Framåt eftermiddagen träffade jag på honom, och då var han så uppspelt, att det var med nöd han kunde berga sig i skinnet.

— Nu ska' ja' tala om för herren, skrek han, att min pojk ä' kommen på fötter för ti' och evighet!

— Åh, bevars!

— Jo, han reste te' Upsala på eftersommarn; han ville bli prevatist, för det gick rakt för sakta vid läroverket, tyckte han. Å i lördags fick ja' ett bref ifrå' honom, som gjorde mig så skrofgla', att ja' knappt ä' människa att kunna styra mej. Säj me, herren, ä en dosänt inte nå't rysligt högt?

— Jojomen, visst är det så! En docent har alltid stor utsikt att snart bli professor, hvilket är det högsta, som finnes i lärdomsväg. Men Johan August har väl icke blifvit docent heller?

— Har han inte? Jo, däråt lutar dä', och fast fullmakta' kostar 750 reksdaler, så är ja' ändå så gla', att ja' vill dansa hela vägen hem.

— Kostar fullmakten 750 kronor?

— Vesst i attan kostar hon dä! röt gubben. Jag har vatt nere på posten och skeckat af pängar te' honom nu;

men han fick allt jämt åtta hundra, så att han har nå't att blöta henne i.

Jag begrep, förstås, tvärt, att Johan August varit framme och lurat far sin igen, eller att ett missförstånd var förhanden och bad gubben berätta, huru det hängde tillsamman.

Så talade han då om, att Jo'an A'gust, liksom alla andra lärda karlar, skrifver konstigt, så att en olärd har svårt att följa med i krokarna.

Så mycket hade dock kyrkovärden begripit af brefvet, att Jo'an A'gust ovillkorligen var icke mer och icke mindre än en dosänt, och att två andra stodenter, utaf hvilka den ena hette "Askleptant" och den andra "Trassent", äfven varit på vippen att komma därhän, men de dugde inte till att lösa papperen.

Och så grinade kyrkovärden och såg stolt ut.

— Men, fortsatte han, det förstår jag också utå brefvet, att där har vatt ett rysligt bråk om saka' uppe i Upsala.

Pojken skrifver, att dom protesterade alldeles förskräckligt, men hva' dä ä' för fähunna', som protesterat, dä talar han inte om. Han bara säger på ett ställe, att där kom in två herrar i unjeform och protesterade och djäklades en morgon, innan Jo'an A'gust ens var uppstigen.

Se'n dro' dom in saka' för rådhusrätten i sta'n, och Gu' vet, om dom inte hof in'et i självfva hofrätten. Men hur di ha' protesterat och krängt och vrängt och försökt att på allt möjligt sätt chekanera honom, så säjer Jo'an A'gust, att han är och förblir en dosänt. Ä'ke dä roligt för mej, som är far te honom, att spörja, hur han står på sej?

Så skrifver han också, att bå' Askleptanten och den andra herren, som hette Trassenten eller Trasschwänten, lagt

saka' så illa ve' sej, att di hals öfver hufvud begett sej ifrån bå' böcker och Upsala. Jo'an A'gust säjer te sist, att en dosänt ä' alldeles tvungen och piskad att lösa papperet, om han har tillgång. Och dä', gu'alof, ha' vi, sa' kyrkovärden.

Så talte gubben vidare om, att han sålt två par oxar för att i hast få pängar till sonens höga fullmakt, samt att han aldrig kunnat tro, att det skulle gå så kvickt för denne att bli en dosänt i Upsala.

— Fast dä' kunne en då allt förstå, sa han, att dä' skulle bli nå't rejält af honom, när han jämt och samt kom hem med stora D och andra höga betyger i sina vetenskaper.

— Får ja' bju' herren på en flaska marmelad? (= lemonad) ropade han till sist i sitt hjärtas fullhet.

När jag iakttog denna kyrkovärdens glädje och öfversvallande fröjd, gjorde det mig ondt att nödgas taga honom ur villfarelsen och grusa hans lycka.

Men det blef icke för bättre.

Jag upplyste honom sålunda om, att Johan August ingalunda blifvit docent i Upsala, utan att han säkerligen varit med om ett växelrytteri och skrifvit sig som endossent på ett papper, som han nu nödgades lösa, sedan acceptant och trassent befunnits sakna tillgångar.

När kyrkovärden slutligen begrep, att detta mitt tal tycktes vara riktigt, så blef vreden rysligt väldig i honom.

— Ja, si då ska ja' då, ta' mej den dålige, dråsa upp te Upsala mä' snälltåget i denne aften, och när ja' kommer dit, så ska' jag klå Jo'an A'gust, — rätt så högt stoderad han ä — te dess dä inte finns ett gryn lärdom i den komjaksholken, skrek han i det vådligaste ursinne.

Och for gjorde han.

Om Jo'an A'gust fick smörj, det vet jag icke, men det vet jag, att nu går han och plöjer och knogar hos far sin uppe på Spinkamålen, rätt så "högt stoderad" han ä'.

En förlorad arm och en funnen lycka.

Det skulle hållas exekutiv auktion inför K. m:ts befallningshafvande å 2 mantal Blankabo, som tillhört den gamle löjtnanten, ni vet.

På sistone, när gubben började blifva slö och slapp, hade han gått i borgen för folk både till höger och venster, och när han så dog på efterhösten, blef där konkurs och elände efter gubbastackarn, och för den skull var det, som hans gamla välskötta hemman nu skulle gå under klubban inne på kansliet.

Vi visste lite hvar i orten, att kyrkovärden i Kornåsa var stark spekulant på hemmanet, och någon annan fanns det heller icke, som hade rygg nog styf till att klarera en sådan köpeskilling, som där nog blefve.

När auktionsdagen kom, knallade också kyrkovärden i väg ner till staden med hela sin innerficka svällande af både kontanter och värdepapper, ty han hade minsann godt om bådadera, fast man just icke kunde se det på honom.

* * *

Vi passade därför på om kvällen nere vid Kornåsa, när vi trodde, att kyrkovärden skulle återvända, dels för att få

veta hur auktionen gått, dels för att möjligen få litet roligt åt honom, ty gubben plägade vanligen vara litet pirum och djädran så treflig, när han vände åter från sina stadsbesök.

Så fort han fått litet vin i hättan, var nämligen kyrkovärden den trefligaste karl, som en kunde träffa på, och då pratade han och svängde sig med en hop utländska ord, så att ingen kan tänka sig, hur stolligt det blef.

Men den här gången kom han körandes hem i sakta mak, utan att märren hade ett enda svett hår på kroppen, hvilken omständighet vi strax började hålla för ett underverk.

Ty annars plägade han komma åkandes så att hästen låg som en rem utefter backen, och om det var dåligt väder och smutsiga vägar, plägade han se hisklig ut, när han rullade ur kärran vid förstugubron och skrek:

— Så här åka di rike!

Nu kom han dock sakteliga, nästan spik nykter och hängde med skallen och såg grubblande ut, så vi trodde alla, och hans hustru med för resten, att han antingen blifvit sjuk, eller att han åtminstone råkat ut för något otyg eller fått smörj på vägen eller mött Skam borta i skogen.

— Hva' hundan går åt er, kyrkvärd? frågade vi.

— Hva' som går åt mej? Nä' just ingenting! Men det börjar gå så konstigt till nu för ti'en, svarade han.

— Du har väl aldri' tappat din plånebok? ängslades hustrun.

— Min plånebok! Nä, henne har ja' allt, sa' han och slog sej på bröstet.

Men gumman runkade på hufvudet och hviskade till oss, att han antingen blifvit rubbad eller gastakramad, för sådan hade han aldrig tillförene återvändt från staden.

— Vi ska' drecka en komjaksgök eller två, mente kyrkovärden, så ska' ja' se'n tala om en riktig romal för er.

* *
*

Vi drucko, förstås, några gökar och det hjälpte slutligen upp kyrkovärdens humör, så att han började hvissla lite smått, och då begrepo vi, att han hade något förvånansvärdt att tälja oss.

— Nå, ni köpte väl Blankabo? frågade vi.

— Om jag köpte Blankabo? Nä' jag gjorde så i helsefyr heller! svarade han.

— Men så säj då, hva' som i all dar har händt, efter som ni ser så begrundande ut.

— Jo, dä' ska' ja' säja, att här händer i verkligheta' saker och ting, som ä' nittan gånger märkvärdigare än dom, som vri'as te'sammans utå en hop pojeter!

— Poeter, menar kyrkovärden!

— Tösst han, för ja' vet nok sjuttan hva' det heter, och ja' ä' för gammal och för välbergader för att bli obducerader utå' honom!

— Det är sannt, kyrkovärd! Men hvad är det nu, som har händt?

— Var herrn uppe i Blankabo nå'ngång under löjtnantens tid?

— Många gånger!

— Obsalverade han då, att där gick en dräng, ett par och tretti år gammal, som hade mistat sin ena arm?

— Anders Karlsson, ja! Nog känner jag honom. Det är en rask och stilig karl, fast han är enarmad och icke arbetsför, stackarn!

— Nå, vet herrn på hvad sätt han blef så illa placerader i armen, så att dom fick såga af honom?

— Nej det har jag inte hört!

— Jo, Anders tjänade som fördräng hos löjtnantens och var där liksom allt i allom. Duktig, rapp och stark och dreftig var han, så det fanns ingen dräng i hela grannhället, som stack om honom i arbete.

Så — för cerkla en tolf eller trettan år sen — tjänade där också en piga, som hette Mari. Vacker va' hon, den satbytingen, svartögder och lifvad, flink och rask som en ärla. Men ett yrväder va' ho'. Henne ble' Anders alldeles toseter efter. Och hon va' nok rysligt gla' ve' honom också, för det va' ju inte möjligt annat, fast ho' va' egensinnig och stygg mot honom ibland.

— Herrn har nok, fortfor kyrkovärden och spädde på sin gök, träffat på eller hört talas om sådana där illbattiga fruntimmer, som sätta stor stat på att vara elaka och motbärliga emot manfolk. Di vella så gärna bli klappade och kultiverade som de vella lefva, men låtsas ändå, som dom hade bara afsky för karlar. Dom skrika och sprattla och slå ifrån sej som ilskna hästar, om en vill ta' dom om lifvet ett grand.

— Jo, gunås! Sådana träffar en nog på!

— Akurat sådan var Mari, fortsatte kyrkovärden.

— Så snart Anders, som naturligtvis inte kunde styra sej med näfvarna, ville vänslas med henne och någon annan såg det, så skulle hon, förstås, göra sig till och va' katig. Hon fräste som e' lita katta, skällde på honom och knyckte på nacken och frynte med nosen, så att det va' otäckt åt'et. Ju kärare blef, förstås, drängastackarn, för hon visste nog, den markattan, att en karl blir allt gladare och galnare efter e' tös, ju motbärligare ho' ä'.

En dag på senhösten tröskade dom med verk oppe i Blankabo. Anders matade tröskverket. Mari stod bredvid och flydde honom hafrekärfvarna, och dä' gick som en dans. Så, serradö, midt på målbetet, föll det Anders in att grabba tag om lifvet på Mari med vänstra armen, mens han rände in kärfven i verket med den högra.

Efter vanligheten skulle hon, förstås, göra sig till med sin katighet, och så påtade hon till drängen, så han fick in hela sin arm i cylindern.

Ett rysligt elände blef där. Verket stannade, Anders "svemlade", och hans arm va' söndertrasad ända opp till axeln.

Det andra tröskefolket påstod, att de aldrig i sitt lif sett nån'ting så ynkeligt.

Löjtnanten kom nu och blef alldeles ifrå' sej. Han tog till att svärja och förbanna Mari, som han befallde, att på eviga fläcken gå sin väg ifrån gården och aldri' visa sig där mera.

Flickan grät, förstås, och hojtade alldeles omänskligt, men när löjtnanten fortfor att dundra på henne, vaknade Anders till sans och sa':

— Ho' rår inte för'et; det va' mett fel!

Men dä' hjälpte inte ändå. Löjtnanten svor på, att han aldrig ville se henne för sina ögon mer, så i väg måste ho' genast. Men innan ho' geck, stod ho' e' lång stund och tittade på Anders med hopknäppta händer och så hvit i synen som det finaste brualakan.

Sen sprang hon bort och packade hop sina doningar samt flyttade bums.

Ifrå' den dagen visste ingen säkert hvart ho' tatt vägen, men en del trodde, att hon strax efteråt drog å te Amerika, där dom sa', att ho' hade välbergade släktingar.

Anders kom in till lasarettet. När han vände åter därifrån, va' han enarmad och icke arbetsför. Men löjtnanten tog honom ändå till sig igen och lät honom gå på Blankabo och pyssla med hvad han kunde och gaf honom sin bergning och litet lön också, för gamle löjtnanten va' en hedersman.

Och där gick Anders ända tills nu på nyåret, efter konkursen, då det inte blef någon annan rå' för honom än att flytta te' fattigstugan.

* * *

— Nå, men inte var denna historia så särdeles konstig, min kära kyrkovärd!

— Ho' ä' inte slut än; nu kommer det mest obstruerande utå' hela saka', nickade kyrkovärden och fortsatte:

— I går vid examensauktionen . . .

— Exekutivauktionen, kyrkovärd!

— Ja' har ju sagt honom, att han inte får dissekera mej! I går ve' auktionen bjöd jag ett godt bud för Blankabo, 28 tusen i första tempot och såg just ingen, som jag tänkte skulle kifvas mä' mej om gården. I rummet innanför satt en kanslist och talade med ett rysligt fint fruntimmer, som jag trodde va' landshöfdingens fru, eller åtminstone landssekreterns doter, så fin va' ho' i en grann och konstig gu . . . guanokappa med stor kap . . . kapson på röggen. När mett bu' va' gifvet, så kom, min själ, den djädrans kanslisten fram och ropade:

— Tretti tusen!

— Trettitvå! sa' jag.

— Trettifem! skrek kanslisten.

— Första, andra, tredje . . . pang!

— Hvem va' dä'? sa' landssektern.

Då gick dä' fina fruntimret fram och sa:

— Det var jag, Mary Svanson, men Ni ska' skrifva Anders Karlsson, min blifvande man, för hemmanet. Här är likviden! fortsatte hon och räckte fram ett stort stämpladt papper.

— Ä'ke detta en romal, så god som nå'n annan, och mycke' bättre för resten, för dä' här ä' sanning. Ja, herren begriper väl, att det va' Mari i Blankabo, som är kommen igen och ger både sej och allt sett åt Anders i ersättning för armen, slutade kyrkovärden och knep sönder en tår i ögonvrån.

— Tack, kyrkovärd, både för historien och för gökarna!

— Tack själf! Och vill han, så kan han gärna deklamera ut berättelsen ett grand och sätta in den i bladet, för blir den riktigt utvidimerad, så blir han bra.

— Ja, då blir han nog, som kyrkvärden sa', obstruerande!

— Dä' gör han, de' ä' tvärsäkert dä! Så go'natt nu!

Hvad rikstelefonen ställde till i Vernamo.

Hvad Mekka är för den rättrogne muhamedanen, det är Vernamo för alla sannskyldige Östbobor, så att det är både upplyftande och rörande att iakttaga, med hvilken kärlek och hänförelse de gamle finvedarnes ätteläggar nere i Östbo än i dag äro fästa vid den fagra köpingen vid Lagastranden.

Och det är icke blott den vidt berömda platsen, som Östbosonen tillbeder och vördar för dess skönhets, dess brännvinsmagasins och dess bierhallars skull, utan han älskar och vårdar sig ömt om alla, som bygga och bo därinne.

Denna kärlek drifver honom att — så vida han icke ligger tätt för döden — åtminstone hvarje torgdag draga ner till denna vallfartsort. Ingenting annat än sjukdom och död kunna hindra honom därifrån, icke ens det yppersta höväder eller den grufligaste brådska i skördeandan, ty han skulle anse sig hafva begått ett groft brott och skadat sin odödliga själ, om han icke hvarje lördag afslutade veckans släp och slit med ett uppfriskande besök i den heliga köpingen. Och har han egentligen icke någon giltig anledning att draga dit ner, så är han en stor mästare i konsten att uppfinna allehanda förevändningar därtill.

Det är denna trängtan efter Vernamo och dess härlighet, som mången gång i bekymrets och bedröfvelsens tider uppehåller Östboiten och blandar fröjd i hans sorgebägare.

Om det t. ex. skulle hända en man uti en annan landsända, att hans endaste ko förlorade matlusten och tacklade af, eller att hans stut miste tänderna, så att djuren måste dömas till döden och slaktas, så blefve den mannen naturligtvis, samt med hela sitt hus, bedröfvad i sin anda och tänkte med sorg på den förlust, han ginge till mötes.

Men när dylika vedervärdigheter drabba en östboit — och det händer minsann rätt ofta, — så lägger han det platt intet vid sig, utan han tänker då i stället med jubel därpå, att han i så fall får anledning att resa till Vernamo och sälja det hårda, magra och sjukliga köttet åt sina kära vänner där, samt att han får stå på köpingens torg en hel lördagsförmiddag och skämta med herrskaperna och inbilla dem, att han är säljare till det dråpligaste och läckraste kvigkött, som saluhållits å något torg under detta århundrade.

Denna trogna kärlek till Vernamo gör också, att Östbon forslar dit allt det, han möjligen kan undvara, såsom självdöda kalfvar och får, härsket smör, barksur och halfrutten ved samt gamla pannkakor och sötostar, som blifvit öfver af "förningarna", då han gjort begrafning eller bröllop.

Ä'ke det ett kärleksfullt folk?

Ingen kan heller säga annat än att Östboarne lefva, handla och tro på sådant sätt, att de till allra största delen en gång få fara direkt till himla från sandmoarne och mossodlingarna här nere, men troligt är ändå, att de icke draga dit hän med större glädje än de kila ner till Vernamo för att kräfva pengar, om de händelsevis ha' något att fordra för några af sina ofvanberörda "prodokter".

Ack, de sofva aldrig en blund mellan fredagen och

lördagen, utan laga alltid så, att de komma ner till köpingen strax efter midnatt samt ställa sig då i ordnade led på torget, där de snart försjunka i stilla andakt och begrundan, medan de vänta på soluppgången.

På den platsen trifvas de så innerligt väl, fastän deras ensamhet icke afbrytes af någon annan kär Vernamobo än en och annan sömnig och prutande uppköpare, den där lefver af att skinna och pungslå sin nästa. Ty när Östboarna komma till torgs, har det hyggligaste och anständigaste Vernamo nyss gått till sängs. Föreställningen på frälsningsarmén, hvilken i sommartiden vanligen afslutas med dans å en gräsplan invid flodstranden, är nyss afblåst, och samhällets jungfrur hafva trötta, utsjungna, hesa och fördansade gått till hvila i sina köksrallar.

Hela Vernamo ligger i sin bästa sömn, men på torget stå landtgubbarne likt änglar och serafer på vakt, medan oskulden slumrar.

* *
*

Där stod också en lördagsmorgon Per Måns i Gölen med sammanknäppta händer vid sin vagn och kände sig lycksalig och hoppfull, ty han hade att sälja en rysansvärdt mager fårkropp.

Just som solen kröp upp bak' horisonten och nyfiket sneglade fram öfver det mångbesjungna Vernamo, fick Per Måns syn på rikstelefonens tallösa trådar, hvilka under de föregående dagarne raskt blifvit spunna genom galgar öfver hustaken i köpingen.

Per Måns glodde, gapade, ref sig i hufvudet, gnodde sig gång på gång i ögonen och stod där en lång stund slagen af undran och förbluffelse.

— Kalle, ropade han slutligen till sin sidokamrat, hva' i helseke kan dä' va' för slags nåckasnar (= spindelväf), som gå öfver taka här?

— Nähä, så sannerligen för min Gu' jag dä' begriper, för det va' di rysliaste nåckasnar ja' ha sitt, och i da' åtta da' sen, så fanns di här då inte! svarade Kalle med förskräckt röst.

— Ja, återtog Per Måns och bleknade, pelegrafstrå ä' dä' då inte, för di här ä' för fina och för många, och så ä' di vesst rö'a på köpet!

— Men hva' i Herrans namn ä' dä' då? frågade Kalle.

Så stod man där en stund och grunnade, glodde och bäfvade.

Men Vernamo sof fortfarande.

Slutligen hviskade Per Måns:

— Har du läst nå't tidningsbla' nyss, Kalle?

— Jaha, för åtta da' sen i mor'n los jag en Amerikatidning, som min bror skeckade!

— Då vet du kanske inte, att koléra ä' ute och stryker omkring i våra?

— Jo, dä' språkade di om på ett bönemöte häromsistens. Dä' var skomakarn på Julosten, som talade, och han sa', att vi borde låta halfsula och putsa opp våra själar och va' redo, för vi ha' ingen säkerhet för koléran i sommar, sa' han.

— Kalle, så sannt jag ä' en stor synnare och tränger te' å bättra mej, så sannt ska' du få si, att det ä' kolérabasilisken, som spunnit di här tråarna i natt och kommit hit, för han ska' fortplanta sej hiskeligt fort. Ja' tror, att ja' sätter för märra igen och kör hem, för ja' ha' möet hö ute, och har knappt stunner te' å stå här!

— Då följer ja' mä' på hemhållet! lät Kalle, hvilken tillade, att han egentligen icke hade någonting att uträtta

i köpingen, utan bara hade kommit ner "för ro skull och för att det skulle så va'".

När det andra torgfolket såg Per Måns och Kalle spänna för sina hästar och hafva rysligt brådtom att komma bort, sporde de:

— Hvad hundingen står på! I ska' väl vänta, te' dess folket kommer ut och kro'era öppnas?

Men Per Måns pekade med piskskaftet på telefontrådarna och sa' bara:

— Sir I inte di däre?

— Jo, visst sjuttan sir vi dom! Dä' ä' väl pelegraf, förstås?

— Nä, nä men! Pelegrafen går åt Lamhultahållet, men di där fine nåckasnara, eller hva' en ska' kalla det djäkla ty'et, komma frå' Jönseping.

— Ja, minsann! Men hva' ä' dä' då?

— Hva' ska' det va' annat än kolérabud. Ä' I kloka, så gören som Kalle och jag! Så, adjöss!

Och Per Måns dängde till sitt ök med piskskaftet utefter refbenen samt for af åt sitt hemhåll, som om själfve Skam varit efter honom, och hade länsmannen fått se hans körande i morgonväkten, så är det säkert, att Per Måns fått sig ett åtal för öfverdådig framfart på allmän väg.

Inom en kvart var hela torget öde, och när Vernamoborna en timme efteråt kommo ut med sina korgar för att göra uppköp, så syntes icke en katt.

Hvad det goda folket åto den följande veckan, det vete Herren, men indraget lefde de, och några kalas gjordes där icke.

Hur Manne fick Ida.

Andra söndagen efter trettondedagen 1892 lystes det i den gamla landtkyrkan för den skrofrike kyrkovärdens Ida i Månsagård och hemmasonen Manne Olofsson i Stenbråten, och hela församlingen vardt förbluffad, sträckte ut halsarne och gapade samt trodde knappt sina egna öron.

Kyrkan var för resten proppfull af människor, ty sedan man nu litet hvarstans ute i sockenkyrkorna har förskaffat sig en värmeapparat, så är det väl beställdt med kyrkogången äfven vintertiden, och den svåraste köld kan icke längre fördärfva vår andakt.

Så det måste man då medgifva, att de där ugnarna ha' gjort mera till väckande af landtbefolkningens kyrklighet och gudaktighet än hela psalmbokskommissionen och kyrkomötet tillsammans, ty vintertiden skulle icke den argaste predikant eller det värsta orgelverk i hela luterska läran nu för tiden kunna locka människorna till andäktiga kyrkobesök förutan värmugnar.

Det var därför, som sagdt, mycket folk i kyrkan, när den ofvanberörda lysningen afkunnades, och bland alla dessa

uppstod därvid en sådan häpnad och förbluffelse, att man icke varit med om maken allt sedan julottan attanhundrasjuttifyra, då kyrkostöten vid håfgången under gradualpsalmen dråsade framstupa midt på stora gången och bröt af håfstången, så att håfvens innehåll af 2-öringar och byxknappar rullade ut åt alla håll och kanter af Herrans hus.

Gubbstackarn hade, kantänka, fått sig några kyrksupar mera än han var karl till att bära.

* *
*

Nu frågen I, förstås, hvarför det var så underligt, att det lystes för Ida i Månsagård och Manne i Stenbråten, — och det ha'n I rätt till.

Ty i och för sig själf bör det ju icke räknas till underverken, att en kyrkovärds dotter går åt, helst som ju sådana äro en rasande begärlig vara ute på landsbygden, emedan då visst inga fattiglappar till karlar pläga utkoras till kyrkovärdar.

Nej, om de sysslorna slåss och intrigerar allt hvad socknarne ha rikast och bäst i hemmansägareväg.

Och Ida i Månsagård var också det bästa "gefte", som en ung man skulle kunna leta upp i hela häradet, och därtill var hon så okristligt vacker, att det riktigt "slog klonk" i hjärtat på en, när man kom under hennes ögon.

Men si far hennes var en riktig "attanalning" till att vara högfärdig och styf och morsk, och han hade försvurit, att den, som skulle få hans Ida, skulle hafva minst dubbelt så mycket som hon, ty "hennes vackerlek", sa' han, "väjer opp ett par tönner gull'."

Hundradetals friare, och nu ljuger jag icke ett dyft, för det har jag, gudskelof, aldrig lärt mej, hundradetals

friare hade också anmält sig, men fått gå sin väg med skam och nesa från Månsagård, för det att deras jordiska medel varit allt för ringa i kyrkovärdens ögon.

Både handelspatroner och andra riktiga patroner, länsmansgesäller och orgelnister och skolelärare, ja till och med en pastorsadjunkt och en fanjunkare hade ödmjukat sig inför kyrkovärden, men hitintills hade de samt och synnerligen fått vandra bort från honom med gäckadt hopp samt långa och rysansvärda näsor.

Och, skam till sägandes, var icke också jag själf, jag, som nu skrifver dessa rader, en lördagskväll uppe i Månsagården och skräflade och ljög om min dråplighet inför kyrkovärden, för att om möjligt locka åt mig hans penningar och hans kvickögda Ida, hvars kärlek jag ansåg mig hafva vunnit med knep och en tuaväst och eau de Cologne.

Men icke ens min illfundighet förslog, och då kan en tänka sig, hur djädrig gubben var.

— Gack han åt helseke — just samma ord sa' han till mig — för hva' hundan ska' flecka med en bläcksudd, som bara skojar och drifver lurilej med folk, och som inte duger te' å tälja upp så möcke som en målstake eller en selastecka en gång!

Det var måntro inga trefliga ord att höra, och jag gick, förstås, dädan såsom en snopen man.

Ja, en sådan matador var kyrkovärden.

När det nu emellertid omsider lystes för Ida, och det befanns, att hennes blifvande man icke var annat än en fattiglapp, den sjunde sonen till den skuldsatte ägaren af $^1/_{32}$-dels mantal kronoskatte Stenbråten, så var det väl icke så underligt, om folket satt där i tämplet och gapade och vände ut och in på ögonen, såsom människor göra, när de

få lyssna till något mirakulöst, eller när de fått pannkaka i vrångstrupen.

Ty visserligen var Manne i Stenbråten en rask pojke, som hade gått i folkhögskolan och hade mustascher och var en dansmästare med mindre vanligt flicktycke, men ändå skulle hvem som helst i socknen före gudstjänsten vågat hålla sina likaste stutar på, att Manne icke i all evighet kunde få bli måg i Månsagård.

— Här har skett ett underverk, sa' folket, när man kom ut på kyrkbacken.

Och det hade det också gjort.

* * *

De första dagarne på nyåret var Manne nere vid Skvaltabo kvarn med en nypa mäld åt far sin, och strax efter honom kom också kyrkovärden dit med några tunnor råg att förmalas.

Kyrkovärden fick naturligtvis uträttadt före Manne, ty när sådana storgubbar komma, så åsidosättes och suspenderas alltid den gamla lagen, att den, som först kommer till kvarn, får först malet, och är där någon, som muckar, så har alltid mjölnaren för denna kasus till hands ett annat ordstäf, som lyder, att den, som sist kommer i påsen, ska' först ut.

Antingen det nu var hjältemod eller dumdristighet hos Manne, eller det var någon kvarlefva af julkalasoset i hufvudet på honom, som gjorde det, allt nog, medan kyrkovärdens råg rallade genom kvarnen, framställde Manne sina friaretankar med afseende på Ida.

Jesses, hvad kyrkovärden blef himla ilsk.

— Håll du te' dej med dina fattiga labbar och dra' du in dina tiggarklor och kom inte vid mej eller mitt hus mä' dom, det råder jag dej till! dundrade kyrkovärden.

— Men si Ida och jag ä' så innerligt sams om'et, försäkrade Manne.

— Håll gapet på dej och chekanera mej inte, för här har likare och bättre karlar än du fått dra' vefven!

— Om jag just inte har så mycket, envisades Manne, så har ju Ida så mycket mer; det räcker godt åt oss begge, och jag ska' inte förminska ägendomen!

— Tösst, säjer ja' dej! dundrade kyrkovärden. Så länge ja' lefver och mett hufve' vetter opp, så länge ska' Ida inte blanda sej med agnar och bli oppäten utå' svin. Nu vet du mitt besked. Om dä' fanns nå'n hut i dej förr, så tycks du ha' förlorat den, när du geck i "folkhögfärdsskolan", din fattiglapp!

* *
*

Strax därpå körde kyrkovärden i ursinne bort från kvarnen, och vid pass en half timme efteråt drog äfven Manne dädan.

Men när denne senare kommit ungefär en half fjärdingsväg eller så vid pass bort på den smala byavägen, fick han se, hur kyrkovärden i ilskan kört omkull och fått mäldlasset öfver sig i diket.

Där låg han som ett fängsladt lejon, halfkväfd, oförmögen att röra en lem, i 20 graders köld. Hufvudet hade han visserligen fritt, men de tunga rågmjölssäckarna tryckte honom öfver bröstet, så han kunde knappt tala och ännu mindre ropa på hjälp. Han låg där verkligen och sjöng på den siste versen, som man plägar säga.

— Kors, legger I där, körkevärd! sa' Manne när han kom fram till stället.

— Hjälp me', hjälp me', Manne lelle, ja' dör bestämdt! stönade gubben.

— Ja, ja, det velle ja' så innerligt gärna göra, men I ha' nyss sagt, att ja' inte skulle komma ve' Er med mina tiggarhänder, så ajöss och go'natt, svarade Manne och smackade på sin häst.

— Vräk undan påsarne och hjälp mej, pojke, annars går det om styr med mej på fläcken!

— I sa' ju, att jag ingen hut har i mej, och I velle ju alltid ha' rätt i lifvet, och då bör I väl ha'et in i dö'en också! Hopp, Pålle!

— Har du då ingen barmhärtig ådra i dej, som kan sitta på ditt lass och si en körkevärd förgås på detta viset som en missdådare?

— Körkevärden var inte barmhärtigare mot mej nyss i kvarnakammarn, när det var fråga om min lycka, som I grymt krossade. Ja' ska' inte chekanera. Go'natt!

— Vänta! Manne, hör du, Manne, häf undan påsarna, . . . så ska' du . . . få Ida, stönade kyrkovärden i dödsångest.

Det dröjde, förstås, inte länge, förr än den gamle kom ur diket och upp på Mannes åkdon.

Och så bar det af i flygande karrier mot Månsagård med den halft vanmäktige kyrkovärden.

När de kommo fram emot gården, sa' Manne:

— I har lofvat mej Ida, men ja' ger er det ordet tillbaka, för ni var förskrämd och nära döden, och jag gjorde inte mer än min skyldighet, när jag tog upp er, fast ja' stollades med er.

Kyrkovärden tittade en stund stinnt och förvånad på ynglingen, liksom han icke trott sina öron.

— Gack du med in, Manne, svarade han slutligen och det låg liksom ett skimmer både af belåtenhet och stolthet öfver hans drag. Kom du med; du ska' få fleckan, för ingen ska' nånsin kunna säga, att kyrkovärden i Månsagård tatt te'baka sitt ord eller svikit hvad han lofvat. En karl ska' va' karl, äfven om han ligger i dödens käftar.

Och på det viset fick Manne Ida i Månsagård.

"Stumpa-Maja".

Det fanns inte i hela församlingen en enda ung man, som icke gärna skulle hafva låtit dräpa sig för rusthållarens vackra Mari.

Därför trodde också både mödrarna och flickorna i trakten, att hon stod i något slags förbund med självfve Skam, ty det var alldeles otvetydigt, att hon kunde förgöra hvilken karl som helst, bara hon såg på honom.

Och likväl ägde hon icke den skönhet, som eljes ute på landsbygden hålles för den högsta.

Ty när annars någon af byarnes drängar skall blifva riktigt glad vid en flicka, så skall hon vara en skönhet med gulhvitt hår, illröda kinder och mycket ljusblå ögon.

Men om Mari sade hennes kvinliga rivaler, att "ho' ä' schwarter å lajer".

En mörk skönhet var hon också, och hennes hår och ögon voro såsom mörkret under en natt i adventet.

Var där en kväll dans någonstädes i grannsamhället, så plägade mödrarna förmana sina söner, innan de gingo dit, att de icke skulle gifva sig i slang med rusthållarns Mari och förlora sitt vett.

Men där hulpo inga förmaningar, ty hvar och en, som kom i beröring med den höga, smärta flickan med de svarta, trollska ögonen och det sammetslena, mörka håret var förvisso till spillo gifven

Det rådde under flera år ett stort elände i socknen för den farliga Maris skull.

Gubbarne kunde icke på villkor få sina söner att gifta sig och bli som folk, ty hvar och en gick och älskade Mari och hoppades kunna beveka henne.

För den skull fingo ock socknens öfriga flickor gå där och åldras och dra vefven, tills de blefvo bittra och styrde till skvaller och ledsamheter i församlingen, allt under det Mari bara lekte med gossarne och än plågade dem, än lät dem hoppas, så att de aldrig visste hvar de hade henne.

Ty hon var lika grym som hon var skön.

Stundom kom det till fruktansvärda handgemäng på lekstugorna; tandrader slogos in, näsor plattades och ögon igenmurades för hennes skull, lekstugornas möbler och inredning ruinerades, och gärdesgårdarne utomkring spolierades till anfalls- eller försvarsvapen, när rivalernas ursinne bröt ut.

Men så fort ett dylikt tumult började, smög sig alltid Mari grinande undan och försvann.

Märkvärdigt var det, förstås, och det tyckte man allmänt, att Mari, som ständigt och jämt hade så dråpliga giftermålsanbud, icke bestämde sig för någon, utan bara dref gäck med hvar enda friare, som kom, antingen han var rik eller fattig, samt alltid bad dem hvar för sig komma igen en annan gång. Ingen gaf hon bestämdt afslag, ty hon njöt af att se alla vid sina fötter.

Till och med en ung präst snodde hon in i sina garn och gjorde olycklig för kärlek, så han började supa och blef en dålig människa för all tid.

— Ni ska' få se, sa' folket, att Mari nok attan stöter imot på nået ställe, för Skam drifver alltid på bakslag, och ho' ha' sått så länge, så nu ä det ti' för henne te' å få skära.

Slutligen började man tissla om, att rusthållarns affärer voro för skam i våld, och att länsmannen hade flera utslag på honom, hvadan gubben nu med all makt ville drifva Mari till ett rikt gifte.

Men hon ville ej.

Samtidigt förspordes det, att man stundom nattetid skymtade Maris smärta gestalt kring knutarne på inspektorsbyggningen framme vid herregården, där den unge förvaltaren logerade, och det sades af nattvandrare, att de under ett par års tid iakttagit, att hon haft drag åt det hållet, fast man aldrig kunnat svärja på't, ty så fort hon varsnade någon, slank hon alltid undan såsom dimma för en väderil. Hon hade fötter som en råget.

Emellertid blefvo rusthållarns förfallna reverser en dag inlösta, utan att man kunde fatta af hvem.

* *
*

En yrväderskväll strax efteråt kom rusthållarens dräng, som varit framme vid herregården, hemrusandes och skrek:

— Kors för attan, länsman har häktat spektoren därframme!

— Hva' hundan ha' han då gjort!

— Han ska' ha' stulit flere tusen riksdaler; hela kassan va' sin kos, och där fanns bara era gamla öfverkorsade reverser, sa' di!

När Mari hörde det, gallskrek hon och sprang ut som en vansinnig.

Hon kom ej in den natten; följande dag letade man förgäfves efter henne, och först fyra dagar därefter fann man henne med alldeles förfrusna fötter, inkrupen i en hölada på en afsides belägen mad.

Mot sin vilja transporterades hon in till lasarettet, där båda hennes fötter amputerades.

* * *

Om ni nu i sommartid åker fram genom församlingen, så kan det hända, att ni på vägen i närheten af fattigstugan möter en underlig kvinlig gestalt, som släpar sig fram krypande på sina knän.

Ett mörkt, tofvigt hår ringlar sig kring ett marmorblekt, men smutsigt ansigte. Den eljest fint buktade näsan är vämjeligt vanställd af snusande, och ur ett par kolsvarta ögon lyser vansinnet fram.

Öfver denna stympade och vedervärdiga varelses läppar strömma eder och förbannelser, och om skolbarnen händelsevis i detsamma komma vägen fram, så får ni höra, huru de förskräckta ropa: "Stumpa-Maja"! och fly till skogs.

Men om ni noga betraktar detta ansigte, nu så härjadt och förstördt, om ni granskar det bit för bit, så skall ni säkert komma till den slutsatsen, att det en gång varit ovanligt skönt.

Och det har det också. Ty hon, som nu vansinnig krälar fram på vägen i fattigvårdens smutsiga lumpor, är ingen annan än rusthållarens vackra och hårda Mari, som

förr ville se alla unga män kräla vid sina fötter, vid sina små nätta fötter, som liknades vid rågetens.

Men nu är det hon, som krälar i stoftet, nu flyr man för henne och vämjes vid henne samt kallar henne "Stumpa-Maja".

Odlarelön.

Det var riktigt ömkligt att se Johannes på Fällan och hans son komma linkande. Så snedvridna, bräckta och krokota voro deras kroppar.

Pojken skulle icke var mera än omkring trettio år, men han såg ut som en femtioåring. Hans rygg liknade en sprättbåge, benen gingo i alla möjliga bukter och händerna på den stackarn sågo ut som stora köttklumpar, oformliga och äckliga, fördärfvade, som de voro af frost.

Gubben höll sig mera rak. Men hans ögon brunno på ett underligt sätt, och när han talade, skedde det med en viss möda. Han kippade efter andedräkten, så att man begrep, att det var något på tok med hans lungor, och det smärtsamma draget kring hans mun visade, att det gjorde ondt, när han sökte få benen att röra sig framåt.

Frågade man hans socknemän, i hvilken sjukdom de båda männen ådragit sig dessa skavanker, så grinade de och förklarade, att gubben alltid varit en stolle, och att han fördärfvat både sig och sin pojk med allt för hårdt och nästan kreatursaktigt arbete.

— Är han verkligen icke fullt klok?

— Nej, han är visst inte det, mente hans grannar, och det kan man förstå däraf, att han för ett par år sedan drog till kungs för att be' om kyrkostötsbefattningen här i socknen.

— Fick han tala med kungen?

— Det lär han ha' fått, och femtio kronor fick han till skänks af honom. Men stöt blef han inte, så nu grubblar han värre än förut.

* * *

I viss mån var det också sannt, att Johannes på Fällan var konstig i hufvudet.

Men huru han blifvit det, ville hans sockneboer icke gärna tala om, ty det var så, att de själfva hade skuld i den saken, fastän de, gunås, icke gjorde sig något samvete af det, rätt så religiösa och gudliga de eljes ville vara.

Liksom alla andra människor hade Johannes haft sin svaga sida. Ville hans socknebor gå och gälla såsom särskildt utvalda kristna, de där undflydde sina mera världsligt sinnade grannar, så älskade Johannes för sin del att vara hållen för den ypperste och förnämligaste bland stenbrytare i orten, och allt från sin ungdom hade han varit ända till svaghet fallen för smicker i den vägen.

Skräppte någon med hans förstånd i stenarbeten, med hans styrka och seghet, kunde man få honom att nästan arbeta lifvet ur sig.

När man så en gång tog i färd med att bygga den nya kyrkan där i socknen, vände församlingsborna denna svaghet hos Johannes sig till fördel.

— Du ä' den likaste stenbärarn här i socknen! sa' bönderna åt honom, när han kom fram på dagsverke.

Och följden blef, att Johannes bar sten uppför ställningarne, så att han höll på att förgås.

När de heliga men snåla männen sågo det, gingo de än längre i sitt skryt.

— Det är stor skada, sa' de, att vi icke ha' dig här mer än hvar fjortonde dag. Hade vi en sådan grofhuggare här dagligen, skulle kyrkan snart bli färdig.

Vid det talet for hin onde in i kroppen på Johannes. Han sade upp tjänsten han hade, lånade sig pängar till föda och tog till att göra lika många kyrkodagsverken som en helgårdsbonde, utan annan ersättning än löftet om att framdeles få blifva kyrkostöt i den nya kyrkan. Men detta lofvade honom de heliga männen i byggnadskommittén med både hand och mun.

Och Johannes, som storligen fröjdades åt denna framtida glans och myndighet, slet som ett djur, svettades, svalt och bar sten, till dess tämplet stod färdigt.

Men när så kyrkostötsembetet en dag blef ledigt och Johannes skulle undfå lönen för sitt oskäliga arbete, då glömde de gudfruktiga bönderna sitt heliga löfte och gåfvo sysslan i stället åt en gratialist, som de befarade att eljes få på fattigstaten.

Ingen må undra på, att Johannes höll på att bli tokig, då han såg sig sålunda sviken i sina käraste förhoppningar, och han grät och sörjde en lång tid.

Se'n drog han sig undan med sin sorg till Fällebacken, en stenig höjd i skogen, den han arrenderade för fem kronor per år.

— Han är "komfyser", grinade bonden, som rådde om biten. Han kan inte föda en katt på den planen.

Men Johannes byggde sig en stuga på bergknatten samt började bryta undan stenarne och odla i backen.

Det var ett tungt släp, som för hvar och en annan skulle synts lönlöst. Hvarhelst han stötte ned sitt järnspett, råkade han på väldiga kullerstenar. Men han gräfde upp och rullade bort dem, den ene efter den andre, så att gränserna kring hans Fällebacke slutligen började utgöras af bålstora stenrös, liknande vallar kring en fästning.

Under detta slit och släp tänkte han på hur en odlingsmedalj skulle taga sig ut på hans rock. Gratialisten kunde väl ej lefva i all evighet, och vid hans död borde han väl vara säker att få bli kyrkostöt. En medaljerad kyrkostöt skulle taga sig någonting ut i den nya, granna kyrkan.

Och dessa tankar gåfvo honom mod och eggade hans ifver.

Allt längre och längre dref han stenmassorna ut mot periferien kring Fällan, allt större och större blefvo tegarne kring hans stuga. Men i samma mån höjde egaren arrendet för det forna stenröset, ty där började ju nu att gro vackra skördar.

Med sanden på kullen hade Johannes blandat dyjord från mossen vid dess fot, och då han icke haft några dragare, hade Johannes och hans pojk burit jorden i påsar uppför backen.

Men allt detta hårda och tunga arbete, som började klockan fyra hvarje morgon, äfven under vintern, bröt sonens vekare konstitution. Hans rygg kroknade som en båge, händerna förfröso under greppet kring järnstången om vintern, och en del fingrar måste amputeras, så att han vardt oduglig att taga tjänst hos andra eller ensam försörja sig.

Så höllo Johannes och hans son på år efter år att bryta mark i Fällebacken med det resultat, att han på gamledar visserligen kunde föda tre kor därstädes, men så hade han för omaket fått ett bräckt bröst och en lytt son.

Men hvarje gång kyrkostötsbefattningen blef ledig, glömdes han bort, som om han aldrig burit en sten mera än han behöft till tämplet.

— Nu växer det bra på Fällebacken, så nu tränger han inte till tjänsten, menade de gudliga bönderna och kreerade till stötar sådana, som de annars skulle fått gifva fattighjälp.

Och när han gick till stämmoordföranden och bad denne förhjälpa sig till en odlingsmedalj, så fick Johannes det svaret, att ordföranden inte visste “hur dä’ skulle skrifvas eller hvart det skulle adresseras.“

Allt det här grep till sist Johannes så hårdt, att han började grubbla. Det hade blifvit en fix idé hos honom, att blifva nämnd till kyrkostöt.

— Jag har tänkt på’t i så många Herrans år, så nu käns det som om jag hade ett järnband om skallen och en sten på bröstet, plägade Johannes säga, när det blef tal om saken.

* * *

Ånyo skattade en kyrkostöt åt förgängelsen, och då beslöt Johannes att göra sitt yttersta för att få platsen.

En dag såg man honom med en matsäcksväska på ryggen invänta ett tåg vid stationen.

— Hvarthän Johannes?

— Jo, nu reser jag upp till självfve Oskar i Storegår’n och talar om, hur bönderna i 30 års tid ha’ ljugit för mig och förrådt mig, svarade Johannes.

— Oskar i Storegården, hvem är det?

— Det är kungen, vet jag.

Efter cirka åtta dagar kom Johannes åter med en

femtiolapp i fickan, som han fått af konungen. Men konstigare var han än förr.

— Hur gick det?

— Bra! Kungen var höfligare än kyrkovärdarne här hemma. Men här behöfs en stor förändring i regeringsformen, suckade den gamle.

— Hur så?

— Jo, kungen har makt att sätta till kyrkoherdar och biskopar, men han har ingen rätt att blanda sej i kyrkstötaval, det sa' han själf. Och om inte sådant ä' fel i regeringsmaskinen, så vet jag ingen råd, mente Johannes och torkade sig i ögonen.

Efter den färden tacklar Johannes af allt mer och mer. Hans hopp att blifva kyrkostöt har slocknat, och snart slocknar han väl också själf.

Då skall bonden, som äger den jord, hvilken gubben odlat, med glädje införlifva Fällebacken med sitt eget gårdsbruk.

Och Johannes' son, som där släpat bort sin ungdom i ett arbete, som krökt hans lemmar och gjort hans kropp lytt, krossat hans framtid och förkväft hans lifsglädje, denne son får måhända en hård soffa och ett bittert bröd i fattighuset, medan vackra skördar, frukterna af hans möda, vaja på de tegar, han odlat åt den rättfärdige halfgårdsbonden och hans afkomma.

När bondpojkar bli svartsjuka.

Det är icke fullt riktigt att antaga, det vi här ute i byggderna, vid ingåendet af våra äktenskap, så att säga gifva kärleken attan, och endast draga till med giftermål af materiella bevekelsegrunder och när det vetter väl till.

Sådant händer väl, förstås, ibland, men det är långt ifrån regel, ty jag skall uppriktigt säga er, att vi också kunna älska så att det förslår, och brinna och sjuda af kärlek, så att det dånar i våra kroppar.

Det är visserligen sant, att vi icke ringakta de kor, de stutar och det ungfä, ej heller de kopparkärl eller all annan bråte, som en flicka kan äga och föra med sig i boet, men för den skull kunna vi väl ändå hålla rätt styft på hennes egen blåögda person och öfriga "go'hällighet".

Och det göra vi också i allmänhet.

I mångt och mycket skilja vi oss emellertid i anlag och handlingssätt och böjelser från städernas ungdom, och detta icke minst uti vårt sätt och handlag att drifva kärleksaffärer,

Vi ä' just inte dumma i älskog, skall jag säga.

Om en stadens son blir kärlekskrank, går han ju ofta i sin nervositet och skjuter på sig själf eller flickan förmedelst en revolver, eller tager han in stryknin eller cyankalium eller andra otäckheter, som mot naturen äro.

Men det händer icke oss.

Går det oss icke väl i handom eller efter vår uträkning i kärleksväg, så hålla vi ändå såväl våra egna kroppar som flickornas för så heliga käril, att vi alls icke våldföra oss på dem. Men rasande bli vi, förstås, det är ju inte möjligt annat, och för att skaffa oss lisa och ro, så ösa vi vår vredes och vår svartsjukas skålar ut öfver den rival, genom hvars mellankomst vi själfva råkat komma på skam.

När detta är vederbörligen och reelt gjordt, så få vi frid igen i våra hjärtan och se'n flytta vi lugnt och såsom hade ingenting händt vår kärlek öfver på en annan tös; och på så sätt fortsätta vi, till dess vi en dag plötsligen äro fast och stå där med hättan i ena och Britta Lisa i den andra näfven framför pastorn och be om "en lysesedel".

Men just det, att vi ha ondt af svartsjuka ibland, det bevisar fulleligen, att vi äro mäktiga af kärlek.

* * *

Det var en otreflig natt i medio af adventet. Kolmörka moln jagade hvarandra i ursinnig fart föga högt öfver jorden och skymde med sina svarta, vältrande massor alla himlens vänliga bloss.

Jag kunde knappast se handen framför mig, där jag försiktigt trefvade mig fram öfver den smala byvägen. Lyktan, som jag fått låna af rusthållarn, hade släckts af stormen, regnet piskade mig midt i synen, och det var i alla

afseenden ett sådant väder, i hvilket en kristlig människa icke har hjärta att köra ut ens sin hund.

Men jag hade gifvit mig attan på, att jag skulle hem, och efter som jag hade ett par toddar i kroppen, var jag hvarken ledsen eller rädd och ej heller frös jag.

Plötsligt brakade det till i gärdesgården vid vägkanten. Med ett ilsket stönande närmade sig snabbt en grådaskig skepnad, och, innan jag visste ordet af, hade jag förnimmelsen af en näfve i min tröjkrage och kände, att en träskobeväpnad fot ville sätta krokben framför mig, allt medan en andfådd röst hväste i mitt öra:

— Nu har ja' dej, Schwänte! Nu ska' du få för gammal ost, din döbase, å för du kösste Mina i lörda's kväll!

Jag förstod tvärt, att det icke var någon röfvare, och så grinade jag bara, förstås.

— Grinar du te', ditt schvin! skrek rösten. Dä' vore bättre, att du flydde te' Gu' i bönen, för du kommer då aldri' te' höra gök mer i din ti'! Mina ska' bli mi', och dej ska' ja' nu klappa te', så du ska fly'a så högt, att du får höra apostla snarka, och så att korpa' ska' hinna bögga bo i skrofvet på dej och kläcka ut ongar, innan du hinner jo'ra igen!

Månntro, när man får höra sådana rysansvärda hotelser uttalas ute i mörker och oväder en adventsnatt på en enslig byväg, så är det inte så trefligt, förstås, och då begriper man allt, att man står inför en förtviflad och af alla svartsjukans marter söndersliten man.

Men jag hade mitt goda samvete och visste med mig, att jag icke på minst en månad hade kysst någon med namnet Mina där i grannskapet.

Inte heller hette jag "Schwän", så jag begrep, att här

måste föreligga ett misstag, hvadan jag stod där mycket trygg och lugn.

— Vell du schvärja på, att du aldri' mer rör ve' Mina, så ska' ja' inte slö ihjäl dej nu i dina synder, men äss du inte dä' gör, så klener ja' te' dej, så att dä inte ska' synas en våter fläck ätter dej en gång!

Men jag bara teg och grinade.

Då ryckte han, förstås, till i kragen och skulle söka fälla omkull mej, men det hade jag länge förutsett, så att jag styrde till det på det viset, att den svartsjuke ynglingen kom att falla under, och jag ofvanpå, och jag föll mycket tungt, ty, skam te' sägandes, väger jag icke 100 kilo.

Se'n blef det minsann annat ljud i skällan.

I början låg han alldeles förstummad och bara stönade.

— Gu' tröste mej, sa' han slutligen, nu ha' ja' råkat ut för skamsty'. Dä ä' inte Schwän i Målen, dä känns på tyngda. Oj, oj, mina refjaben, mina refjaben. Ä' du e' människa älla ä' du ett oxalass?!

Jag låg så tungt jag kunde och bara teg.

Då började han läsa böner och anropa himlen om förlåtelse för det han burit ondt i sinnet mot Sven i Målen och gått ut för att fördärfva honom.

— Gack af min kropp, stig opp och gack af min kropp i hemmelens namn, hvem du än ä', eller dör jag tvärt på menuten, grät stigmannen. Gack ifrå' mej, för ja' ä' en skeckeli' och beskedli pojk allt ifrån barndomen, fast kärleken te' Mina har förvre'et mitt sinne och rubbat mitt förnuft. Men va' barmhärtig och släpp mej, så ska' ja' öfverge henne och börja hålla mej te' Fia i Tuddabo, som inte ä' så slamsig och fåfänglig som Mina.

— Hvem är du? hviskade jag.

— Kalle på Fällan, ä' ja'!

— Är du ingen röfvare eller bandit eller missgärningsman?

— Nähej, dä' vet Gu', att ja' ä' en rättskaffens pojk, som till och med ha var't bå' väckt och blåbandist ett par gånger, ända till dess Mina förgjorde mej. Ack, ho' är så rö' och kveck och så rask, fast hon inga pängar har. Släpper han mej, ska' jag gärna bekänna alla mina brott, bara jag får lefva och göra behöflig bättring, snyftade Kalle på Fällan, där han låg och höll på att kväfvas vid vägkanten.

Omsider steg jag upp, och Kalle reste sig ledbruten och med möda.

— Kila nu hem! befallde jag.

— Låt mej veta hvem han ä' först!

— Det rör dej inte, utan gno du!

— Jaha, sa' Kalle och skrufvade sig af, inte va' det nå'n ängel, som låg på mej, för han luktade tobak och starkvarer som en rejäl människa, så det kan inte va' nå'n annan än Skam själf, som botat mej för min schvartsjuka, för här i grannhället finns ingen så tjock och tunger karl!

Och så for han af utåt vägen, som om han sprungit för pängar.

Men det är inte alltid den bedragne älskarens hämdplaner korsas på det viset. Det kan en allt få se ibland på kreatursmöten och auktioner och förnämligast på lekstugor.

Här går mången snednäst och låghalt och ärrig yngling ute i socknarna, som just fått sin skavank att bära på genom lifvet för sin kärleks skull.

Klämmer man till riktigt med en mässingsdosa på näsbenet, så kan det allt vrida "kruthornet" på sned, och en

gapstång, som dänges ordentligt mot ett smalben, gör ofta en karl halt, och i våra slagsmål är det alltid svartsjukan, som för både mässingsdosan och gapstången.

Så vi ha', måntro, allt vår beskärda del af kärleken vi också, härute på bondlandet, som man säger.

Wilhelm Billes Bokförlags Aktiebolag.

Bissula. Historisk roman från folkvandringarnas tidehvarf af *Felix Dahn*. Pris häftad 2 kronor, inb. 2: 75.

Nunnekriget i Poitiers. Historisk roman från folkvandringarnas tidehvarf af *Felix Dahn*. Pris kr. 1: 50.

Vår Daniel och andra dikter af *Edvard Fredin*. Pris häftad 3 kronor, inb. 5 kronor.

En diplomats dagbok af *Julien Gordon*. Pris kr. 1: 50.

Två kvinnor eller en? Från Doktor *Leonard Benarys* manuskript. Pris kr. 1: 50.

Ödemarkernas barn af *Bret Harte*. Pris kr. 1: 50.

Dora Travers. Roman af *Arabella M. Hopkinson*. Pris 3 kr.

Nya skämthistorier. Humoresker och skisser af *John Johnson*. Pris kr. 1: 75.

Den blinde musikern. Psykologisk studie af *Wladimir Korolenko*. Pris kr. 1: 50:

Skogen susar och andra berättelser af *Wladimir Korolenko*. Pris kr. 1: 50.

Skvallerormen berättar sin egen historia af *Edna Lyall*. Pris 1 krona.

I läger och bivack. Karakterer och grupperingar ur svenskt soldatlif af *Richard Melander*. Pris kr. 2: 75.

Dikter af *K. A. Melin*. Pris häft. kr. 2: 25, inb. kr. 3: 25.

Prinsessan och svennen. Sagodikt af *K. A. Melin*. Pris kart. kr. 2: 50, inb. 5 kr.

Skärgårdsbilder af *K. A. Melin*. Med illustrationer af *Jenny Nyström*. Pris häft. 5 kr., inb. kr. 7: 50.

Tysk-franska kriget 1870—71 af grefve *Helmuth v. Moltke*. Pris häft. 4 kr., inb. kr. 5: 75.

Nederländernas frihetsstrid af *John Lothrop Motley*. Pris i 4 band häft 15 kr., inb. 21 kr.

Faraonernas skattkammare. Roman från det gamla Egypten af *Wilhelm Walloth*. Pris kr. 2: 25.

Ur Onkel Adams portfölj. Efterlämnade skrifter i urval af *C. A. Wetterbergh*. Pris häft. kr. 4: 50, inb. kr. 5: 50.

Sthlm. Nya Tr.-Aktieb. 1894.